

HE 218/214 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia. Esityksellä pantaisiin täytäntöön uudelleen laadittu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi kansainvälisen suojelun myöntämisestä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä. Samalla ulkomaalaislakia tarkistettaisiin siten, että se on yhdenmukainen kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen kanssa.

Uudelleen laaditun direktiivin tavoitteena on varmistaa jäsenvaltioiden entistä yhdenmukaisemmat menettelyt kansainvälisen suojelun myöntämisessä ja poistamisessa. Ulkomaalaislain säännökset vastaavat pitkälti direktiivissä säädettyä, mutta lakia on tarpeen täsmentää direktiivissä edellytetyllä tavalla. Merkittävimmät ehdotetuista muutoksista liittyvät hakijan kuulemiseen, haavoittuvassa asemassa oleviin hakijoihin, turvallisiin maihin, uusintahakemuksiin sekä täytäntöönpanon kieltämistä koskevaan hakemukseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2015.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Menettelydirektiivi	3
2.2 Lainsäädäntö ja käytäntö	4
2.3 Direktiivin täytäntöönpanosta muissa unionin jäsenvaltioissa	5
2.4 Nykytilan arviointi.....	5
Menettelydirektiivi.....	5
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	33
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	34
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	34
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	35
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	36
5 ASIAN VALMISTELU	36
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	38
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	38
2 VOIMAANTULO	48
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	48
LAKIEHDOTUS.....	50
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta.....	50
LIITE.....	55
RINNAKKAISTEKSTI	55
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta.....	55

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston 26 päivänä kesäkuuta 2013 antama direktiivi 2013/32/EU kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä (uudelleen laadittu), jäljempänä *menettelydirektiivi*. Menettelydirektiivillä laadittiin uudelleen 1 päivänä joulukuuta 2005 annettu neuvoston direktiivi 2005/85/EY pakolaisaseman myöntämistä tai poistamista koskevissa menettelyissä jäsenvaltioissa sovellettavista vähimmäisvaatimuksista, jäljempänä *aiempi menettelydirektiivi*.

Menettelydirektiivi on osa yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän säästöpakettia. Säästöpaketilla pyritään kohti yhteistä turvapaikkamenettelyä ja yhdenmukaista suojeluasemaa koko unionin alueella. Uudelleen laaditun menettelydirektiivin tavoitteena on varmistaa jäsenvaltioiden entistä yhdenmukaisemmat menettelyt kansainvälisen suojelun myöntämisessä ja poistamisessa.

Monet uudelleen laadittuun määritelmädirektiiviin tehdyt muutokset eivät aiheuta Suomessa tarvetta lainsäädännön muuttamiseen. Useat ulkomaalaislakiin (301/2004) ehdotettavista muutoksista ovat myös pitkälti vallitsevan soveltamiskäytännön nostamista lain tasolle. Merkittävimmät lainmuutostarpeet liittyvät hakijan kuulemiseen, haavoittuvassa asemassa oleviin hakijoihin, turvallisiin maihin, uusintahakemuksiin sekä täytäntöönpanon kieltämistä koskevaan hakemukseen. Direktiivissä säädetään sitovasti turvapaikkahakemusten käsittelyajoista, mutta jäsenvaltiot ovat velvollisia saattamaan kyseiset säännökset kansallisesti voimaan vasta

kesällä 2018. Niistä ei ehdoteta säädettäväksi tässä hallituksen esityksessä.

2 Nykytila

2.1 Menettelydirektiivi

Menettelydirektiivi julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 29 päivänä kesäkuuta 2013 (EUVL 29.6.2013, L 180/60).

Aiempaan menettelydirektiiviin verrattuna muutoksia on tehty menettelydirektiivin artikloihin 1—46, 49 ja 50 sekä liitteeseen I. Valtaosa edellytetyistä muutoksista on direktiivin 51 artiklan mukaan saatettava kansallisesti voimaan viimeistään 20 päivänä heinäkuuta 2015. Tutkintamenettelyn määräaikoja koskevan 31 artiklan 3, 4 ja 5 kohtien edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset on kuitenkin saatettava voimaan viimeistään 20 päivänä heinäkuuta 2018.

Menettelydirektiivin tarkoituksena on varmistaa hakijoiden nopea pääsy turvapaikkamenettelyyn ja parantaa päätöksenteon laatua ja tehokkuutta. Keskeinen ja koko yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän säästöpaketin mukainen muutos on direktiivin laajentaminen koskemaan pakolaisaseman myöntämiseen ja poistamiseen liittyvien menettelyjen lisäksi myös toissijaisen suojeluaseman myöntämistä ja poistamista. Uutena direktiivissä säädetään ensimmäisen vaiheen päätöksenteolle sitovat määräajat. Entistä täsmällisemmin säädetään turvapaikanhakijan henkilökohtaisesta puhuttelusta ja sen kirjaamisesta, tutkittavaksi ottamista koskevasta puhuttelusta, uusintahakemuksista ja muista nopeutetuista menettelyistä sekä oikeudellisesta neuvonnasta ja oikeusavusta. Myös muutoksenhakumenettelyjä on täsmennetty entisestä. Uutena direktiivissä sää-

detään tuen antamisesta sellaisille hakijoille, joilla on menettelyllisiä erityistarpeita. Turvapaikkamenettelyihin liittyvää käsitteistöä niin ikään selkeytetty kautta koko direktiivin.

2.2 Lainsäädäntö ja käytäntö

Suomi on pannut täytäntöön aiemman menettelydirektiivin 1 heinäkuuta 2009 voimaan tulleella lailla ulkomaalaislain muuttamisesta (432/2009).

Kansainvälistä suojelua koskevista menettelyistä säädetään pääasiassa ulkomaalaislain kansainvälistä suojelua koskevassa luvussa. Sen säännökset täyttävät jo nyt monet uudelleen laaditun menettelydirektiivin velvoitteet etenkin kun otetaan huomioon aiemman menettelydirektiivin täytäntöönpanoa koskevan lain perustelut (HE 86/2008 vp) ja viranomaisten turvapaikkamenettelyä koskevat ohjeet sekä niihin nojaava soveltamiskäytäntö. Esimerkiksi turvapaikkapuhuttelusta ja sen kirjaamisesta sekä oikeusavusta ja oikeudellisesta neuvonnasta on uudelleen laaditussa direktiivissä säädetty aiempaa direktiiviä selvästi yksityiskohtaisemmin. Ulkomaalaislakiin nämä direktiivin muutokset eivät kuitenkaan juuri aiheuta muutoksia.

Voimassa olevassa ulkomaalaislaissa ei juuri ole säädetty kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyn määräajoista. Nopeuttuihin menettelyihin liittyen on säädetty ainoastaan turvallisia alkuperä- ja turvapaikkamaita koskevien hakemusten ratkaisemisesta seitsemässä päivässä. Käytännössä määräajan laskeminen on ollut joissain tapauksissa hankalaa ja tieto hakijan saapumisesta turvallisesta turvapaikkamaasta on usein selvinnyt vasta sen jälkeen, kun määräaika on jo kulunut umpeen. Säännöstä on tarpeen selkeyttää ja lakiin ottaa direktiivin edellyttämä säännös nopeutettujen menettelyjen määräajoista yleisesti. Myös hakemuksen rekisteröinnin määräajasta on tarpeen säätää direktiivin mukaisesti.

Suomessa poliisi voi tehdä turvapaikkapuhutteluja laajemmin kuin uudelleen laadittu direktiivi sallii. Direktiivi sallii muun viranomaisen kuin Maahanmuuttoviraston tehdä puhutteluja vain, kun suuri joukko kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia teh-

dään samanaikaisesti, eikä virasto pysty suorittamaan puhutteluja riittävän nopeasti. Ulkomaalaislain mukaan poliisi voi tehdä puhutteluja Maahanmuuttoviraston pyynnöstä erityisestä syystä muulloinkin, minkä lisäksi myös suojelupoliisi voi tehdä puhutteluja, jos Suomen kansallinen turvallisuus tai kansainväliset suhteet sitä edellyttävät. Ulkomaalaislakia ehdotetaan muutettavaksi direktiivin edellyttämällä tavalla.

Ulkomaalaislaissa ei ole erityistä säännöstä sellaisiin kansainvälistä suojelua hakeviin liittyen, joilla on haavoittuvan asemansa vuoksi erityistarpeita. Direktiivin mukaisesti ehdotetaan tarvittavan tuen antamisesta niin, että myös he voivat hyötyä turvapaikkamenettelyyn liittyvistä oikeuksista ja noudattaa siihen liittyviä velvollisuuksia. Myös ilman huoltajaa olevien alaikäisten asemaa turvapaikkamenettelyssä vahvistetaan muun muassa rajoittamalla nykyisestä mahdollisuutta tutkia heidän jättämiään hakemuksia nopeutetussa menettelyssä.

Ulkomaalaislaissa on käytössä sisällöltään laaja turvallisen turvapaikkamaan käsite. Käsitteellä viitataan maahan, joissa hakija on ennen Suomeen tuloaan saanut tai jossa hän olisi voinut saada kansainvälistä suojelua. Aiemman direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä käsite päätettiin jättää silleen, vaikka direktiivissä jo tuolloin tehtiin ero ensimmäisen turvallisen maan (jossa suojelua on saatu) ja turvallisen kolmannen maan (jossa suojelua olisi voinut saada) välillä. Nyt jaottelun käyttöön ottaminen on tarpeen myös Suomessa, koska mainittuihin ryhmiin liittyvät osittain erilaiset, direktiiviin perustuvat oikeudet turvapaikkamenettelyssä. Samassa yhteydessä turvallisia maita koskevien hakemusten käsittelyä on tarpeen muutenkin selkeyttää.

Ulkomaalaislaki mahdollistaa sen, että kielteisen päätöksen saanut hakija voi vaikeuttaa maasta poistamista jättämällä yhä uusia kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia, jotka eivät sisällä asian ratkaisuun vaikuttavia uusia perusteita maahan jäämiselle. Ilman uusia perusteita tehtyjen uusintahakemusten käsittely ruuhkauttaa turvapaikkamenettelyä ja ulkomaalaislakiin onkin tarpeen ottaa direktiivin sallima säännös, jolla rajoitetaan uusintahakemusten määrää.

Ulkomaalaislain säännökset maasta poistamispäätöksen täytäntöönpanon kieltämistä koskevasta menettelystä ovat melko yleiset. Käytännössä onkin ollut välillä epäselvää, onko maasta poistaminen yksittäistapauksessa pantavissa täytäntöön vai aiotaanko sen kieltämistä hakea, tai jos sitä on jo haettu, onko tuomioistuin kieltämässä täytäntöönpanon. Ulkomaalaislain säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi. Täsmentämistä edellyttää menettelydirektiivin lisäksi myös 26 päivänä kesäkuuta 2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 604/2013 kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta (uudelleenlaadittu), jäljempänä *vastuumäärittämisasetus*.

2.3 Direktiivin täytäntöönpanosta muissa unionin jäsenvaltioissa

Tietoja menettelydirektiivin täytäntöönpanosta muissa jäsenvaltioissa on saatu pääasiassa komission järjestämässä kokouksissa. Suomen kannalta kiinnostavinta olisi ollut pystyä tarkemmin perehtymään toisen jäsenvaltioiden ratkaisuihin liittyen nopeutettuihin ja tutkimatta jättämismenettelyihin, erityisesti uusintahakemusmenettelyyn, täytäntöönpanon kieltämistä koskevaan menettelyyn sekä menettelyjen määräaikoihin. Kattavan kansainvälisen vertailun tekeminen on kuitenkin ollut lähes mahdotonta, koska kaikki jäsenvaltiot ovat samanaikaisesti tahoillaan pohtineet samoja kansallisen lainsäädännön muutostarpeita. Juuri millään jäsenvaltiolla ei ole ollut esittää edes luonnoksia kansallisiksi ratkaisuksi siinä vaiheessa, kun tätä hallituksen esitystä on valmisteltu.

Kun jäsenvaltiot ovat saattaneet kansallisen lainsäädäntönsä koko yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän toisen vaiheen säädösten edellyttämälle tasolle vuoden 2015 kesällä, on hyvä ajankohta tehdä vertailevaa selvitystä eri jäsenmaiden turvapaikkajärjestelmistä. Selvitys palvelee samalla esiselvitystyötä, jota on lähivuosina tarkoitus tehdä

ulkomaalaislain kokonaisuudistusta silmällä pitäen.

2.4 Nykytilan arviointi

Menettelydirektiivi

Menettelydirektiivi on laajennettu kosemaan pakolaisaseman myöntämiseen ja poistamiseen liittyvien menettelyjen lisäksi myös toissijaisen suojeluaseman myöntämiseen ja poistamiseen liittyviä menettelyjä. Direktiiviin on siten tehty lukuisia muutoksia, jotka koskevat kansainvälisen suojelun käsitteen korjaamista vastaamaan yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän toisen vaiheen säädöksissä käyttöön otettua käsitteistöä. Myös säädös- ja artiklaviittaukset on muutettu vastaamaan turvapaikkajärjestelmää koskevia uudelleen laadittuja säädöksiä. Nämä muutokset eivät aiheuta tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen, eikä niitä erikseen mainita menettelydirektiivin artiklakohteisessa esittelyssä.

I luku: Yleiset säännökset

Artikla 1. Menettelydirektiivin 1 artiklaa on muutettu direktiivin nimen muuttumisen vuoksi. Artiklassa säädetään direktiivin tarkoituksesta, eikä siitä aiheudu tarvetta muuttaa kansallista lainsäädäntöä.

Artikla 2. Määritelmät sisältävään 2 artiklaan on lisätty uusi d alakohta, jonka mukaan hakijalla, joka tarvitsee erityisiä menettelyllisiä takeita, tarkoitetaan hakijaa, jonka mahdollisuus hyödyntää menettelydirektiivissä säädettyjä oikeuksia ja täyttää siinä säädetyt velvollisuudet on yksilöllisten olosuhteiden vuoksi rajallinen. Erityisistä menettelyllisistä takeista ehdotetaan säädettäväksi uudessa 96 a §:ssä.

Artiklan uudessa h alakohdassa määritellään henkilö, joka voi saada toissijaista suojelua, kolmannen maan kansalaiseksi tai kansalaisuudettomaksi henkilöksi, joka täyttää Euroopan parlamentin ja neuvoston 13 päivänä joulukuuta 2011 antaman direktiivin 2011/95/EU vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja

henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleen laadittu), jäljempänä *määritelmädirektiivi*, 2 artiklan f alakohdan edellytykset. Säännös ei aiheuta tarvetta muuttaa kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan uuden i alakohdan mukaan kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan pakolaisasemaa ja toissijaista suojeluasemaa. Säännös ei aiheuta tarvetta muuttaa kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan uuden k alakohdan mukaan toissijaisella suojeluasemalla tarkoitetaan kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön tunnustamista jäsenvaltiossa henkilöksi, joka voi saada toissijaista suojelua. Säännös ei aiheuta tarvetta muuttaa kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan l alakohdassa määritellään alaikäinen ja m alakohdassa ilmanhuoltajaa oleva alaikäinen. Määritelmät oli aiemmassa menettelydirektiivissä yhdistetty yhteen määritelmään. Muutos ei aiheuta tarvetta muuttaa kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan n alakohdassa olevaa edustajan määritelmää on täsmennetty. Edustajalla tarkoitetaan henkilöä tai organisaatiota, jonka toimivaltaiset elimet ovat nimittäneet avustamaan ja edustamaan ilman huoltajaa olevaa alaikäistä tässä direktiivissä säädetyissä menettelyissä, jotta lapsen etu voidaan varmistaa ja tehdä tarvittaessa alaikäisen puolesta oikeustoimia. Silloin kun edustajaksi nimitetään organisaatio, sen on nimettävä henkilö, joka vastaa ilman huoltajaa olevan alaikäisen edustajan tehtävistä tämän direktiivin mukaisesti. Säännös ei aiheuta tarvetta muuttaa kansallista lainsäädäntöä. Suomessa ilman huoltajaa olevan lapsen edustamisesta säädetään laissa kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta (746/2011), jäljempänä *vastaanottolaki*. Lain 39 §:n mukaan kansainvälistä suojelua hakevalle lapselle määrätään viivytyksettä edustaja, jos lapsi on Suomessa ilman huoltajaa tai muuta laillista edustajaa. Edustajan määrää käräjäoikeus vastaanottokeskuksen hakemuksesta. Edustaja käyttää lain 41 §:n mukaan huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa lapsen henkilöä ja varallisuutta koskevissa asioissa sekä hoitaa lapsen varallisuutta siten kuin oikeudenkäymiskaaren 12

luvun 1 ja 2 §:ssä, hallintolain (434/2003) 4 §:ssä, hallintolainkäyttölain (586/1996) 17 §:ssä ja 18 §:n 3 momentissa sekä holhous-toimesta annetussa laissa (442/1999) säädetään. Ilman huoltajaa olevan alaikäisen edustajaa koskevia kysymyksiä on tarkasteltu lähemmin 25 artiklan käsittelyn yhteydessä. Direktiivin muutos ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklaan on lisätty uusi q alakohta, jonka mukaan myöhemmällä hakemuksella tarkoitetaan kansainvälistä suojelua koskevaa uutta hakemusta, joka tehdään sen jälkeen, kun aiemmasta hakemuksesta on tehty lainvoimainen päätös. Mukaan luetaan myös tapaukset, joissa hakija on nimenomaisesti peruuttanut hakemuksensa, ja tapaukset, joissa määrittävä viranomainen on hylännyt hakemuksen, joka on implisiittisesti peruutettu 28 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Ulkomaalaislain uusintahakemusta koskevassa 102 §:ssä olevaa määritelmää ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan direktiivin määritelmää.

Artikla 3. Soveltamisalaa koskevan artiklan 1 kohtaan on tehty aluevesiä koskeva lisäys. Kyseisen artiklan mukaan direktiiviä sovelletaan kaikkiin jäsenvaltioiden alueella, myös niiden rajoilla, aluevesillä tai kauttakulkualueilla tehtyihin kansainvälistä suojelua koskeviin hakemuksiin. Ulkomaalaislain 94 §:n mukaan turvapaikkamenettelyssä käsitellään Suomen rajalla tai alueella viranomaiselle esitetty kansainvälistä suojelua koskeva hakemus. Artiklan viittaus aluevesiin on ymmärrettävä YK:n merioikeusyleissopimuksen mukaisesti siten, että direktiiviä sovellettaisiin sopimuksessa tarkoitettulla tavalla rantavaltion täysivaltaisuuden piiriin kuuluvalla alueella, toisin sanoen sisäisillä aluevesillä ja aluemerellä. Direktiiviin tehty lisäys ei näin ollen aiheuta tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklasta on poistettu kohta, jonka mukaan jäsenvaltion on sovellettava direktiiviä koko menettelyn ajan, jos se tutkii hakemukset sekä pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen (SopS 77/1968), jäljempänä *pakolaissopimus*, perustuvina hakemuksina että määritelmädirektiivin 15 artiklan mukaisina toissijaista suojelua koskevin hakemuksina. Kohta on tullut tarpeettomaksi, kun artiklan 1 kohdan mukaisesti uudelleen laa-

dittu direktiivi koskee kaikkia kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia. Muutos ei aiheuta kansallisia toimenpiteitä.

Artikla 4. Vastuuviranomaisia koskevan artiklan 1 kohtaan on lisätty velvoite varmistaa, että hakemusten asianmukaisesta tutkinnasta vastuussa olevalla niin sanotulla määrittävällä viranomaisella on käytettävissään asianmukaiset resurssit, mukaan lukien riittävä määrä pätevää henkilöstöä voidakseen hoitaa tehtävänsä menettelydirektiivin mukaisesti. Direktiivin tarkoittama määrittävä viranomainen on Suomessa Maahanmuuttovirasto. Ulkomaalaislain 116 §:n mukaan Maahanmuuttovirasto antaa turvapaikan ja myöntää ensimmäisen oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella turvapaikkamenettelyssä sekä päättää pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman lakkauttamisesta ja peruuttamisesta. Eduskunta vahvistaa vuosittain talousarviossa Maahanmuuttoviraston toimintaan osoitetut määrärahat, jotka mitoitetaan siten, että turvapaikkahakemusten käsittely lainsäädännön edellyttämällä tavalla on mahdollista. Toimivallan Maahanmuuttovirastolle antavassa 116 §:ssä otetaan samalla kantaa myös viraston turvapaikkahakemuksia käsittelevän henkilöstön pätevyyteen. Suomessa hyvään hallintoon kuuluu, että jokaisella viranomaisella on omaa toimialaansa koskeva asiantuntemus. Viranomaisella on velvollisuus noudattaa hallintolain 2 luvun mukaisia hyvän hallinnon periaatteita. Viranomaisen on esimerkiksi järjestettävä asiankäsittely siten, että hallinnossa asioiva saa hallintolain 7 §:n edellyttämällä tavalla asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Artiklaan tehty lisäys ei siten aiheuta tarvetta lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetään aiempaa täsmällisemmin jäsenvaltion mahdollisuudesta säätää siitä, että jokin muu viranomainen kuin määrittävä viranomainen on vastuussa maahantuloluvan myöntämisestä tai epäämisestä noudatettaessa 43 artiklan mukaisia rajamenettelyjä. Suomessa ei ole käytössä 43 artiklassa tarkoitettuja rajamenettelyjä, eikä kohta aiheuta tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan 2 kohdasta on poistettu aiemman menettelydirektiivin alakohdat b, c, d ja f,

joiden mukaan jäsenvaltio olisi voinut säätää, että muu kuin määrittävä viranomainen on vastuussa tietynlaisten tapausten käsittelystä. Alakohtien mukaisia säännöksiä ei ole saatettu Suomessa kansallisesti voimaan, eikä niiden poistaminen siksi edellytä kansallisia toimenpiteitä.

Artiklaan on lisätty uusi 3 kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että määrittävän viranomaisen henkilöstö on asianmukaisesti koulutettu. Tätä varten jäsenvaltioiden on tarjottava asiaankuuluvaa koulutusta, johon sisältyvät Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 439/2010, jäljempänä *EASO-asetus*, 6 artiklan 4 kohdan a–e alakohdassa luetellut aiheet. Näitä aiheita ovat a) kansainväliset ihmisoikeudet ja turvapaikka-asioita koskeva unionin säännöstö, mukaan lukien erityiset oikeudelliset ja oikeuskäytäntöä koskevat aiheet, b) alaikäisten ja haavoittuvien erityistarpeita omaavien henkilöiden turvapaikkahakemusten käsittelyyn liittyvät kysymykset, c) puhuttelutekniikat, d) lääketieteellisten ja oikeustieteellisten asiantuntijalausuntojen käyttö turvapaikkamenettelyssä ja e) alkuperämaita koskevan tiedon tuottamiseen ja käyttöön liittyvät kysymykset. Jäsenvaltioiden on otettava huomioon myös Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston, jäljempänä *EASO*, järjestämä ja kehitämä asiaankuuluva koulutus. Henkilöillä, jotka puhuttelevat hakijoita menettelydirektiivin nojalla, on lisäksi oltava yleistiedot ongelmista, jotka saattavat vaikuttaa kielteisesti hakijan kykyyn tulla kuulluksi, kuten viitteet siitä, että hakijaa on saatettu aiemmin kiduttaa.

Määrittävä viranomainen Suomessa on edellä todetun mukaisesti Maahanmuuttovirasto. Henkilöstöä palkatessaan virasto kiinnittää erityistä huomiota työnhakijan koulutustaustaan ja kokemukseen ja tarjoaa sen lisäksi turvapaikkahakemuksia käsittelevälle henkilöstölleen edellä mainittua direktiivin edellyttämää koulutusta. Koulutus sisältää sekä perehtymistä asiaankuuluvaan kirjalliseen aineistoon että työssä oppimista kokenemman työntekijän ohjauksessa. Henkilöstö myös osallistuu aktiivisesti EASO:n järjestämään koulutukseen. Viraston työpär-

jestykseen tullaan lisäämään viittaus EASO-asetuksessa mainittuihin koulutusaiheisiin.

Kohdan 5 säännöstä, joka koskee hakemuksen tekemistä jossakin jäsenvaltiossa siellä maahanmuuttotarkastuksia suorittaville toisen jäsenvaltion viranomaisille, on laajennettu koskemaan myös hakemuksen jättämistä rajatarkastuksia suorittaville toisen jäsenvaltion viranomaisille. Käytännössä suomalaiset rajavartiomiehet toimivat lähes päivittäin rajatarkastustehtävissä ja muissa rajavalvontatehtävissä muissa EU- ja Schengenmaissa. Myös muiden EU- ja Schengenmaiden maiden rajavartiomiehiä on melko usein Suomessa tekemässä rajatarkastuksia. Toiminta perustuu 26 päivänä lokakuuta 2004 annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 2007/2004 Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston perustamisesta, jäljempänä *Frontex-asetus* ja poikkeustapauksessa 11 päivänä heinäkuuta 2007 annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 863/2007 nopeiden rajainterventioryhmien perustamista koskevan mekanismin käyttöön ottamisesta ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2007/2004 muuttamisesta mainitun mekanismin sekä vierailevien virkamiesten tehtävien ja toimivallan osalta. Operaatioihin osallistumiseen liittyvää päätöksentekoa on täsmennetty rajavartiolain (578/2005) 15 §:n a—c kohdissa. Frontex-asetuksen 10 artiklan 3 kohdan mukaan vierailevat virkamiehet voivat suorittaa tehtäviä ja käyttää toimivaltaa vain vastaanottavan jäsenvaltion ohjeiden mukaisesti ja pääsääntöisesti vastaanottavan jäsenvaltion rajavartioiden läsnä ollessa. Vastuu toimenpiteistä on siten isäntävaltiolla. EU:n operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston, jäljempänä *Frontex*, koordinoima toiminta tapahtuu aina isäntävaltion ja Frontexin yhteistyössä laatiman operaatiosuunnitelman mukaisesti. Tässä operaatiosuunnitelmassa otetaan muun muassa kantaa siihen, miten turvapaikanhakijoihin liittyen toimitaan. Operaatiosuunnitelmissa turvapaikkahakemusten käsittely on poikkeuksetta sovittu isäntämaan vastuulle. Kuten edellä on todettu, ulkomaalaislain mukaan Maahanmuuttovirasto tutkii Suomen rajalla tai alueella viranomaiselle esitetyt kansainvälistä suojelua koskevat ha-

kemukset. Artiklaan tehty lisäys ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

II luku: Peruseriaatteet ja takeet

Artikla 6. Artikla koskee pääsyä turvapaikkamenettelyyn. Artiklassa on erotettu toisistaan yhtäältä hakemuksen tekeminen, joka viittaa tilanteeseen, jossa hakija ensimmäistä kertaa ilmoittaa halunsa hakea kansainvälistä suojelua, ja toisaalta hakemuksen muodollinen jättäminen. Erottelulla on merkitystä etenkin niissä jäsenvaltioissa, jossa hakemuksen muodollinen jättäminen on mahdollista vain yhdessä tai hyvin harvoissa paikoissa. Voimassa olevassa ulkomaalaislaissa tällaista erottelua ei tunneta. Ulkomaalaislain 95 §:n mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on mahdollista jättää poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle, eikä hakemuksen jättämistä ole käytännössä rajoitettu mihinkään tiettyihin poliisin tai rajatarkastusviranomaisen toimipaikkoihin. Näin hakijat Suomessa yleensä jättävät kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa muodollisesti samalla, kun he ensimmäistä kertaa ilmaisevat halunsa saada kansainvälistä suojelua.

Artiklan uuden 1 kohdan mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on rekisteröitävä kolmen työpäivän kuluessa hakemuksen tekemisestä, kun hakemus on tehty viranomaiselle, joka on kansallisen lainsäädännön mukaan toimivaltainen rekisteröimään tällaiset hakemukset. Kuten edellä on todettu, ulkomaalaislaissa ei ole erikseen säädetty hakemuksen tekemisestä ja sen jättämisestä. Koska hakemuksen jättäminen on mahdollista kaikissa poliisin ja rajatarkastusviranomaisen toimipaikoissa, direktiivin edellyttämästä rekisteröinnin määräajasta ehdotetaan säädettäväksi hakemuksen jättämiseen liittyen ulkomaalaislain 95 §:ssä.

Artiklan 1 kohdan toisen kappaleen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että rekisteröinti tapahtuu kuuden työpäivän kuluessa hakemuksen tekemisestä, jos kansainvälistä suojelua koskeva hakemus tehdään muille kuin toimivaltaisille viranomaisille, jotka todennäköisesti vastaanottavat tällaisia hakemuksia. Kohdan kolmannessa kappaleessa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuus-

desta varmistaa, että näillä muilla viranomaisilla, jotka todennäköisesti vastaanottavat kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia, on asiaankuuluvat tiedot ja koulutus. Hakemuksen rekisteröinnistä tilanteessa, jossa hakemus tehdään muulle kuin toimivaltaiselle viranomaiselle, ehdotetaan säädettäväksi ulkomaalaislain 95 §:ssä.

Artiklan uuden 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että henkilöllä, joka on tehnyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, on tosiasiallinen mahdollisuus jättää se mahdollisimman pian. Jos hakija ei jätä hakemustaan, jäsenvaltiot voivat soveltaa artiklan 28 mukaista hakemuksen impliittiseen peruuttamiseen tai siitä luopumiseen liittyvää menettelyä. Kuten edellä on todettu, Suomessa hakemus katsotaan jätetyksi, kun hakija jossakin poliisin tai rajavartiolaitoksen toimipaikassa ensimmäistä kertaa kertoo halustaan hakea kansainvälistä suojelua. Direktiivin säännös ei aiheuta tarvetta lainmuutokseen.

Artiklan 3 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden mahdollisuudesta edellyttää, että kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset jätetään henkilökohtaisesti ja/tai määrättyyn paikkaan. Kohta vastaa aiemman menettelydirektiivin 6 artiklan 1 kohta. Kohtaan on uutena lisätty maininta, jonka mukaan kohta ei rajoita artiklan 2 kohdan soveltamista. Lisäys ei aiheuta tarvetta lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan uuden 4 kohdan mukaan sen esitettävä, mitä 3 kohdassa säädetään, kansainvälistä suojelua koskeva hakemus katsotaan jätetyksi, kun asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat vastaanottaneet hakijan jättämän lomakkeen tai virallisen raportin, jos kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään. Hallintolaissa säädetään hallintoasian vireillepanosta ja vireilletulosta. Lain 19 §:n mukaan hallintoasia pannaan vireille kirjallisesti ilmoittamalla vaatimukset perusteineen. Viranomaisen suostumuksella asiaan saa panna vireille myös suullisesti. Lain 20 §:n mukaan hallintoasia tulee vireille, kun asian vireille panemiseksi tarkoitettu asiakirja on saapunut toimivaltaiseen viranomaiseen tai kun asia on sille suullisen vireillepanon yhteydessä esitetty ja käsittelyn aloittamiseksi tarvittavat tiedot on kirjattu. Kuten edellä

on todettu, ulkomaalaislain 95 §:n mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus jätetään poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle, jolloin hakemusasian katsotaan tulleen vireille. Direktiivin säännös ei aiheuta tarvetta lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan uuden 5 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että 1 kohdassa säädettyä määräaikaa pidennetään kymmeneen työpäivään tilanteessa, jossa määräaikaa on käytännössä erittäin vaikea noudattaa sen takia, että suuri määrä kolmansien maiden kansalaisia tai kansalaisuudettomia henkilöitä tekee samanaikaisesti kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen. Ulkomaalaislain 95 §:ää ehdotetaan tältä osin täydennettäväksi.

Artikla 7. Artiklassa käsitellään hakijasta riippuvaisten henkilöiden tai alaikäisten puolesta tehtyjä hakemuksia. Sen 1 ja 2 kohtaan on siirretty aiemman menettelydirektiivin 6 artiklan 1 ja 2 kohdat. Uutena 2 kohdan 2 kappaleeseen on lisätty säännös, jonka mukaan hakijasta riippuvaiselle aikuiselle on tiedotettava hänen puolestaan jätettävään hakemukseen liittyvistä menettelyllisistä seurauksista ja hänen oikeudestaan tehdä erillinen kansainvälistä suojelua koskeva hakemus. Nämä tiedot on annettava ennen kuin riippuvaiselta aikuiselta tiedustellaan, hyväksyykö hän sen, että hakemus jätetään hänen puolestaan. Ulkomaalaislain 8 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla Suomessa jokainen täysi-ikäinen henkilö jättää henkilökohtaisesti oman turvapaikkahakemuksensa. Koska direktiivin säännökset, jotka koskevat hakijan oikeutta tehdä hakemus hänestä riippuvaisen henkilön puolesta, eivät ole velvoittavia, niitä ei ole aiemman direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä otettu ulkomaalaislakiin. Uudelleen laadittuun direktiiviin tehty muutos ei siten aiheuta tarvetta lainmuutokseen.

Artiklaan on lisätty uusi 3 kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että alaikäisellä on oikeus tehdä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus joko omasta puolestaan, jos hän on oikeustoimikelpoinen menettelyissä asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, tai vanhempiensa tai muiden aikuisten perheenjäsenten välityksellä taikka hänestä asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön tai käytännön mukaan vastuussa olevan aikuisen välityksellä tai edusta-

jan välityksellä. Ulkomaalaislaissa kyseisiä tilanteita ei ole erikseen säännelty. Ulkomaalaislain 8 §:n mukaan ulkomaalaislain mukainen hallintoasia on pantava vireille henkilökohtaisesti. Hallintolain 14 §:ssä säädetään alaikäisen puhevallan käytöstä. Säännöksen 1 momentin mukaan vajaavaltaisen puolesta puhevaltaa käyttää hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa. Säännöksen 3 momentin mukaan viisitoista vuotta täyttäneellä alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta. Hallintolain säännökset eivät ole ristiriidassa uuden 3 kohdan kanssa. Vastaanottolain nojalla ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle määrätään edustaja vasta sen jälkeen, kun tämä on ensimmäistä kertaa hakenut kansainvälistä suojelua, eikä hakemuksen jättäminen edustajan välityksellä siksi yleensä ole mahdollista. Ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle voidaan määrätä edunvalvoja esimerkiksi myös lastensuojelulain (417/2007) nojalla. Ilman huoltajaa olevan alaikäisen on kuitenkin mahdollista jättää turvapaikkahakemuksensa myös itse. Maahanmuuttoviraston 16 päivänä elokuuta 2013 antaman turvapaikkaohjeen (MIGDno/2013/700) mukaan poliisin tai Rajavartiolaitoksen on otettava turvapaikkahakemus vastaan, jos kaikki ulkoiset tunnusmerkit huomioon ottaen on arvioitavissa, että henkilö mitä todennäköisimmin on saapunut Suomeen hakeakseen täältä kansainvälistä suojelua, vaikka hän ei sitä selkeästi ilmaisekaan, eikä muuta syytä hänen maahantulolleen ilmene, millä varmistetaan erityisesti myös hyvin nuoren ilman huoltajaa olevan alaikäisen mahdollisuus kansainvälisen suojelun hakemiseen. Direktiivin muutos ei siten aiheuta tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan uuden 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16 päivänä joulukuuta 2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY, jäljempänä *paluudirektiivi*, 10 artiklassa tarkoitetuilla asianmukaisilla eli-

millä on oikeus jättää kansainvälistä suojelua koskeva hakemus ilman huoltajaa olevan alaikäisen puolesta, jos kyseiset elimet katsovat alaikäisen henkilökohtaisen tilanteen yksilöllisen arvioinnin perusteella, että hän saattaa tarvita suojelua direktiivin 2011/95/EU mukaisesti. Paluudirektiivin 10 artiklan 1 kohdan mukaan näiden asianmukaisten elinten, jotka ovat muita kuin palautuksen täytäntöönpanosta vastaavia viranomaisia, sallitaan tarjota apua ottaen asianmukaisesti huomioon lapsen etu, ennen kuin tehdään päätös ilman huoltajaa olevan alaikäisen palauttamisesta. Kuten edellä on todettu, hallintolain 14 §:n mukaan vajaavaltaisen puolesta puhevaltaa käyttää hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa. Jos alaikäiselle on määrätty laillinen edustaja esimerkiksi lastensuojelulain nojalla, tämä voi käyttää alaikäisen puhevaltaa hallintolaissa säädetyllä tavalla ja myös jättää kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen alaikäisen puolesta.

Artikla 8. Direktiiviin on lisätty uusi artikla, joka koskee tiedottamista ja neuvontaa säilöönottoyksiköissä ja rajanylityspaikoilla. Kun on merkkejä siitä, että säilöönottoyksiköissä, ulkorajojen rajanylityspaikoilla tai kauttakulkualueilla olevat henkilöt mahdollisesti haluavat tehdä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, jäsenvaltioiden on artiklan 1 kohdan mukaan annettava heille tietoa tästä mahdollisuudesta. Jäsenvaltioiden on järjestettävä säilöönottoyksiköissä ja rajal alueilla tulkkaus siinä määrin kuin se on tarpeen turvapaikkamenettelyyn pääsyn helpottamiseksi. Ulkomaalaislain 95 §:n mukaisesti kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen voi jättää rajatarkastusviranomaiselle. Turvapaikkaohjeen mukaan turvapaikkahakemus on otettava vastaan, jos kaikki ulkoiset tunnusmerkit huomioon ottaen on arvioitavissa, että maahan saapuva ulkomaalainen mitä todennäköisimmin on saapunut Suomeen hakeakseen täältä kansainvälistä suojelua, vaikka hän ei sitä selkeästi ilmaisekaan, eikä muuta syytä hänen maahantulolleen ilmene. Turvapaikkamenettelyssä käsiteltävissä asiassa on huolehdittava tulkitsemisesta tai kääntämisestä ulkomaalaislain 203 §:n mukaisesti.

Artiklan 2 kohdan mukaan järjestöillä ja henkilöillä, jotka tarjoavat hakijoille neuvontaa, on oltava tehokas pääsy ulkorajojen rajanylityspaikoilla ja kauttakulkualueilla olevien hakijoiden pariin. Jäsenvaltiot voivat antaa sääntöjä tällaisten järjestöjen ja henkilöiden läsnäolosta näillä rajanylityspaikoilla ja erityisesti siitä, että pääsy edellyttää jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten suostumusta. Tällaista pääsyä voidaan rajoittaa ainoastaan, kun rajoitukset ovat kansallisen lainsäädännön nojalla perustellusti tarpeen asianomaisen rajanylityspaikan turvallisuuden, yleisen järjestyksen tai hallinnon kannalta edellyttäen, että pääsy ei rajoiteta merkittävästi tai tehdä mahdottomaksi. Suomessa pääsy rajanylityspaikan rajoitetulle alueelle on ensisijaisesti liikennepaikan pitäjälle kuuluva asia. Se harkitsee milloin ja kelle yksityiselle toimijalle liikkuminen lentoaseman ja sataman rajoitetulla alueella voidaan sallia. Kulkulupia on myönnetty tarvittaessa järjestöille, jotka avustavat esimerkiksi vapaehtoisessa paluussa ja perheenyhdistämisessä. Liikkumista lentoasemilla säätelee Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EY300/2008 yhteisistä siviili-ilmailun turvaamista koskevista säännöistä ja asetuksen (EY) N:o 2320/2002 kumoamisesta. Sattamissa kulkua säätelee ISPS säännöstö. Schengenin rajasäännöstön (562/2006) mukaan liikkumista maarajan rajanylityspaikoilla on säädeltävä asianmukaisella tavalla varmistaen samanaikaisesti sekä tehokkaat henkilötarkastukset että tieliikenteen turvallisuus ja sujuvuus.

Artikla 9. Aiemman menettelydirektiivin 7 artiklaa vastaavaan artiklaan, joka koskee hakijan oikeutta jäädä jäsenvaltioon hakemuksen tutkinnan ajaksi, on lisätty uusi 3 kohta. Sen mukaan jäsenvaltio voi luovuttaa hakijan kolmanteen valtioon ainoastaan, jos toimivaltaiset viranomaiset ovat vakuuttuneita siitä, että luovuttamista koskeva päätös ei johda suoraan tai epäsuoraan palauttamiseen, joka rikkoisi kansainväliseen ja unionin oikeuteen perustuvia kyseisen jäsenvaltion velvoitteita. Perustuslain 9 §:n ja ulkomaalaislain 147 §:n mukaisesti ketään ei käännytetä maahan, jossa hän voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, ei-

kä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle. Suomessa luovutus- ja turvapaikkamenettely ovat erillisiä menettelyjä, jotka kuitenkin voivat edetä samanaikaisesti. Käytännössä luovutus päätöstä ei tehdä ennen kuin turvapaikkahakemus, jossa on esitetty asian kannalta relevantteja väitteitä, on ratkaistu. Sellaista henkilöä ei luovuteta, jolle on myönnetty oleskelulupa suojelutarpeen vuoksi. Yleisen luovutuslain (456/1970) 7 §:n mukaan luovuttamispyyntöön ei voida suostua, jos on pelättävissä luovutettavan henkilön joutuvan tällöin rotunsa, kansallisuutensa, uskontonsa tai poliittisen katsomuksensa tai yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisensa vuoksi taikka poliittisista olosuhteista johtuen henkeään tai vapauttaan uhkaavan tai muun vainon kohteeksi.

Artikla 10. Artikla koskee hakemuksen tutkintaa koskevia vaatimuksia. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 8 artiklassa.

Artiklaan on lisätty uusi 2 kohta, jonka mukaan määrittävän viranomaisen on kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia tutkiessaan määritettävä ensin, voidaanko hakijoita pitää pakolaisina, ja jos näin ei ole, arvioitava sen jälkeen hakijoiden toissijaisen suojelun tarve. Ulkomaalaislain 88 §:n mukaan ulkomaalaiselle myönnetään oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella, jos turvapaikan myöntämisen edellytykset eivät täyty, mutta häntä uhkaa todellinen vaara joutua kärsimään vakavaa haittaa. Ennen toissijaisen suojelun myöntämistä on siis aina arvioitava, voidaanko hakijaa pitää pakolaisena. Direktiiviin tehty lisäys ei edellytä ulkomaalaislain muuttamista.

Artiklan 3 kohdan b alakohdan esimerkkiluetteloon, jossa luetellaan niitä lähteitä, joista hankitaan tietoja hakijoiden alkuperämaasta, on lisätty maininnat EASOsta ja asiaankuuluvista kansainvälisistä ihmisoikeusjärjestöistä. Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ratkaisemista koskevassa ulkomaalaislain 98 §:ssä säädetään velvollisuudesta ottaa huomioon hakijan esittämät selvitykset olosuhteistaan lähtövaltiossa sekä eri lähteistä hankitut ajantasaiset tiedot valtion oloista. Hallituksen esityksen (HE 86/2008 vp) perusteluissa keskeisinä tiedonlähteinä mainitaan UNHCR ja muut YK-järjestöt sekä muut kansainväliset järjestöt, valtiolliset läh-

teet, EU:n yhteistyöelimet, kansalaisjärjestöt ja uutistoimistot. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) oikeuskäytäntöön viitaten perusteluissa todetaan, että tutkinnan tulee perustua kansallisen materiaalin lisäksi muiden valtioiden, YK-järjestöjen ja tunnettujen kansalaisjärjestöjen tuottamaan materiaaliin. EU:n osalta viitataan Haagin ohjelmassa esitettyyn käytännön yhteistyön kehittämiseen muun muassa alkuperämaita koskevien tietojen keräämiseksi, arvioimiseksi ja käyttämiseksi yhdessä, mikä nykyisellään tarkoittaa EASO:lta saatavia tietoja. Lisäys ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklan 3 kohtaan on lisätty uusi d alakohhta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että hakemusten tutkinnasta ja ratkaisemisesta vastaavalla henkilöstöllä on mahdollisuus pyytää tarvittaessa neuvoa asiantuntijoilta tiettyihin aloihin, kuten lääketieteeseen, kulttuuri- ja uskontoasioihin, lapsiin tai sukupuolikysymyksiin liittyvissä kysymyksissä. Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Myös ulkomaalaislain 7 §:ssä todetaan viranomaisen selvittämisvelvollisuus. Turvapaikkaohjeessa korostetaan turvapaikkatutkinnan keskeistä merkitystä turvapaikka-asian ratkaisemisen kannalta. Ohjeen mukaan viranomaisen on omasta aloitteestaan otettava huomioon ja pyrittävä selvittämään kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat. Hakemuksen tutkinnasta ja ratkaisemisesta vastaavalla henkilöstöllä on siten paitsi mahdollisuus myös velvollisuus pyytää tarvitsemaansa asiantuntijoiden neuvoa asian ratkaisemisen kannalta merkityksellisissä kysymyksissä. Direktiiviin tehty lisäys ei aiheuta tarvetta lainsäädännön muuttamiseen.

Lisäksi artiklan 5 kohdan sanamuoto on muutettu velvoittavaksi. Jäsenvaltioiden on annettava säännöt hakemuksen tutkinnan kannalta olennaisten asiakirjojen kääntämisestä. Hallintolain 26 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on järjestettävä tulkitseminen ja kääntäminen asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta, jos asianosainen ei osaa viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä tai hän ei vammaisuuden tai sairauden perusteella voi tulla

ymmärretyksi. Pykälän 3 momentin mukaan asian selvittämiseksi ja asianosaisen oikeuksien turvaamiseksi viranomaisen voi huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä muussakin kuin viranomaisen aloitteesta vireille tullessa asiassa. Ulkomaalaislain 203 §:n 1 momentissa velvoitetaan viranomaisen huolehtimaan tulkitsemisesta tai kääntämisestä turvapaikkamenettelyssä käsiteltävässä asiassa, jos ulkomaalainen ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi. Säännöksen 3 momentin mukaan viranomaisen tai tuomioistuimen velvollisuus huolehtia kääntämisestä tai tulkitsemisestä ei kuitenkaan koske aineistoa, joka ei vaikuta asian käsittelyyn. Tulkin ja kääntäjän käytöstä säädetään ulkomaalaislain 10 §:ssä. Hallintolainkäyttölain 77 §:ssä säädetään hallintotuomioistuinten velvollisuudesta huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä. Suomen lainsäädännössä on säännökset asian käsittelyyn vaikuttavan aineiston kääntämisestä, eikä direktiivi aiheuta tarvetta lainmuutokseen.

Artikla 11. Artikla koskee määrittävän viranomaisen päätöksentekoa koskevia vaatimuksia. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 9 artiklassa.

Artiklan 2 kohdasta on poistettu sen toinen kappale, jonka mukaan jäsenvaltion ei tarvitse ilmoittaa perusteluja sellaisessa turvapaikkapäätöksessä, jonka mukaan hakijalle myönnetään samat oikeudet ja edut kuin pakolaiselle. Säännöstä ei ole saatettu Suomessa kansallisesti voimaan, eikä sen poistaminen siksi aiheuta toimenpiteitä.

Aiemman menettelydirektiivin 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat tapauksissa, joissa hakija on tehnyt hakemuksen hänestä riippuvaisten henkilöiden puolesta, ja aina, kun hakemuksen perusteet ovat samat, tehdä yhden päätöksen, joka koskee kaikkia hakijasta riippuvaisia henkilöitä. Kohtaan tehdyn lisäyksen mukaan yhden päätöksen tekeminen ei kuitenkaan ole mahdollista, jos se johtaisi sellaiseen hakijan henkilökohtaista tilannetta koskevien tietojen julkistamiseen, joka voisi vaarantaa hänen etunsa erityisesti tapauksissa, joihin liittyy sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin

ja/tai ikään perustuvaa vainoa. Näissä tapauksissa asianomaiselle henkilölle annetaan erillinen päätös. Kuten edellä on todettu, Suomessa ei ole niin kutsuttua päähakijaa, joka tekisi hakemuksen hänestä riippuvaisten henkilöiden puolesta, vaan jokainen turvapaikanhakija tekee itseään koskevan hakemuksen. Jokaista hakijaa kuullaan erikseen, ja jokainen hakemus tutkitaan yksilöllisesti. Jokaisesta hakemuksesta tehdään itsenäinen päätös. Käytännössä Maahanmuuttovirasto tekee yleensä samalle paperille ydinperheeseen kuuluvien perheenjäsenten päätökset, jos päätösten perusteina olevat tosiseikat ja oikeudelliset seikat ovat samat. Artiklassa säädettyä seikkaa on käsitelty ulkomaalaislain turvapaikkapuhuttelua koskevan 97 a §:n perusteluissa (HE 86/2008 vp). Perustelujen mukaan etenkin tilanteissa, joissa kansainvälistä suojelua hakee avio- tai avopari, tulisi kumpaakin kuulla erikseen. On mahdollista, että puolisoilla on hakemuksilleen itsenäisiä perusteita, joita ei haluta saattaa toisen puolison tietoon. Tällainen peruste voi olla esimerkiksi toisen puolison kokemana seksuaalinen väkivalta tai perhe- tai lähisuhdeväkivalta. Edelleen perustelujen mukaan itsenäisten perusteiden olemassa olo tulee ottaa huomioon myös päätöksenteossa, minkä vuoksi puolisoilta tiedustellaan puhuttelussa, haluavatko he erilliset päätökset, jotka heille tarvittaessa annetaan. Perustelujen vastaavasti myös turvapaikkaohjeessa todetaan, että puolisoilta tiedustellaan puhuttelussa, haluavatko he erilliset päätökset, ja että ne tarvittaessa annetaan. Turvapaikkaohjetta tullaan täsmentämään direktiiviin tehdyn lisäyksen mukaisesti.

Artikla 12. Artikla koskee hakijoille myönnettäviä takeita. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 10 artiklassa.

Aiemman menettelydirektiivin mukaan hakijoille oli ilmoitettava heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan kielellä, jota heidän voidaan kohtuullisesti olettaa ymmärtävän. Sanamuotoa on muutettu siten, että artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan ilmoitus on tehtävä kielellä, jota hakijat ymmärtävät tai jota heidän voidaan kohtuudella olettaa ymmärtävän. Ulkomaalaislain 95 a §:n mukaan tietojen antaminen kansainvälistä suojelua hakevalle tapahtuu hakijan äidinkielellä tai kielel-

lä, jota hänen perustellusti voidaan olettaa ymmärtävän. Direktiivin muutos ei aiheuta tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen. Kohdan 1 alakohdan a velvoitteisiin on lisätty myös velvollisuus antaa tietoa hakemuksen nimenomaisen tai implisiittisen peruuttamisen seurauksista. Tämä tieto on annettava ajoissa, jotta hakijat voivat käyttää heille kuuluvia oikeuksiaan. Ulkomaalaislain 95 a §:n mukaan kansainvälistä suojelua hakevalle kerrotaan turvapaikkamenettelystä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyssä. Pykälän perustelujen (HE 86/2008 vp) mukaan hakijalle tulisi kertoa, että Maahanmuuttovirasto voi katsoa hakemuksen rauenneen, jos hakija ei pidä yhteyttä vastaanottokeskukseen, jonka kirjoilla hän on, tai hänen asiaansa käsitteleviin viranomaisiin. Käytännössä tietoja annetaan pääsääntöisesti kirjallisesti antamalla hakijalle Maahanmuuttoviraston laatima turvapaikanhakijalle tarkoitettu esite. Edelleen 95 a §:n mukaan poliisi tai rajatarkastusviranomainen antaa näitä tietoja hakijalle hänen jättäessään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ja tietoja voi antaa myös Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus mahdollisimman pian hakemuksen jättämisen jälkeen. Hakijalle annettaviin tietoihin tulee lisätä tieto hakemuksen nimenomaisen tai implisiittisen peruuttamisen seurauksista. Direktiiviin tehty lisäys ei aiheuta tarvetta lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään tulkin antamisesta hakijan käyttöön. Velvoitetta on laajennettu siten, että tulkin antaminen hakijan käyttöön on välttämätöntä paitsi henkilökohtaiseen puhutteluun myös tutkitavaksi ottamista koskevaan puhutteluun liittyen. Tulkitsemista ja kääntämisestä on käsitelty edellä 10 artiklan 5 kohdan yhteydessä. Kansallinen lainsäädäntö täyttää direktiivin velvoitteet.

Artiklan 1 kohdan c alakohtaan, joka koskee hakijan mahdollisuutta ottaa yhteyttä YK:n pakolaisasiain päävaltuutettuun, jäljempänä *UNHCR*, tai muihin järjestöihin, on täsmennetty siten, että siinä viitataan järjestöihin, jotka antavat hakijoille kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti oikeudellista neuvontaa tai muuta neuvontaa. Di-

rekttiiviin tehty täsmennys ei aiheuta tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan 1 kohtaan on lisätty uusi d alakohhta, jonka mukaan hakijoilla ja heidän mahdollisilla oikeudellisilla tai muilla neuvonantajillaan on oltava mahdollisuus tutustua hakijan alkuperämaata koskeviin tietoihin sekä 10 artiklan 3 kohdan d alakohdassa tarkoitettujen asiantuntijoiden antamiin tietoihin, jos määrittävä viranomais on ottanut kyseiset tiedot huomioon päätöstä tehdessään. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999), jäljempänä *julkisuuslaki*, 12 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada tieto häntä itseään koskevasta asiakirjasta. Lain 11 §:n mukaan asianosaisella on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn, ellei sitä ole 2 ja 3 momentissa erikseen mainituilla perusteilla kielletty. Oikeus koskee myös asianosaisen edustajaa ja avustajaa. Direktiiviin tehty lisäys ei aiheuta tarvetta lainsäädännön muuttamiseen, mutta turvapaikkaohjetta on tarpeen tältä osin täsmentää.

Artiklan 1 kohdan f alakohtaan on tehty a alakohtaa vastaava muutos, jonka mukaan päätöksen seurauksesta on ilmoitettava kielellä, jota hakija ymmärtää tai jota hänen voidaan kohtuudella olettaa ymmärtävän. Ulkomaalaislain 203 §:n 5 momentin mukaan asianosaisella on oikeus saada häntä koskevasta päätöksestä tieto äidinkielellään tai kielellä, jota hänen perustellusti voidaan olettaa ymmärtävän. Tieto päätöksestä annetaan tulkitsemalla tai kääntämällä. Direktiiviin tehty muutos ei aiheuta toimenpiteitä.

Artikla 13. Artikla koskee hakijoiden velvoitteita. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 11 artiklassa.

Kun aiemmassa direktiivissä todettiin, että jäsenvaltiot voivat velvoittaa hakijat yhteistyöhön viranomaisten kanssa, asiasta on nyt säädetty sitovasti. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on velvoitettava hakijat tekemään toimivaltaisten viranomaisten kanssa yhteistyötä henkilöllisyytensä ja muiden määritelmädirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen seikkojen kuten iän, taustan, aiempien asuinpaikkojen, aiempien kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten, mat-

kareitin, matkustusasiakirjojen ja kansainvälisen suojelun hakemisen syiden toteamiseksi. Jäsenvaltiot voivat asettaa hakijoille muita velvoitteita tehdä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa siltä osin kuin tällaiset velvoitteet ovat hakemusten käsittelyn kannalta tarpeen. Hallintolain 31 § ja ulkomaalaislain 7 §:n 2 momentti edellyttävät hakijan myötävaikuttavan vireille panemansa asian selvittämiseen.

Artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että toimivaltaiset viranomaiset voivat tutkia hakijan ja hänen mukanaan olevat tavarat. Alakohtaa on täydennetty lisäämällä siihen säännös, jonka mukaan rajoittamatta turvallisuussyistä suoritettavaa tarkastusta, menettelydirektiivin nojalla suoritettavan henkilöntarkastuksen tekee samaa sukupuolta oleva henkilö noudattaen täysimääräisesti ihmisarvon ja ruumiillisen ja henkisen koskemattomuuden periaatteita.

Artikla 14. Artikla koskee henkilökohtaista puhuttelua. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 12 artiklassa.

Artiklan 1 kohtaan on lisätty säännös, jonka mukaan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen sisältöä koskevien henkilökohtaisten puhuttelujen on aina oltava määrittävän viranomaisen henkilöstön suorittamia. Kohtaan on niin ikään tehty lisäys, jonka mukaan henkilökohtaista puhuttelua ei tarvitse järjestää, jos on kyse 42 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesta uusintahakemuksen alustavasta tutkinnasta sen selvittämiseksi, sisältääkö hakemus uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita ja voidaanko hakemus jättää tutkimatta. Ulkomaalaislain 97 §:n mukaan turvapaikkapuhuttelun suorittaa Maahanmuuttovirasto. Ulkomaalaislakia ehdotetaan muutettavaksi direktiivin edellyttämällä tavalla liittyen uusintahakemuksiin ja tutkittavaksi ottamista koskevaan puhutteluun.

Artiklan 1 kohtaan lisätyn uuden toisen kappaleen mukaan jäsenvaltiot voivat säätää toisen viranomaisen henkilöstön mahdollisuudesta osallistua tilapäisesti puhuttelujen suorittamiseen, kun kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia tehdään samanaikaisesti suuri määrä, eikä määrittävä viranomais käytännössä pysty suorittamaan puhutteluja riittävän nopeasti. Toisen viranomaisen hen-

kilöstölle on tällaisissa tilanteissa annettava etukäteen asianmukainen koulutus, johon sisältyvät EASO-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan a–e alakohdassa luetellut aiheet. Puhutteluja suorittavilla henkilöillä on myös oltava yleis-tiedot ongelmista, jotka saattavat vaikuttaa kielteisesti hakijan kykyyn tulla kuulluksi, kuten merkit siitä, että hakijaa on saatettu aiemmin kiduttaa. Direktiivin muutos edellyttää ulkomaalaislain 97 §:n 2 momentin muuttamista, koska sen mukaan poliisi voi suorittaa puhutteluja Maahanmuuttoviraston pyynnöstä paitsi hakemusten suuren määrän vuoksi, myös erityisestä syystä muulloinkin.

Artiklan 2 kohdasta on poistettu eräitä edellytyksiä, joiden perusteella turvapaikka-puhuttelusta voidaan luopua. Poistetuista kohdista on pantu kansallisesti täytäntöön vain se, joka koskee mahdollisuutta jättää puhuttelu tekemättä uusintahakemuksen yhteydessä. Ulkomaalaislakia ehdotetaan muutettavaksi uusintahakemusta koskevilta osin.

Artiklaan on tehty muutoksia myös liittyen jäsenvaltion mahdollisuuden luopua puhuttelusta, kun hakija ei kykene osallistumaan henkilökohtaiseen puhutteluun hänestä riippumattomien pysyvien syiden vuoksi. Artiklan 2 kohdan b alakohtaan on lisätty säännös, jonka mukaan epäselvissä tapauksissa on kuultava lääketieteen ammattilaista sen selvittämiseksi, onko kyse väliaikaisesta vai pysyvistä tilasta. Ulkomaalaislain mukaan turvapaikkapuhuttelusta voidaan luopua vain uusintahakemuksen yhteydessä. Henkilökohtaisesta puhuttelusta luopumisesta säätäminen ei ole jäsenvaltioita velvoittava säännös, eikä ulkomaalaislain muuttaminen siksi ole tarpeen.

Artikla 15. Artiklassa säädetään henkilökohtaista puhuttelua koskevista vaatimuksista. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 13 artiklassa.

Aiemman direktiivin mukaan puhuttelun suorittajan on oltava riittävän pätevä ottamaan huomioon hakemukseen liittyvät henkilökohtaiset ja yleiset olosuhteet, muun muassa hakijan kulttuurista tai haavoittuva asema. Uudelleen laaditun direktiivin 3 kohdan a alakohdan mukaan puhuttelijan edellytetään olevan pätevä, ja huomioon otettavien olosuhteiden esimerkkiluetteloon on lisätty sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen ja

sukupuoli-identiteetti. Direktiivin 14 artiklan 1 kohta, jossa edellytetään puhuttelijalla olevan kansallisen lain mukaan toimivalta suorittaa tällaisia puhutteluja, ottaa samalla kantaa puhuttelun suorittajan pätevyyteen. Kuten kyseistä artiklakohtaa tarkasteltaessa on todettu, ulkomaalaislain 97 §:n 2 momentin perusteella turvapaikkapuhuttelun suorittaa ensisijaisesti Maahanmuuttovirasto. Suomessa hyvään hallintoon kuuluu, että jokaisella viranomaisella on omaa toimialaansa koskeva asiantuntemus. Maahanmuuttoviraston henkilöstön koulutusta on tarkasteltu erikseen 4 artiklan käsittelyn yhteydessä. Kuten edellä on todettu, turvapaikkapuhuttelun voi tilapäisessä ruuhkatilanteessa tehdä myös poliisi. Puhuttelua suorittavan poliisin pätevyyttä koskevat samat, edellä mainitut hyvän hallinnon edellytykset. Poliisin koulutusta on tarkasteltu tarkemmin 97 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Artiklan 3 kohtaan on lisätty uusi b alakohta, jonka mukaan hakijan pyynnöstä on aina kun mahdollista huolehdittava siitä, että hakijan puhuttelun suorittaa samaa sukupuolta oleva henkilö. Tästä voidaan poiketa, jos määrittävällä viranomaisella on syytä uskoa, että tällainen pyyntö perustuu syihin, jotka eivät liity hakijan vaikeuksiin esittää hakemuksensa perusteet kattavasti. Turvapaikkaohjeen mukaan turvapaikkapuhuttelussa on pyrittävä tarpeen mukaan käyttämään naispuolista puhuttelijaa erityisesti silloin, kun naispuolisen turvapaikanhakijan voidaan olettaa olevan vaikea esittää hakemuksensa kaikkia perusteita kokemiensa tapahtumien vuoksi tai omasta kulttuuritaustastaan johtuvista syistä. Turvapaikkaohjeen sanamuotoa tullaan muuttamaan direktiiviin tehdyn lisäyksen mukaisesti.

Aiemman direktiivin tulkkauksta koskeva säännös on siirretty c alakohtaan ja sen sanamuotoon on tehty pieniä muutoksia. Aiemmassa direktiivissä säädetään, ettei keskustelun välttämättä tarvitse tapahtua turvapaikanhakijan ensisijaisesti valitsemalla kielellä, jos on jokin toinen kieli, jota hänen voidaan kohtuullisesti olettaa ymmärtävän ja jota hän osaa puhua. Uudelleen laaditun direktiivin mukaan keskustelun on tapahduttava hakijan ensisijaisesti valitsemalla kielellä, paitsi jos on jokin toinen kieli, jota hän ym-

märtää ja jolla hän pystyy ilmaisemaan itseään selkeästi. Muutos ei aiheuta tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen. Maahanmuuttoviraston turvapaikkaohjetta tullaan täsmentämään direktiiviin tehdyn muutoksen perusteella. Kohtaan on myös lisätty säännös jäsenvaltioiden velvollisuudesta järjestää hakijan pyynnöstä aina kun mahdollista samaa sukupuolta oleva tulkki, paitsi jos määrittävällä viranomaisella on syytä uskoa, että tällainen pyyntö perustuu syihin, jotka eivät liity hakijan vaikeuksiin esittää hakemuksensa perusteet kattavasti. Turvapaikkaohjeen mukaan turvapaikkapuhuttelussa on pyrittävä tarpeen mukaan käyttämään naispuolista tulkkiä erityisesti silloin, kun naispuolisen turvapaikanhakijan voidaan olettaa olevan vaikea esittää hakemuksensa kaikkia perusteita kokemiensa tapahtumien vuoksi tai omasta kulttuuritaustastaan johtuvista syistä. Turvapaikkaohjeen sanamuotoa tullaan muuttamaan direktiiviin tehdyn lisäyksen mukaisesti.

Artiklan 3 kohtaan lisätyn uuden d alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että henkilö, joka suorittaa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen sisältöä koskevan puhuttelun, ei ole pukeutunut sotilaan eikä lainvalvontaviranomaisen univormuun. Edellä todetun mukaisesti puhuttelut suoritetaan pääsääntöisesti Maahanmuuttovirasto, eikä viraston ruuhkatilanteessa puhuttelun voi suorittaa myös poliisi. Lainvalvontaviranomaisen univormun käyttöä käsitellään 97 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa ja sen kieltoa koskeva maininta tullaan lisäämään turvapaikkaohjeeseen.

Artiklan 3 kohtaan lisätyn uuden e alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että alaikäisten puhuttelut suoritetaan lapselle soveltuvalla tavalla. Lapsen edun huomioon ottamisesta ja lapsen kuulemisesta on säädetty ulkomaalaislain 6 §:ssä. Sen mukaan kaksitoista vuotta täyttänyt lasta on kuultava ennen päätöksen tekemistä, jollei kuuleminen ole ilmeisen tarpeetonta, ja myös nuorempaa lasta voidaan kuulla. Lapsen mielipiteet otetaan huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Ulkomaalaislain 97 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että lapsen edustajan on oltava mukana ilman huol-

tajaa olevan alaikäisen turvapaikkapuhuttelussa. Turvapaikkaohjeen mukaan myös vastaanottokeskuksen sosiaaliryöntekijälle varataan tilaisuus olla läsnä alaikäisen turvapaikkapuhuttelussa. Vaihtoehtoisesti häneltä pyydetään lausunto siitä, miten sosiaaliryöntekijän mielestä lapsen etu voitaisiin ottaa huomioon hakijan tapauksessa. Käytännössä alaikäisten puhutteluja suorittavat Maahanmuuttovirastossa niihin erityisesti perehtyneet henkilöt. Viraston turvapaikkayksikössä on alaikäisasiantuntija, joka muun muassa järjestää alaikäiskysymyksiä koskevaa koulutusta. Kaikille alaikäisiä puhutteleville on järjestetty erityiskoulutusta alaikäisten puhuttelemisesta. Virastossa on myös käytössä erityinen alaikäisen puhuttelua koskeva ohjeistus. Maahanmuuttoviraston turvapaikkaohjetta tullaan täsmentämään direktiiviin tehdyn muutoksen perusteella.

Artikla 16. Direktiiviin on lisätty uusi henkilökohtaisen puhuttelun sisältöä koskeva artikla. Sen mukaan määrittävän viranomaisen on puhuttelua suoritettaessa varmistettava, että hakijalla on riittävät mahdollisuudet esittää mahdollisimman kattavasti määritelmädirektiivin 4 artiklassa tarkoitetut hakemuksen perusteet. Tähän kuuluu mahdollisuus antaa selitys seikkojen mahdolliselle puuttumiselle ja/tai hakijan lausuntojen epäjohtonmukaisuuksille tai ristiriitaisuuksille. Turvapaikkapuhuttelusta säädetään ulkomaalaislain 97 ja 98 §:ssä. Lain mukaan Maahanmuuttovirasto selvittää turvapaikkapuhuttelussa hakijan perusteet häneen kotimaassa tai pysyvässä asuinmaassa kohdistuneesta vainosta tai muista oikeudenloukkauksista ja niiden uhkista. Perustelujen (HE 28/2003) mukaan puhuttelussa selvitetään turvapaikkatutinnan kannalta merkitykselliset tapahtumat menneisyydessä, mutta erityistä huomiota kiinnitetään myös tulevaisuudessa mahdollisesti uhkaaviin oikeudenloukkauksiin.

Turvapaikkaohje sisältää yksityiskohtaisia ohjeita liittyen puhuttelun kulkuun, ja siinä todetaan puhuttelun keskeinen merkitys asian ratkaisemisen kannalta. Ohjeen mukaan hakijalle ilmoitetaan ennen turvapaikkapuhuttelun aloittamista puhuttelun syy ja tarkoitus sekä selostetaan puhuttelun kulku. Ohjeessa todetaan, että hakijalle on annettava mahdollisuus esittää yksityiskohtainen kuvaus ja to-

disteet tapaukseen liittyvistä seikoista. Tarvittaessa puhuttelija voi ohjata hakijaa kertomaan hänen hakemuksensa kannalta olennaisista seikoista, ja asian selvittämiseksi on tehtävä lisäkysymyksiä. Puhuttelijan on annettava myös avustajalle mahdollisuus esittää asian selvittämisen kannalta tarpeellisia kysymyksiä sekä tehdä huomautuksia puhuttelijan määrittelemissä rajoissa. Ohjeessa suositellaan, että avustajan kanssa sovitaan ennen puhuttelun alkua mahdollisten lisäkysymysten esittämisjärjestyksestä esimerkiksi kunkin puhuttelussa läpikäydyn asiakokonaisuuden jälkeen. Puhuttelun lopuksi puhuttelusta laadittu pöytäkirja tulkitaan hakijalle ja hänelle ilmoitetaan mahdollisuudesta tehdä siihen korjauksia ja lisäyksiä. Hakijalle annetaan pöytäkirjasta jäljennös heti tai mahdollisimman pian puhuttelun jälkeen. Hakijan tulee voida perehtyä pöytäkirjaan ja sen mahdollisiin täydentämistarpeisiin ennen pöytäkirjan allekirjoittamista. Hakijalle ilmoitetaan myös mahdollisuudesta myöhemmin täydentää kirjallisesti puhuttelupöytäkirjaansa. Hakija vahvistaa pöytäkirjan sisällön allekirjoituksellaan, joka pyydetään pöytäkirjan jokaiselle sivulle. Näin pyritään varmistamaan, että hakemuksen perusteet on kirjattu oikein ja vältetään mahdolliset väärinkäsitykset. Samalla on vielä mahdollista selvittää mahdollisia ristiriitaisuuksia.

Voimassa oleva lainsäädäntö, sen esityöt sekä viranomaisen ohjeistukseen nojaava käytäntö vastaavat direktiivissä säädettyä, eikä tältä osin ole tarvetta lainmuutoksiin.

Artikla 17. Artikla koskee henkilökohtaisista puhutteluista laadittavia pöytäkirjoja ja tallenteita. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 14 artiklassa, jota on kuitenkin merkittävästi täydennetty.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jokaisesta henkilökohtaisesta puhuttelusta laaditaan joko yksityiskohtainen ja tosiasioihin perustuva pöytäkirja, josta käyvät ilmi puhuttelun kaikki sisällölliset seikat, tai sanatarkka selostus. Ulkomaalaislain 97 a §:n 4 momentin mukaan turvapaikkapuhuttelusta laaditaan pöytäkirja. Perusteluissa (HE 86/2008 vp) ja turvapaikkaohjeessa edellytetään, että turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaan kirjataan hakijan esittämät asiaan vaikuttavat seikat huolellisesti ja

objektiivisesti. Jos hakijan avustaja esittää kysymyksiä, sekä kysymykset että hakijan antamat vastaukset kirjataan pöytäkirjaan. Jos hakija kieltäytyy vastaamasta hänelle esitettyyn kysymykseen, tehdään myös siitä merkintä pöytäkirjaan. Turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaan tehdään merkitä myös hakijan mahdollisista voimakkaista tunnetiloista. Edelleen perustelujen ja turvapaikkaohjeen mukaan turvapaikkapuhuttelupöytäkirjasta tulee käydä ilmi, miten ja millä kielellä tutkinta on tapahtunut. Samoin tutkinnan ajankohta ja tauot merkitään pöytäkirjaan. Pöytäkirjaan tehdään merkintä myös siitä, jos tulkauksessa tai hakijan ja puhuttelun suorittajan välisessä vuorovaikutuksessa on ilmennyt seikkoja, joiden voidaan arvioida vaikuttaneen hakijan käsitykseen kertomastaan. Puhuttelun päätyttyä turvapaikkapuhuttelupöytäkirja tulkitaan hakijalle. Hakijalle ilmoitetaan mahdollisuudesta tehdä korjauksia ja lisäyksiä pöytäkirjaan. Käännösvirheiden tai väärin kirjausten korjaamista ei pidä tulkita hakijaa vastaan. Hakija vahvistaa pöytäkirjan sisällön allekirjoituksellaan. Jos hakija kieltäytyy allekirjoittamasta pöytäkirjaa, myös kieltäytymisen syyt kirjataan pöytäkirjaan. Voimassa oleva lainsäädäntö, sen esityöt sekä viranomaisen ohjeistukseen nojaava käytäntö vastaavat direktiivissä säädettyä, eikä tältä osin ole tarvetta lainmuutoksiin.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että henkilökohtaisesta puhuttelusta on tehtävä äänitallenne tai audiovisuaalinen tallenne. Kun tällainen tallenne tehdään, jäsenvaltioiden on varmistettava, että tallenne tai sen sanatarkka selostus on saatavilla hakijan asiakirjakansion yhteydessä. Ulkomaalaislain 97 a §:n 3 momentin mukaan turvapaikkapuhuttelu voidaan tallentaa äänenä ja kuvana. Käytännössä Maahanmuuttovirasto tallentaa säännönmukaisesti kaikki turvapaikkapuhuttelut äänenä. Sitä pidetään tärkeänä sekä hakijan että puhuttelijan oikeusturvan näkökulmasta. Tallentamisesta ilmoitetaan hakijalle ennen puhuttelun alkamista. Äänitallenne säilytetään Maahanmuuttovirastossa kyseistä hakemusta koskevien tietojen yhteydessä, ja se on siellä hakijan kuunneltavissa. Julkisuuslain 12 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada tieto häntä itseään koskevasta asiakirjasta. Asiakirjalla tarkoite-

taan julkisuuslain 5 §:n mukaan myös sellaista käyttönsä vuoksi yhteen kuuluviksi tarkoitettuja merkeistä muodostuvaa tiettyä kohdetta tai asiaa koskevaa viestiä, joka on saatavissa selville vain automaattisen tietojenkäsittelyn tai äänen- ja kuvantoistolaitteiden taikka muiden apuvälineiden avulla. Direktiivi ei aiheuta tarvetta lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että hakijalla on mahdollisuus kommentoida pöytäkirjassa tai sanatarkassa selostuksessa esiintyviä käännösvirheitä tai väärinymmärryksiä ja/tai selittää niitä suullisesti ja/tai kirjallisesti joko henkilökohdaisen puhuttelun lopuksi tai asetetussa määräajassa ennen kuin määrittävä viranomainen tekee päätöksen. Tämän vuoksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että hakija on täysin tietoinen pöytäkirjan sisällöstä tai sanatarkan selostuksen sisällöllisistä seikoista, ja käytettävä tarvittaessa tulkkia. Tämän jälkeen jäsenvaltioiden on pyydettävä hakijaa vahvistamaan, että pöytäkirjan tai sanatarkan selostuksen sisältö kuvaa puhuttelua totuudenmukaisesti. Ulkomaalaislain 97 a §:n 4 momentin mukaan turvapaikkapuhuttelusta laadittu pöytäkirja tulkitaan puhuttelun päätyttyä hakijalle ja hänelle ilmoitetaan mahdollisuudesta tehdä siihen korjauksia ja lisäyksiä. Edelleen 4 momentin mukaan hakija vahvistaa pöytäkirjan sisällön allekirjoituksellaan ja hänelle annetaan pöytäkirjasta jäljennös heti tai mahdollisimman pian puhuttelun jälkeen. Pöytäkirjan tulkintatarvetta perustellaan (HE 86/2008 vp) mahdollisuudella korjauksien ja lisäyksen tekemiseen. Käännösvirheiden tai väärin kirjausten korjaamista ei pidä tulkita hakijaa vastaan. Perustelujen ja turvapaikkaohjeen mukaan hakijan tulee voida perehtyä pöytäkirjaan ja sen mahdollisiin täydentämistarpeisiin ennen pöytäkirjan allekirjoittamista, jotta voidaan varmistua siitä, että hakemuksen perusteet on kirjattu oikein ja vältetään mahdolliset väärinkäsitykset. Edelleen perusteluissa ja turvapaikkaohjeessa todetaan, että jäljennös puhuttelupöytäkirjasta annetaan hakijalle pääsääntöisesti heti puhuttelun päätettyä ja vain poikkeuksellisesti tulisi kyseeseen jäljennöksen antaminen myöhemmin. Tällöinkin jäljennös tulisi antaa mahdollisimman pian puhuttelun päätyttyä.

Direktiivin muutos ei aiheuta tarvetta lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan 3 kohdan toisen kappaleen mukaan jos henkilökohtainen puhuttelu on tallennettu 2 kohdan mukaisesti ja tallennetta voidaan käyttää todisteena V luvussa tarkoitetuissa muutoksenhakumenettelyissä, jäsenvaltioiden ei tarvitse pyytää hakijaa vahvistamaan, että pöytäkirjan tai sanatarkan selostuksen sisältö kuvaa puhuttelua totuudenmukaisesti. Jos jäsenvaltiot säätävät sekä henkilökohtaisen puhuttelun sanatarkasta selostuksesta että sen tallentamisesta, niiden ei ole tarpeen antaa hakijan kommentoida sanatarkkaa selostusta ja/tai esittää siihen selvennyksiä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 16 artiklan soveltamista. Kuten edellä on esitetty, Suomessa puhuttelu tallennetaan äänenä ja sitä voidaan tarvittaessa käyttää direktiivin V luvussa tarkoitettuun muutoksenhakumenettelyssä. Puhuttelusta tehdään myös pöytäkirja, jonka hakija vahvistaa allekirjoituksellaan. Puhuttelusta sen sijaan ei tehdä sanatarkkaa selostusta (transkriptia). Edellä esitetyllä tavalla hakijalla on myös mahdollisuus kommentoida puhuttelusta laadittua pöytäkirjaa ja esittää siihen selvennyksiä. Ulkomaalaislaki täyttää direktiivin vaatimukset, eikä muutostarvetta tältä osin ole.

Artiklan 4 kohdan mukaan hakijan kieltäytyessä vahvistamasta sitä, että pöytäkirjan tai sanatarkan selostuksen sisältö kuvaa henkilökohtaista puhuttelua totuudenmukaisesti, hänen kieltäytymisensä syyt on kirjattava hakijan asiakirjakansioon. Tällainen kieltäytyminen ei saa estää määrittävästä viranomaisesta tekemästä hakemusta koskevaa päätöstä. Turvapaikkapuhuttelua koskevan ulkomaalaislain 97 a §:n 4 momentin perusteluissa (HE 86/2008 vp) ja turvapaikkaohjeessa todetaan, että kieltäytyessä allekirjoittamasta pöytäkirjaa, kieltäytymisen syyt kirjataan pöytäkirjaan. Hakijalle annetaan jäljennös pöytäkirjasta riippumatta siitä, onko hän allekirjoittanut pöytäkirjan. Samalla hakijalle kerrotaan mahdollisuudesta toimittaa lisäselvitystä hakemuksensa perusteista myöhemmin hakemuksen käsittelyn aikana. Edelleen perustelujen ja turvapaikkaohjeen mukaan hakijan kieltäytyminen vahvistamasta pöytäkirjan sisältöä allekirjoituksellaan ei estä Maahanmuuttovirastoa tekemästä hänen ha-

kemustaan koskevaa päätöstä. Kieltäytyminen voidaan kuitenkin ottaa huomioon päätösharkinnassa.

Artiklan 5 kohdan mukaan hakijoille ja heidän oikeudellisille tai muille neuvonantajilleen on annettava mahdollisuus tutustua pöytäkirjaan tai sanatarkkaan selostukseen ja mahdolliseen tallenteeseen ennen kuin määrittävä viranomainen tekee päätöksen. Jos jäsenvaltiot kuitenkin säätävät sekä henkilökohtaisen puhuttelun sanatarkasta selostuksesta että sen tallentamisesta, mahdollisuutta tutustua tallenteeseen ei tarvitse antaa ensimmäiseen päätökseen liittyvissä menettelyissä. Tällainen mahdollisuus on kuitenkin annettava muutoksenhakumenettelyissä. Jos hakemus tutkitaan nopeutetussa menettelyssä 31 artiklan 8 kohdan mukaisesti, mahdollisuus tutustua pöytäkirjaan tai sanatarkkaan selostukseen ja mahdolliseen tallenteeseen annetaan samanaikaisesti päätöksen tekemisen kanssa, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän artiklan 3 kohdan soveltamista. Kuten edellä on selostettu, puhuttelupöytäkirja tulkitaan hakijalle heti puhuttelun päätyttyä ja hän saa siitä jäljennöksen itselleen. Julkisuuslain mukaan hakijalla on lisäksi oikeus saada Maahanmuuttovirastolta tieto itseään koskevasta asiakirjasta, ml. puhuttelupöytäkirja, myös myöhemmin. Hakijan oikeudet ovat samat, olipa kyseessä normaali turvapaikkamenettely tai nopeutettu menettely. Samat oikeudet koskevat myös hakijan avustajaa tai edustajaa. Direktiiviin tehdyt muutokset eivät edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artikla 18. Direktiiviin on lisätty uusi lääkärintarkastusta koskeva artikla. Artiklan mukaan hakijalle on julkisin varoin järjestettävä lääkärintarkastus aiempaan vainoon tai vakavaan haittaan viittaavien seikkojen osalta, jos määrittävä viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arvioinnin kannalta ja jos hakija suostuu siihen. Vaihtoehtoisesti jäsenvaltiot voivat säätää, että hakija järjestää kyseisen lääkärintarkastuksen. Pätevät lääketieteen ammattilaiset tekevät lääkärintarkastukset, ja niiden tulokset toimitetaan määrittäväälle viranomaiselle mahdollisimman nopeasti. Jäsenvaltiot voivat myös nimetä ne lääketieteen ammattilaiset, jotka voivat tehdä

tällaisia lääkärintarkastuksia. Jäsenvaltion on ilmoitettava hakijalle, että hän voi omasta aloitteestaan ja omalla kustannuksellaan järjestää tällaisen lääkärintarkastuksen, jos sitä ei tehdä määrittävän viranomaisen aloitteesta. Määrittävän viranomaisen on arvioitava lääkärintarkastusten tulokset hakemuksen muiden seikkojen ohella.

Ulkomaalaislain 97 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi lääkärintarkastuksen järjestämistä Maahanmuuttoviraston aloitteesta. Suomessa lääkärintarkastuksen voi tehdä vain pätevä terveydenhuollon ammattilainen, eikä siitä ole tarvetta säätää erikseen tässä yhteydessä. Turvapaikkapäätöksentekoa silmällä pitäen ei ole mahdollista eikä tarpeellista nimetä tiettyjä lääketieteen ammattilaisia tekemään artiklassa tarkoitettuja lääkärintarkastuksia.

Artikla 19. Direktiiviin on lisätty uusi artikla, jonka mukaan hakijoille on tarjottava ensimmäiseen päätökseen liittyvissä menettelyissä pyynnöstä ja maksutta oikeudellisia ja menettelyä koskevia tietoja. Jos hakemuksen johdosta annettava ensimmäinen päätös on kielteinen, jäsenvaltioiden on 11 ja 12 artiklan nojalla annettavien tietojen lisäksi pyynnöstä selkeytettävä sitä, mitkä ovat kyseisen päätöksen perusteet ja miten siihen voi hakea muutosta. Oikeudellisten ja menettelyä koskevien tietojen antamiseen sovelletaan 21 artiklassa säädettyjä edellytyksiä.

Tämän artiklan yhteydessä on tarpeen viitata myös direktiivin 20 artiklaan, jonka 2 kohdan mukaan 19 artiklaa ei sovelleta, jos jäsenvaltiot antavat maksutonta oikeusapua ja/tai maksuttoman oikeudellisen edustajan myös ensimmäiseen päätökseen liittyvissä menettelyissä. Suomessa hakijan on mahdollista saada maksutonta oikeusapua sekä ensimmäiseen päätökseen liittyvissä menettelyissä että muutoksenhakumenettelyissä siten kuin oikeusapulaissa säädetään. Direktiivin 19 artikla ei siten aiheuta tarvetta lainsäädännön muuttamiseen.

Artikla 20. Artikla on valtaosaltaan uusi. Sen mukaan hakijalle on annettava pyydettyessä maksutonta oikeusapua ja maksuton oikeudellinen edustaja muutoksenhakumenettelyissä. Tähän on sisällyttävä ainakin vaadittujen menettelyyn liittyvien asiakirjojen laatiminen ja osallistuminen hakijan puolesta asi-

an käsittelyyn ensimmäisessä oikeusasteessa. Jäsenvaltiot voivat säätää, ettei oikeusapua ja oikeudellista edustajaa myönnetä, jos tuomioistuimien tai muu toimivaltainen viranomaiskatsoo, ettei muutoksenhaulla ole konkreettisia edellytyksiä menestyä. Jos tällaisen päätöksen tekee viranomais, joka ei ole tuomioistuimien, hakijalla on oltava oikeus tekemään oikeussuojakeinoihin. Oikeusapua ja oikeudellista edustusta ei saa mielivaltaisesti rajoittaa, eikä hakijan oikeussuojan tosiasiallista toteutumista haitata. Maksuttomaan oikeusapuun ja oikeudelliseen edustajaan sovelletaan 21 artiklassa säädettyjä edellytyksiä.

Suomessa hakijan on mahdollista saada maksutonta oikeusapua sekä ensimmäiseen päätökseen liittyvissä menettelyissä että muutoksenhakumenettelyissä siten kuin oikeusapulaissa säädetään. Oikeusapulain 2 §:n 2 momentin mukaan oikeusapua annetaan henkilölle, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa tai koti- tai asuinpaikkaa toisessa EU:n jäsenvaltiossa tai ETA:n alueella, jos henkilön asia käsitellään Suomen tuomioistuimissa tai jos oikeusapuun on erityistä syytä. Oikeusapuun sisältyy muun muassa menettelyyn liittyvien asiakirjojen laatiminen ja osallistuminen hakijan puolesta asian käsittelyyn ensimmäisessä oikeusasteessa. Oikeusapulain 7 §:n mukaan oikeusapua ei anneta, jos asialla on vähäinen merkitys hakijalle, se olisi selvästi tarkoituksetonta verrattuna hakijalle siitä koituvaan hyötyyn, asian ajaminen olisi oikeuden väärinkäyttämistä tai asia perustuu siirrettyyn oikeuteen ja on aihetta otaksua siirron tapahtuneen oikeusavun saamiseksi. Oikeusapulain 5 §:n mukaan oikeusapu voidaan rajata koskemaan määrättyjä toimenpiteitä. Oikeusapu kattaa avustajan toimenpiteet enintään sadalta tunnilta. Asiaa käsittelevä tuomioistuin voi kuitenkin päättää, että oikeusavun antamista jatketaan, jos siihen on erityisiä syitä ottaen huomioon oikeusavun saajan oikeusturvan tarve sekä asian laatu ja laajuus. Kansallinen lainsäädäntö täyttää 20 artiklan velvoitteet, siten artikla ei aiheuta toimenpiteitä.

Artikla 21. Artikla koskee edellytyksiä, joita sovelletaan oikeudellisten ja menettelyä koskevien tietojen maksuttomaan antamiseen sekä maksuttoman oikeusavun ja oikeudelli-

sen edustajan tarjoamiseen. Asiasta on säädetty aiemman direktiivin 15 artiklassa. Artiklassa olevia viittauksia 19 artiklassa säädettyyn tietojen antamiseen ei tässä yhteydessä esitellä tarkemmin, koska 19 artiklassa säädettyä ei ole tarpeen edellä esiin tuoduista syistä saattaa kansallisesti voimaan.

Artiklaan lisätyn uuden 1 kohdan mukaan 20 artiklassa tarkoitettua maksutonta oikeusapua ja oikeudellista edustusta tarjoavat kansallisen lainsäädännön mukaisesti hyväksytyt tai luvan saaneet henkilöt. Oikeusapulain 8 §:n mukaan oikeusapua antaa julkinen oikeusavustaja. Tuomioistuinasioissa avustajaksi voidaan kuitenkin määrätä myös tehtävään suostumuksensa antanut yksityinen avustaja. Yksityiseksi avustajaksi on määrättävä asianajaja tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011) tarkoitettu luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja.

Artiklan 2 kohdan uuden 3 kappaleen mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että 20 artiklassa tarkoitettua maksutonta oikeusapua ja oikeudellista edustajaa ei myönnetä hakijoille, jotka eivät enää ole jäsenvaltion alueella 41 artiklan 2 kohdan c alakohtaa sovellettaessa. Säännös ei ole velvoittava, eikä asiasta ole tarpeen säätää kansallisesti.

Artikla 22. Artikla koskee hakijan oikeutta oikeusapuun ja oikeudelliseen edustajaan omalla kustannuksellaan menettelyn kaikissa vaiheissa, myös kielteisen päätöksen jälkeen. Artiklan 1 kohta perustuu aiemman direktiivin 15 artiklan 1 kohtaan. Artiklaan lisätty uusi 2 kohta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat antaa valtiosta riippumattomien järjestöjen tarjota hakijoille oikeusapua ja/tai oikeudellisen edustajan ensimmäiseen päätökseen liittyvissä ja muutoksenhakumenettelyissä kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Ulkomaalaislain 9 §:n mukaan ulkomaalaisen oikeudesta saada oikeusapua säädetään oikeusapulaissa (257/2002). Hallintoasiaa käsiteltäessä ulkomaalaiselle määrätynä avustajana voi kuitenkin toimia muu lakimieskoulutuksen saanut henkilö kuin julkinen oikeusavustaja.

Artikla 23. Artikla koskee oikeusavun ja oikeudellisen edustajan käytön soveltamisalaa. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 16 artiklassa.

Artiklan 1 kohdan toista kappaletta, joka koskee mahdollisuutta rajoittaa turvallisuussyistä oikeudellisen avustajan tai edustajan oikeutta tutustua hakijaa koskeviin asiakirjoihin, on täsmennetty. Näissä tapauksissa jäsenvaltioiden on a) annettava muutoksenhakuviranomaisille mahdollisuus tutustua tällaisiin tietoihin tai lähteisiin ja b) luotava kansalliseen lainsäädäntöön menettelyt sen takaamiseksi, että hakijan oikeutta puolustukseen kunnioitetaan. Alakohdan b) osalta jäsenvaltiot voivat erityisesti antaa oikeudellisen tai muun neuvonantajan, josta on tehty turvallisuus selvitys, tutustua tällaisiin tietoihin tai lähteisiin siltä osin kuin tiedot ovat hakemuksen tutkinnan tai kansainvälisen suojelun poistamista koskevan päätöksen tekemisen kannalta merkityksellisiä.

Suomessa hallintotuomioistuimen tulee korkeimman hallinto-oikeuden antamien vuosikirjaratkaisujen (KHO 2007:47, 48 ja 49) sisältämien oikeusohjeiden mukaan itse hankkia asianosaisilta salassa pidettävä aineisto sen seikan arvioimiseksi, onko salaaminen ollut perusteltua ja onko päätös ollut lainmukainen. Kansallisen turvallisuuden nimissä salassa pidettäväksi määrätyn aineiston jääminen asianosaisjulkisuuden ulkopuolelle ei ole sinänsä katsottu olevan Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastaista.

Artiklan 2 kohtaan, joka koskee avustajan tai edustajan pääsyä suljetulle alueelle, kuten säilöönottoyksikköön tai kauttakulkualueelle, on lisätty viittaus vastaanottodirektiiviin. Kohdasta on poistettu mahdollisuus rajoittaa oikeutta vierailta hakijoiden luona suljetuilla alueilla vain, jos rajoitus on kansallisen lainsäädännön perusteella objektiivisesti arvioituna tarpeen alueen turvallisuuden, yleisen järjestyksen tai hallinnonin kannalta tai hakemuksen tutkinnan tehokkuuden varmistamiseksi edellyttäen, ettei tämä vakavasti rajoita tai estä oikeudellisen tai muun neuvonantajan pääsyä alueelle. Säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002) 6 §:n mukaan säilössä pidetyllä on oikeus pitää yhteyttä mm. yleiseen oikeusavustajaan, asiamiehensä toimivaan asianajajaan tai muuhun oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneeseen henkilöön, eikä yhteydenpitoa saa valvoa tai rajoittaa kyseisen lain 4 luvussa

säädetyin perustein. Säilöönottoyksikköön pääsyn edellytykseksi voidaan kuitenkin asettaa turvatarkastuksen suorittaminen.

Artiklan 3 kohta on muutettu velvoittavaan muotoon. Sen mukaan hakijan on annettava tuoda henkilökohtaiseen puhutteluun kansallisen lainsäädännön mukaisesti hyväksytty tai luvan saanut oikeudellinen tai muu neuvonantaja. Kohtaan on lisätty säännös, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat määrätä, että oikeudellinen tai muu neuvonantaja voi esittää puheenvuoron vasta henkilökohtaisen puhuttelun lopussa. Turvapaikkaohjeessa todetaan turvapaikanhakijan oikeus käyttää asiassaan avustajaa. Yksilöllinen oikeudellinen avustaminen koskee sekä poliisin tai Rajavartiolaitoksen tutkintaa henkilöllisyyden ja matkareitin osalta että Maahanmuuttoviraston turvapaikkapuhuttelua. Ohjeen mukaan avustajan kanssa on hyvä sopia ennen puhuttelun alkua mahdollisten lisäkysymysten esittämisjärjestyksestä esimerkiksi kunkin puhuttelussa läpikäydyn asiakokonaisuuden jälkeen.

Artikla 24. Direktiiviin on lisätty uusi erityisiä menettelyllisiä takeita tarvitsevia hakijoita koskeva artikla. Sen mukaan jäsenvaltioiden on arvioitava, onko hakija erityisten menettelyllisten takeiden tarpeessa. Tällaisia takeita tarvitseville hakijoille annetaan tukea, jotta he pystyvät hyötymään oikeuksistaan ja noudattamaan velvollisuuksiaan turvapaikkamenettelyn aikana. Jos tätä tukea ei pystytä antamaan nopeutetun tai rajamenettelyn aikana, menettelyä ei sovelleta. Asiasta ei ole säännöksiä kansallisessa lainsäädännössä, minkä vuoksi ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi erityisiä menettelyllisiä takeita koskeva 96 a §. Ulkomaalaislakiin ei kuitenkaan olisi tarpeen ottaa säännöksiä liittyen artiklan 3 kohdan viittaukseen rajamenettelyjä koskevaan 43 artiklaan, koska rajamenettelyjä ei Suomessa sovelleta, ja maahan jäämisoikeuden lakkaamista muutoksenhaun aikana koskevaan 46 artiklan 6 kohtaan, koska Suomessa hakijalla, jonka hakemusta ei käsitellä nopeutetussa menettelyssä, on oikeus jäädä maahan valituksen käsittelyn ajaksi.

Artikla 25. Artikla koskee ilman huoltajaa oleville alaikäisille myönnettäviä takeita. Aiemmassa direktiivissä asiasta säädetään 17 artiklassa.

Artiklan 1 kohdan a alakohtaa, joka koskee ilman huoltajaa olevan alaikäisen edustajaa, on muutettu. Siihen on lisätty vaatimus siitä, että edustajan nimittämisestä on ilmoitettava ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle välittömästi. Kohtaan on myös lisätty säännös siitä, että edustajan on hoidettava tehtävänsä lapsen etua koskevaa periaatetta noudattaen ja hänellä on oltava tätä varten tarvittava asian-
tuntemus. Vastaanottolain 39 §:n mukaan ilman huoltajaa tai laillista edustajaa olevalle kansainvälistä suojelua hakevalle lapselle määrätään edustaja viivytyksettä. Edustajan määrää kärkeäjäoikeus. Vastaanottolain 40 §:n mukaan edustajan tulee olla tehtävään sopiva täysivaltainen henkilö, joka antaa siihen suostumuksensa ja joka kykenee hoitamaan tehtävänsä moitteettomasti. Edustajan määrittämisen edellytyksenä on, että hän on toimittanut rikosrekisteriotteensa kärjäjäoikeudelle. Pykälän perusteluissa todetaan, että edustajana voi olla kunnan virkamies tai työntekijä. Edustajan tehtävä voi liittyä virkaan tai työhön, mutta tehtävään määrättäisiin vain suostumuksensa antanut henkilö. Tehtävää voi hoitaa esimerkiksi kunnan virkaholhoaja tai sosiaalityöntekijä. Edustaja voi olla myös lastensuojelujärjestön työntekijä tai muu tehtävään sopiva henkilö. Perustelujen mukaan kansainvälistä suojelua hakevan oikeudellinen avustaja ja edustaja eivät pääsääntöisesti olisi sama henkilö, eikä vastaanottokeskuksessa työskenteleviä henkilöitä tulisi määrätä edustajaksi. Artiklan muutos ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään myös siitä, että edustajaa vaihdetaan vain, kun se on välttämätöntä. Vastaanottolain 42 §:n mukaan edustaja voidaan vapauttaa tehtävästään, jos hän sitä pyytää tai on sairauden tai muun syyn vuoksi estynyt tai kykenemättömän hoitamaan tehtävänsä taikka jos siihen on muu erityinen syy. Pykälän perusteluissa todetaan, että vapauttamisen perusteena voisi olla edustajan sairaudesta tai esimerkiksi muista työtehtävistä johtuva este tai kykenemättömyys hoitaa edustajan tehtävää. Tehtävästä vapauttaminen voisi tulla kysymykseen myös, jos edustajan etu olisi ristiriidassa lapsen edun kanssa tai jos lapsi ja edustaja eivät muuten tulisi toimeen keskenään. Jos työntekijä

havaitsee, että lapsen edustaja ei ole sopiva tehtäväänsä tai että lapsi on esimerkiksi peloissaan tai ahdistunut edustajan toiminnan vuoksi, vastaanottokeskuksen olisi pyrittävä selvittämään tilannetta lasta ja edustajaa kuullen ja pantava tarvittaessa vireille edustajan vapauttamista koskeva asia. Artiklan muutos ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Edelleen artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan edustajana ei voi toimia järjestö tai henkilö, jonka edut ovat tai voivat olla ristiriidassa ilman huoltajaa olevan alaikäisen edun kanssa. Vastaanottolaissa ei ole nimenomaista säännöstä siitä, että edustajalla ei saa olla eturistiriitaa lapsen kanssa. Vastaanottolain 40 §:n 1 momentissa säädetään, että edustajaksi määrätään tehtävään sopiva täysivaltainen henkilö, joka antaa siihen suostumuksensa ja joka kykenee hoitamaan tehtävänsä moitteettomasti. Edustajan tehtävästään vapauttamista koskevan 42 §:n perusteluissa todetaan, että tehtävästä vapauttaminen voisi tulla kysymykseen, jos edustajan etu olisi ristiriidassa lapsen edun kanssa. Eturistiriidan huomioon ottaminen edustajaa määrättäessä ilmenee siten vastaanottolaista ainakin välillisesti. Vastaanottolakia ollaan paraikaa muuttamassa ja 26 päivänä syyskuuta 2014 eduskunnalle annetussa hallituksen esityksessä (HE 171/2014 vp) lakia ehdotetaan täydennettäväksi myös tältä osin.

Aiemman direktiivin kyseisen artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädettiin siitä, että jäsenvaltioiden on annettava edustajalle mahdollisuus olla läsnä turvapaikkapuhuttelussa. Kohtaa on muutettu siten, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että edustaja ja/tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti hyväksytty tai luvan saanut oikeudellinen tai muu neuvonantaja on läsnä turvapaikkapuhuttelussa. Ulkomaalaislain turvapaikkapuhuttelua koskevaa 97 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi tältä osin.

Artiklasta on poistettu 2 kohdan b ja c alakohdat sekä 3 kohta, jotka sisältävät erilaisia perusteita olla määräämättä edustajaa. Poistetut säännökset eivät ole velvoittavia, eikä niitä ole pantu kansallisesti täytäntöön, minkä vuoksi niiden poistaminen ei aiheuta tarvetta toimenpiteisiin.

Artiklaan on lisätty uusi 4 kohta, jonka mukaan ilman huoltajaa oleville alaikäisille ja heidän edustajilleen on annettava maksutta 19 artiklassa tarkoitettuja oikeudellisia ja menettelyä koskevia tietoja myös IV luvussa säädetyissä kansainvälisen suojelun poistamista koskevissa menettelyissä. Kansainvälisen suojelun lakkauttamista ja peruuttamista koskevat ulkomaalaislain 107 ja 108 §:t edellyttävät yksilöllisen tutkinnan suorittamista suojelun poistamista harkittaessa, jolloin luvan saanut puhutellaan. Jos poliisi tai rajavartiolaitoksen tietoon tulee seikkoja, jotka voivat antaa aihetta suojelun poistamisen harkinnalle, poliisi kuulee kansainvälistä suojelua saanutta ennen asiasta tehtävää ilmoitusta Maahanmuuttovirastolle. Puhutellun ja kuulemisen yhteydessä kansainvälistä suojelua saaneelle annetaan asiaa koskevia oikeudellisia ja menettelyä koskevia tietoja. Koska alaikäiselle määrätty edustaja vastaanottolain 41 §:n mukaisesti käyttää huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa lapsen henkilöä ja varallisuutta koskevissa asioissa, hänellä on oikeus saada vastaavat tiedot. Turvapaikkaohjeeseen tullaan lisäämään direktiivin mukainen maininta tietojen antamisvelvollisuudesta.

Lääkietieteellistä iän selvittämistä koskevan artiklan 5 kohtaa on täsmennetty lisäämällä sen ensimmäiseen kappaleeseen säännös, jonka mukaan lääkärintarkastuksia iän selvittämiseksi voidaan tehdä, jos jäsenvaltioilla on yleisten lausumien tai muiden merkityksellisten seikkojen perusteella epäilyksiä hakijan iästä. Ulkomaalaislain 6 a §:n 1 momentin mukaan oleskelulupaa hakevan iän selvittämiseksi voidaan tehdä oikeuslääketieteellinen tutkimus, jos on olemassa ilmeisiä perusteita epäillä hänen iästään antamiensa tietojen luotettavuutta. Artiklan 5 kohdan ensimmäiseen kappaleeseen on niin ikään tehty lisäys, jonka mukaan jäsenvaltioiden on oletettava, että hakija on alaikäinen, jos hänen iästään on lääketieteellisen iän selvittämisen jälkeen edelleen epäilyksiä. Ulkomaalaislain 6 a §:n perusteluissa (HE 240/2009 vp) todetaan, että päätöstä tehdessään viranomaisen tulee ottaa huomioon, ettei oikeuslääketieteellinen tutkimus anna täsmällistä tietoa hakijan iästä, ja ratkaista asia epäselvässä tapauksessa hakijan eduksi. Samasta syystä ul-

komaalaislain 6 b §:ssä on katsottu tarpeelliseksi säätää, että kaksi asiantuntijaa antaa oikeuslääketieteellisen tutkimuksen perusteella yhteisen lausunnon. Jos lausunnon antajat eivät pysty antamaan tutkimustulosten perusteella yksimielistä arviota hakijan iästä, tehdyllä oikeuslääketieteellisellä ikätutkimuksella ei ole merkitystä hakijan iän selvittämisen kannalta.

Artiklan 6 kohdan toisen kappaleen a alakohdassa on uusi säännös, jolla rajoitetaan nopeutetun menettelyn käyttämistä, kun on kyseessä ilman huoltajaa oleva alaikäinen hakija. Nopeutettua menettelyä voidaan käyttää vain, jos hakija tulee turvallisesta alkuperämaasta, hakija on tehnyt uusintahakemuksen, jolla on tutkittavaksi ottamisen edellytykset, tai hakijan voidaan vakavista syistä katsoa olevan vaaraksi jäsenvaltion kansalliseen turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle taikka hakija on poistettu maasta pakkokeinoin kansallisen lainsäädännön mukaisesti yleistä turvallisuutta tai yleistä järjestystä koskevista vakavista syistä. Ulkomaalaislakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nopeutetun menettelyn käyttäminen olisi mahdollista edellä luetelluista tapauksista vain silloin, kun hakija tulee turvallisesta alkuperämaasta. Vastaavasti uudessa 104 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että nopeutetun menettelyn käyttäminen ilman huoltajaa olevan alaikäisen kohdalla olisi mahdollista vain, kun alaikäinen tulee turvallisesta alkuperämaasta.

Artiklan 6 kohdan toisen kappaleen a alakohdassa on uusi säännös, joka sisältää edellytykset 43 artiklan mukaisten rajamenettelyjen käyttämiseksi ilman huoltajaa olevien alaikäisten kohdalla. Artiklan 43 mukaiset rajamenettelyt eivät ole Suomessa käytössä, eikä niitä tässä hallituksen esityksessä ehdoteta otettavaksi käyttöön. Kohta ei siksi edellytä kansallisia toimenpiteitä.

Artiklan 6 kohdan toisen kappaleen uuden c alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat katsoa hakemukselta puuttuvan tutkittavaksi ottamisen edellytykset 33 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti, jos maa, joka ei ole jäsenvaltio, katsotaan hakijan kannalta 38 artiklan mukaisesti turvallisesti kolmanneksi maaksi edellyttäen, että tämä on alaikäisen edun mukaista. Alaikäisen edun huomioon ottamista näissä tilanteissa tarkastellaan lä-

hemmin myöhemmin turvallista kolmatta maata koskevan uuden 99 a §:n perustelujen yhteydessä.

Artiklan 6 kohdan toisen kappaleen d alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat soveltaa 20 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua menettelyä, kun alaikäisen edustajalla on kansallisen lainsäädännön mukainen oikeudellinen pätevyys. Mainitun menettelyn mukaan maksutonta oikeusapua ja oikeudellista edustajaa ei myönnettäisi, kun tuomioistuin tai muu toimivaltainen viranomais katsoisi, ettei muutoksenhaulla ole konkreettisia edellytyksiä menestyä. Koska mainittua menettelyä ei ehdoteta otettavaksi Suomessa käyttöön, d alakohtakaan ei aiheuta tarvetta toimenpiteisiin.

Artiklan 6 kohdan uusi kolmas kappale koskee tilannetta, jossa ilman huoltajaa oleviin alaikäisiin sovelletaan 46 artiklan 6 kohtaa, jossa säädetään edellytyksistä poistaa hakija maasta ennen kuin tuomioistuin on ratkaissut hakijan tekemän valituksen. Näissä tilanteissa jäsenvaltioiden on annettava vähintään 46 artiklan 7 kohdassa säädetty takeet, joiden mukaan hakijalla on oltava käytössään tarvittavat tulkkaukspalvelut ja oikeusapu ja vähintään viikko aikaa valmistella täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskeva pyyntönsä ja esittää tuomioistuimelle perustelut, jotka puoltavat sitä, että hänelle myönnetään oikeus jäädä alueelle odottamaan muutoksenhaun tulosta. Lisäksi edellytetään, että täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevaan pyyntöön liittyen tuomioistuin tutkii määrittävän viranomaisen kielteisen päätöksen tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen osalta. Artiklan 6 kohdan uusi kolmas kappale ei kuitenkaan rajoita 41 artiklan mukaista uusintahakemuksiin liittyvää poikkeamista oikeudesta jäädä maahan. Suomessa kansainvälistä suojelua hakevalla on tulkkaukspalvelut ja oikeusapu käytössään koko hakemuksen käsittelyn ajan, myös 46 artiklan 6 kohdan tarkoittamissa tilanteissa. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi täytäntöönpanoa koskevaa hakemusta koskeva 198 b §, jossa hakijalle tataan vähintään viikko aikaa tehdä täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskeva hakemus. Direktiivin edellyttämistä oikeussuojakeinoista säädetään hallintolain-

käyttölain yleissäännöksissä. Lain 33 §:ssä säädetään valitusviranomaisen velvollisuudesta huolehtia asian selvittämisestä. Suomessa muutoksenhakumenettelyssä tutkitaan aina sekä oikeudelliset että tosiseikat. Artiklaan lisätty säännös ei siten aiheuta tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen.

Artikla 26. Artikla koskee säilöönottoa. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 18 artiklassa. Artiklaan on tehty lisäys, jonka mukaan säilöönoton perusteiden ja olosuhteiden sekä säilöön otetuille hakijoille tarjolla olevien takeiden on oltava vastaanottodirektiivin mukaisia. Lisäksi edellytetään, että säilöönoton laillisuus tutkitaan nopeasti ja vastaanottodirektiivin mukaisesti. Vastaanottodirektiivin säännökset, jotka koskevat säilöönottoa ja edellyttävät muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön, valmistellaan säilöönottoa koskevassa säädöshankkeessa, josta annetaan hallituksen esitys eduskunnalle viimeistään syysistuntokaudella 2014.

Artikla 28. Artikla koskee hakemuksen implisiittiseen peruuttamiseen tai siitä luopumiseen liittyvää menettelyä. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 20 artiklassa. Artiklan 1 kohdan ensimmäisen kappaleen sanamuotoa on muutettu siten, että kun aiemmin puhuttiin hakemuksen hylkäämisestä sillä perusteella, ettei hakijalla ole oikeutta määritelmädirektiivin mukaiseen pakolaisasemaan, nyt puhutaan hakemuksen hylkäämisestä perusteettomana määritelmädirektiivin 4 artiklan mukaisen tosiseikkojen ja olosuhteiden arvioinnin seurauksena. Ulkomaalaislain 98 §:n mukaisesti kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ratkaiseminen edellyttää aina määritelmädirektiivin 4 artiklan mukaista tosiseikkojen ja olosuhteiden arviointia. Menettelydirektiivin 28 artiklan 1 kohdan ensimmäisen kappaleen sanamuodon muutos ei siten aiheuta tarvetta ulkomaalaislain muuttamiseen.

Artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan hakemus voidaan katsoa implisiittisesti peruutetuksi, jos hakija pakoilee tai hän ei muuten täytä yhteydenpitoa koskevia velvoitteitaan. Kohtaan on uutena lisätty maininta poikkeuksesta, joka tehdään, jos hakija osoittaa pakoilun tai yhteydenpitovelvoitteen laiminlyönnin johtuneen hänestä riippumattomasta syystä. Ulkomaalaislain 95 c §:n 1 momentin

mukaan Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen raukeamisesta, jos hakija on poistunut tai hänen katsotaan todennäköisesti poistuneen Suomesta. Hakijan katsotaan todennäköisesti poistuneen Suomesta, jos hänen olinpaikkansa on vastaanottokeskuksesta saatavan tiedon mukaan ollut tuntematon vähintään kahden kuukauden ajan tai häneen ei ole vähintään kahteen kuukauteen saatu yhteyttä hänen viimeksi ilmoittamiensa yhteystietojen avulla. Jos kadonnut hakija siis ottaa uudelleen yhteyttä viranomaisiin ennen kuin kaksi kuukautta on kulunut, hakemusta ei katsota implisiittisesti peruutetuksi oli yhteydenpidon laiminlyönnin syy hakijasta riippumaton tai ei. Pykälän 2 momentin mukaan jos hakija ilmoittautuu toimivaltaiselle viranomaiselle sen jälkeen, kun päätös hakemuksen raukeamisesta on tehty, hänelle kerrotaan oikeudesta tehdä uusi hakemus. Tämä tehdään niin ikään riippumatta yhteydenpidon laiminlyönnin syystä. Artiklan muutos ei aiheuta tarvetta ulkomaalaislain muuttamiseen.

Artiklan 2 kohdan ensimmäiseen kappaleeseen, joka koskee hakijan mahdollisuutta pyytää tapauksensa tutkinnan aloittamista uudelleen, on lisätty tutkinnan uudelleen aloittamisen rinnalle vaihtoehto, jonka mukaan hakijalla oikeus tehdä uusi hakemus, johon ei sovelleta 40 ja 41 artiklassa tarkoitettua uusintahakemusmenettelyä. Lisäys vastaa ulkomaalaislain 95 c §:n 2 momenttia, jonka mukaan hakijan ilmoittautuessa toimivaltaiselle viranomaiselle sen jälkeen, kun päätös hakemuksen raukeamisesta on tehty, hänelle kerrotaan oikeudesta tehdä uusi hakemus.

Artiklan 2 kohdan toiseen kappaleeseen on tehty lisäys, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat säätää vähintään yhdeksän kuukauden pituisesta määräajasta, jonka päätyttyä hakijan tapausta ei voida enää ottaa uudelleen tutkittavaksi tai jonka päätyttyä uusi hakemus voidaan katsoa uusintahakemukseksi. Lisäksi jäsenvaltiot voivat säätää, että hakijan tapaus voidaan ottaa uudelleen tutkittavaksi vain yhden kerran. Ulkomaalaislaissa ei ole säädetty vastaavasta määräajasta tai mahdollisuudesta rajoittaa tutkintakertoja. Direktiivin säännökset eivät ole velvoittavia, eivätkä siten edellytä toimenpiteitä.

Artiklaan on lisätty uusi 3 kohta, jonka mukaan artiklaa sovelletaan, ellei vastuunmäärittämisasetuksesta muuta johdu. Lisäys ei aiheuta toimenpiteitä.

Artikla 30. Artikla koskee tiedonkeruuta yksittäisistä tapauksista. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 22 artiklassa, jossa käsitellään tietojen salassapitoa ja tiedonkeruuta osapuolilta, joiden epäillään vainoavan hakijaa. Artikla on laajennettu koskemaan myös salassapitoa ja tiedonkeruuta osapuolilta, joiden epäillään aiheuttavan hakijalle vakavaa haittaa. Tiedon hankinnasta yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa säädetään ulkomaalaislain 97 b §:ssä, joka koskee sekä vainoa harjoittavia että vakavaa haittaa aiheuttavia toimijoita. Artiklan muutos ei siten aiheuta tarvetta ulkomaalaislain muuttamiseen.

III luku: Ensimmäiseen päätökseen liittyvät menettelyt

Artikla 31. Artikla koskee tutkintamenettelyä. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 23 artiklassa.

Artiklaan on lisätty uudet 3, 4 ja 5 kohdat, joissa säädetään tutkintamenettelyä koskevista määräajoista. Direktiivin 51 artiklan mukaan nämä säännökset on saatettava voimaan viimeistään 20 päivänä heinäkuuta 2018, kun direktiivin muut säännökset on saatettava voimaan jo 20 päivänä heinäkuuta 2015. Tutkintamenettelyä koskevista määräajoista ei ehdoteta säädettäväksi tässä hallituksen esityksessä. Niitä koskevat ehdotukset on perusteltua tehdä myöhemmin, samassa yhteydessä kun valmistellaan mahdolliset ulkomaalaislain muutokset, jotka perustuvat sisäministeriössä vireillä olevaan selvityshankkeeseen turvapaikkaprosessin ensimmäisen vaiheen ja turvapaikkapäätösten tiedoksiannon siirtämisestä poliisilta Maahanmuuttovirastolle.

Aiemman menettelydirektiivin 23 artiklan 2 kohtaa vastaavaa 31 artiklan 6 kohtaa on muutettu. Aiemman kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että silloin kun päätöstä ei voida tehdä kuuden kuukauden kuluessa, hakijalle vaihtoehtoisesti joko tiedotetaan käsitellyn viivästymisestä tai annetaan pyynnöstä tieto ajankohdasta, jona hä-

nen hakemustaan koskeva päätös on odotettavissa. Uuden sanamuodon mukaan jäsenvaltioiden on tällöin sekä tiedotettava hakijalle käsittelyn viivästyisestä että annettava pyynnöstä tietoja viivästyksen syistä ja ajankohdasta, jona hänen hakemustaan koskeva päätös on odotettavissa. Ulkomaalaislain 95 a §:ään ehdotetaan lisättäväksi velvollisuus artikkelissa mainittujen tietojen antamiseen.

Uudelleen laaditussa menettelydirektiivissä on erotettu toisistaan mahdollisuus yhtäältä asettaa hakemuksen tutkinta etusijalle ja toisaalta nopeuttaa tutkintamenettelyä, kun aiemman menettelydirektiivin 23 artikkelissa artiklan 3 ja 4 kohdissa niistä säädetään ilman tarkempaa erottelua. Menettelydirektiivin 31 artiklan 7 kohdassa säädetään mahdollisuudesta asettaa etusijalle direktiivin II luvun peruseriaatteiden ja takeiden mukainen hakemuksen tutkinta. Tämä on mahdollista erityisesti silloin, kun on todennäköistä, että hakemus on perusteltu. Etusijalle asettaminen on niin ikään mahdollista erityisesti, kun hakija on vastaanottodirektiivin 22 artikkelissa tarkoitettussa haavoittuvassa asemassa tai tarvitsee erityisiä menettelyllisiä takeita, etenkin kun on kyse ilman huoltajaa olevista alaikäisistä.

Suomessa turvapaikkahakemuksen tutkinnan asettamisesta etusijalle ei säädetä ulkomaalaislaissa. Käytännössä noudatetaan turvapaikkaohjeessa esitettyä kiireellisyysjärjestyttä. Ohjeen mukaan hakemukset käsitellään yleensä vireilletulojärjestyksessä. Ohjeessa luetellaan kuitenkin joukko tapauksia, joissa hakemus käsitellään kiireellisesti ennen muiden asioiden käsittelyä. Näin tehdään esimerkiksi hakijan ollessa ilman huoltajaa oleva alaikäinen tai ihmiskaupan uhri tai jos hakijalla on vaikea sairaus tai vamma taikka hän on raskaana tai hyvin iäkäs. Myös se, että hakemus voidaan katsoa selvästi myönteiseksi yksilöllisillä perusteilla, on kiirehtimisperuste. Artiklan 7 kohta ei ole jäsenvaltioita velvoittava, eikä ulkomaalaislakia ehdoteta sen perusteella muutettavaksi.

Artiklan 8 kohdassa säädetään mahdollisuudesta nopeuttaa II luvun peruseriaatteiden ja takeiden mukaista tutkintamenettelyä. Aiempaan direktiiviin verrattuna kohdasta on poistettu kuusi eri nopeuttamisperustetta.

Näistä perusteista ei ole säädetty ulkomaalaislaissa, eikä niiden poistaminen siksi aiheuta lainmuutostarvetta. Kohdan e alakohdan sanamuotoa on täsmennetty. Aiemman direktiivin mukaan nopeuttaminen on mahdollista, jos hakija on esittänyt epäjohtonmukaisia, ristiriitaisia, epätodennäköisiä tai riittämättömiä tietoja, jotka selvästi osoittavat hakijan väitteet epäuskottaviksi. Uuden muotoilun mukaan nopeuttaminen on mahdollista, jos hakija on esittänyt selvästi epäjohtonmukaisia ja ristiriitaisia, selvästi vääriä tai ilmeisen epätodennäköisiä tietoja, jotka ovat ristiriidassa riittävällä tavalla varmennettujen alkuperämaata koskevien tietojen kanssa, tehden näin väitteensä selvästi epäuskottavaksi. Täsmennys ei aiheuta tarvetta ulkomaalaislain muuttamiseen. Tätä 31 artiklan 8 kohdan nopeuttamisperusteiden luetteloa tarkastellaan lähemmin ilmeistä perusteettomuutta koskevan 32 artiklan 2 kohdan käsittelyn yhteydessä.

Artiklaan on lisätty uusi 9 kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on asetettava ensimmäiseen päätökseen liittyvissä nopeutetuissa menettelyissä päätöksen tekemiselle kohtuulliset määräajat. Määräajat on mahdollista ylittää, jos se on tarpeen hakemuksen asianmukaisen ja perusteellisen tutkinnan varmistamiseksi, mutta päätöksenteon on kuitenkin tapahduttava 3 - 5 kohdissa säädettyissä normaalien turvapaikkamenettelyn määräajoissa. Voimassa olevassa ulkomaalaislaissa nopeutetulle menettelylle on säädetty määräaika vain 104 §:n tarkoittamissa turvallisista turvapaikka- ja alkuperämaata koskevis- sa tapauksissa. Kyseinen pykälä ehdotetaan poistettavaksi ja määräajoista ehdotetaan säädetäväksi uudessa nopeutetun menettelyn käyttämisestä koskevassa ulkomaalaislain 104 §:ssä.

Artikla 32. Artikla koskee perusteettomia hakemuksia. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 28 artikkelissa. Artiklan 2 kohdan mukaan perusteeton hakemus, johon pätee jokin 31 artiklan 8 kohdan a - j alakohdista, voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi. Ilmeisen perusteetonta hakemusta koskeva ulkomaalaislain 101 § vastaa pääsisällöltään direktiivin vaatimuksia. Pykälää on kuitenkin tarpeen muuttaa liittyen hakemuksen hylkäämiseen ilmeisen perusteettomana, jos ha-

kijan ilmeisenä tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä vaikeuttamalla muulla vilpillisellä tavalla hakemuksen perusteiden selvittämistä tai jos hakija on saapunut turvallisesta turvapaikkamaasta.

Artikla 33. Aiemman menettelydirektiivin 25 artiklaa vastaavasta artiklasta, joka koskee hakemuksia, joilta puuttuvat tutkittavaksi ottamisen edellytykset, on poistettu kaksi tutkimatta jättämisperustetta. Näistä perusteista ei ole säädetty ulkomaalaislaissa, eikä niiden poistaminen siksi aiheuta lainmuutostarvetta. Artiklan 2 kohdan a alakohtaa on laajennettu siten, että tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat paitsi tilanteissa, joissa toinen jäsenvaltio on myöntänyt pakolaisaseman, myös kun se on myöntänyt toissijaista suojelua. Tästä ehdotetaan säädettäväksi ulkomaalaislain 103 §:ssä. Uusintahakemuksia koskevaa d alakohtaa on lisäksi muutettu. Kohdan mukaan tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat uusintahakemukselta, johon liittyen ei ole ilmennyt tai johon liittyen hakija ei ole esittänyt uusia tosiseikkoja tai perusteita kansainvälisen suojelun myöntämiselle. Ulkomaalaislain 103 § mukaan uusintahakemus, joka ei sisällä asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle, ratkaistaan nopeutetussa menettelyssä. Ulkomaalaislakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nämä tapaukset voitaisiin jatkossa jättää tutkimatta.

Artikla 34. Menettelydirektiiviin on lisätty uusi 34 artikla, joka sisältää tutkittavaksi ottamista koskevaan puhutteluun sovellettavat erityissäännöt. Artiklan 1 kohdan mukaan hakijoiden on annettava esittää näkemyksensä tutkimatta jättämisperusteiden soveltamisesta heidän henkilökohtaiseen tilanteeseensa, ennen kuin määrittävä viranomainen tekee päätöksen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkittavaksi ottamisesta. Tätä varten jäsenvaltioiden on suoritettava henkilökohtainen puhuttelu hakemuksen ottamisesta tutkittavaksi. Jäsenvaltiot saavat poiketa tästä ainoastaan 42 artiklan mukaisesti silloin, kun kyse on uusintahakemuksista. Tämä kohta ei kuitenkaan rajoita vastuunmäärittämisasetuksen soveltamista. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että hakemuksen tutkittavaksi ottamista koskevan henkilökohtaisen puhuttelun

tekee muu viranomainen kuin määrittävä viranomainen. Näissä tapauksissa jäsenvaltioiden on varmistettava, että tämän viranomaisen henkilöstö saa etukäteen tarvittavan peruskoulutuksen erityisesti kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön, unionin turvapaikkasäädösten ja kuulemistekniikoiden osalta. Ulkomaalaislakiin on tarpeen lisätä säännökset tutkittavaksi ottamista koskevasta puhuttelusta.

Artikla 35. Artikla koskee ensimmäisen turvapaikkamaan käsitettä. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 26 artiklassa. Ulkomaalaislaissa käytetään turvallisen turvapaikkamaan käsitettä, joka kattaa sekä ensimmäisen turvapaikkamaan käsitteen että direktiivin 38 artiklan mukaisen turvallisen kolmannen maan käsitteen. Ulkomaalaislain käsitteet ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin direktiiviä.

Artiklaan on lisätty uusi säännös, jonka mukaan hakijalla on oltava mahdollisuus riittää ensimmäisen turvapaikkamaan käsitteen soveltaminen hänen henkilökohtaiseen tilanteeseensa. Ulkomaalaislain turvallista turvapaikkamaata koskeva 99 § edellyttää, että turvapaikkamaan turvallisuutta arvioidaan hakijan henkilökohtaista tilannetta ajatellen. Ulkomaalaislain 193 §:n mukaan hakijalla on oikeus valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen Maahanmuuttoviraston päätöksestä, joka koskee hakemusta turvapaikan tai toissijaisen suojelun perusteella myönnettävän oleskeluluvan saamiseksi. Valituksen yhteydessä on mahdollista riitauttaa 99 §:n soveltaminen hakijan henkilökohtaiseen tilanteeseen. Lisäys ei siten aiheuta tarvetta lainmuutokseen.

Artikla 36. Aiemman menettelydirektiivin 31 artiklaa vastaavasta artiklasta, joka koskee turvallisen alkuperämaan käsitettä, on poistettu viittaus aiemman direktiivin 29 artiklaan, joka koskee yhteistä vähimmäisluetteloa turvalliseksi alkuperämaiksi määritetyistä kolmansista maista. Myös viittauksen kohteena oleva 29 artikla on poistettu uudesta menettelydirektiivistä. Poistot eivät aiheuta tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen, koska mainituista luetteloista ei ulkomaalaislaissa ole säädetty.

Artikla 37. Artikla koskee kolmansien maiden kansallista määrittämistä turvalliseksi

alkuperämaiksi. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 30 artiklassa. Artiklasta on poistettu viittaukset poistettuun 29 artiklaan ja yhteiseen turvallisten alkuperämaiden luetteloon sekä turvallisia alkuperämaita ja -alueita koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön, joka on ollut voimassa jo 1 joulukuuta 2005 (niin kutsuttu standstill -säännös). Artiklaan on lisätty uusi 2 kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on tarkasteltava turvalliseksi alkuperämaiksi määritettyjen kolmansien maiden tilannetta säännöllisesti uudelleen. Artiklan 3 kohdassa on alkuperämaan turvallisuuden arvioinnissa käytettävien tietojen joukkoon lisätty viittaus EASO:lta saataviin tietoihin.

Ulkomaalaislain 98 §:n 2 momentin yksilöllisen tutkinnan edellytys koskee Suomessa kaikkia turvapaikkahakemuksia. Suomessa ei ole käytössä turvallisia alkuperämaita koskevaa kansallista luetteloa. Myös sovellettaessa ulkomaalaislain turvallista alkuperämaata koskevaa 100 §:ää arvio maan tilanteesta liitetään kunkin yksittäisen hakijan tilanteeseen kyseisessä maassa, eikä kyse ole tietyn maan tilanteen yleisestä arvioinnista. Artiklan sanamuoto ei ole velvoittava, eivätkä siihen tehdyt muutokset aiheuta tarvetta lainmuutokseen.

Artikla 38. Artikla koskee turvallisen kolmannen maan käsitettä. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 27 artiklassa. Ulkomaalaislaissa käytetään turvallisen turvapaikkamaan käsitettä, joka kattaa sekä direktiivin 35 artiklan mukaisen ensimmäisen turvapaikkamaan käsitteen että 38 artiklan mukaisen turvallisen kolmannen maan käsitteen. Ulkomaalaislain käsitteet ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin direktiiviä.

Artiklan 1 kohtaa, joka sisältää hakijan kohtelua turvallisisessa kolmannessa maassa koskevat periaatteet, on laajennettu kattamaan myös toissijaista suojelua koskevat tilanteet, joissa vakavan haitan vaaraa ei ole. Vastaava sääntely on jo voimassa ulkomaalaislaissa, eikä lisäys siksi edellytä toimenpiteitä. Turvallisen kolmannen maan käsitteen soveltamisessa noudatettaviin sääntöihin on 2 kohdan c alakohdassa lisätty vaatimus siitä, että hakija voi riitauttaa itsensä ja kolmannen maan välillä vallitsevan yhteyden. Ulkomaalaislain 103 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla

hakemus voidaan jättää tutkimatta, kun hakija on saapunut 99 §:ssä tarkoitettuun turvalliseen turvapaikkamaan, jossa hän olisi voinut saada 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua suojelua ja jonne hänet voidaan palauttaa. Hakijan ja kolmannen maan välistä yhteyttä edellyttää erityisesti pykälän loppuosa, jossa viitataan siihen, että hakijan olisi ollut mahdollista saada siellä suojelua ja että hänet voidaan sinne palauttaa. Ulkomaalaislain 193 §:n mukaan hakijalla on oikeus valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen Maahanmuuttoviraston päätöksestä, joka koskee hakemusta turvapaikan tai toissijaisen suojelun perusteella myönnettävän oleskeluluvan saamiseksi. Valituksen yhteydessä on mahdollista riitauttaa myös hakijan ja kolmannen maan välinen yhteys. Lisäys ei siten aiheuta tarvetta lainmuutokseen.

Artikla 39. Artikla koskee eurooppalaisen turvallisen kolmannen maan käsitettä. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 36 artiklassa. Artiklasta on poistettu säännökset yhteisestä eurooppalaisten turvallisten kolmansien maiden luettelosta. Siihen on lisätty riitauttamista ja komission informointia koskevat säännökset. Suomessa ei ole käytössä artiklassa tarkoitettua menettelyä, eivätkä muutokset siksi aiheuta toimenpiteitä.

Artikla 40. Artikla koskee myöhempiä hakemuksia, joihin ulkomaalaislaissa viitataan käsitteellä uusintahakemus. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 32 artiklassa. Artiklasta on poistettu kohta, jonka mukaan myöhempiä hakemuksia koskevaa menettelyä olisi mahdollista soveltaa myös tilanteessa, jossa aiempi hakemus on peruutettu tai siitä on luovuttu tai jossa aiemmasta hakemuksesta annettu päätös ei ole vielä lainvoimainen. Peruuttamista koskeva säännös on lisätty 2 artiklan q kohdassa olevaan myöhemmän hakemuksen määritelmään. Ulkomaalaislain uusintahakemusta koskevaa 102 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että uusintahakemus olisi mahdollista jättää vain, kun sitä koskeva päätös on lainvoimainen.

Artiklan 2 kohtaan on lisätty viittaus 33 artiklan 2 kohdan d alakohdassa tarkoitettuun tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä koskevaan säännökseen syynä sille, miksi myöhemmän hakemuksen alustava tutkinta on

tarpeen. Lisäys ei edellytä kansallisia toimenpiteitä.

Artiklaan on lisätty uusi 5 kohta, jonka mukaan hakemukselta on katsottava puuttuvan tutkittavaksi ottamisen edellytykset 33 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaisesti, jos myöhemmän hakemuksen tutkintaa ei jatketa. Tutkintaa jatketaan 40 artiklan 3 kohdan nojalla, kun on ilmennyt uusia seikkoja tai perusteita, jotka lisäävät merkittävästi todennäköisyyttä, että hakija on kansainvälisen suojelun tarpeessa. Ulkomaalaislain 103 §:n mukaan uusintahakemus, joka ei sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle, voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä. Ulkomaalaislakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että hakemus jätettäisiin näissä tilanteissa tutkimatta.

Artiklan 6 kohtaan on lisätty uusi b alakohta, jonka mukaan myöhempää hakemusta koskevaa menettelyä voidaan soveltaa myös naimattomaan alaikäiseen, joka jättää hakemuksen sen jälkeen kun hänen puolestaan on jätetty hakemus 7 artiklan 5 kohdan c alakohdan mukaisesti. Lisäys ei edellytä kansallisia toimenpiteitä.

Uuden 7 kohdan mukaan vastuussa olevan jäsenvaltion on tutkittava sellaiset lisäselvitykset tai myöhemmät hakemukset, jotka henkilö antaa siirtävässä jäsenvaltiossa sen jälkeen, kun häntä koskeva vastuunmäärittämisasetuksen mukainen siirtopäätös on tehty. Kohta ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista. Komissio on 2 päivänä syyskuuta 2003 antanut asetuksen (EY) n:o 1560/2003 niiden perusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta, joiden mukaisesti määritetään kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 343/2003 soveltamista koskevista säännöistä. Sen 7 artiklan 3 kohdan mukaan siirron toteuttava jäsenvaltio valvoo, että hakijalle palautetaan kaikki hänen asiakirjansa ennen lähtöä tai että ne toimitetaan vastuussa olevan valtion viranomaisille jollakin muulla sopivalla tavalla. Käytännössä Maahanmuuttovirasto palauttaa poliisille hakijan alkupe räiset asiakirjat ja poliisi huolehtii niiden toimittamisesta edelleen. Uusi 7 kohta ei anna jäsenvaltiolle oikeutta toimittaa toiselle

valtiolle tietoja hakijan turvapaikkaperusteista ilman vastuunmäärittämisasetuksen mukaista toisen jäsenvaltion pyyntöä ja hakijan suostumusta.

Artikla 41. Direktiiviin on lisätty uusi artikla, joka koskee poikkeamista oikeudesta jäädä alueelle myöhempien hakemusten yhteydessä. Pääsääntö, jonka mukaan hakijoiden on annettava jäädä jäsenvaltioon siihen saakka, kunnes määrittävä viranomainen on tehnyt päätöksen turvapaikkamenettelyssä, on 9 artiklassa. Uuden 41 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat poiketa tästä oikeudesta jäädä alueelle, kun henkilö on maasta poistamispäätöksen täytäntöönpanoa viivyttyäkseen jättänyt ensimmäisen myöhemmän hakemuksen, jonka tutkintaa ei 40 artiklan 5 kohdan mukaisesti jatketa. Oikeudesta jäädä alueella voidaan poiketa myös, kun henkilö tekee toisen myöhemmän hakemuksen samassa jäsenvaltiossa sen jälkeen, kun on tehty lainvoimainen päätös, jonka mukaan ensimmäiseltä myöhemmältä hakemukselta puuttuvat 40 artiklan 5 kohdan mukaisesti tutkittavaksi ottamisen edellytykset, tai kun on tehty lainvoimainen päätös kyseisen hakemuksen hylkäämisestä perusteettomana. Jäsenvaltiot voivat tehdä tämän poikkeuksen ainoastaan silloin, kun määrittävä viranomainen katsoo, että palauttamispäätös ei johda suoraan tai epäsuoraan palauttamiseen, joka rikkoisi kansainväliseen ja unionin oikeuteen perustuvia kyseisen jäsenvaltion velvoitteita. Ulkomaalaislaissa ei ole vastaavia säännöksiä, joilla rajoitetaan mahdollisuutta useiden uusintahakemusten jättämiseen. Käännyttämispäätöksen täytäntöönpanoa koskevaa ulkomaalaislain 201 §:ää ehdotetaan tältä osin täydennettäväksi.

Artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa jäsenvaltiot voivat myös poiketa nopeutetuissa menettelyissä tavanomaisesti sovellettavista määrääjoista kansallisen lainsäädännön mukaisesti, kun tutkintamenettely on nopeutettu 31 artiklan 8 kohdan g alakohdan mukaisesti. Ulkomaalaislakiin ei ehdoteta lisättäväksi 31 artiklan 8 kohdan g alakohdan mukaista säännöstä, joka mahdollistaisi sellaisen uusintahakemuksen, joka sisältää uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle, käsittelemisen nopeutetussa menettelyssä. Ar-

tiklan 41 kohtaan 2 tehty lisäys ei siten aiheuta tarvetta toimenpiteisiin. Edelleen 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat poiketa 33 ja 34 artiklassa säädettyissä hakemuksen tutkittavaksi ottamista koskevista menettelyissä tavanomaisesti sovellettavista määräajoista. Tutkittavaksi ottamista koskeville menettelyille ei ole Suomessa säädetty määräaikoja, joten kohta ei edellytä toimenpiteitä. Edelleen 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat poiketa 46 artiklan 8 kohdasta, joka koskee hakijan oikeutta jäädä jäsenvaltion alueelle siihen saakka, kunnes tuomioistuin on tehnyt täytäntöönpanon keskeyttämistä tai kieltämistä koskevan päätöksen. Käännättämissä päätöksissä täytäntöönpanoa koskevaa ulkomaalaislain 201 §:ää ehdotetaan tältä osin muutettavaksi.

Artikla 42. Artikla koskee myöhempään hakemuksiin liittyviä menettelysääntöjä. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 34 artiklassa. Artiklasta on poistettu mahdollisuus vaatia hakijaa esittämään uudet tiedot tietyn määräajan kuluessa siitä, kun hän on itse ne saanut. Koska asiasta ei ole säädetty ulkomaalaislaissa, säännöksen poistaminen ei aiheuta lainmuutostarvetta. Artiklasta on niin ikään poistettu viittaus 32 artiklasta poistettuun kohtaan.

Artiklan 2 kohdan b alakohdan säännöksen, joka sallii alustavan tutkinnan pelkästään kirjallisen aineiston perusteella ilman henkilökohtaista puhuttelua, on tehty täsmennys, jonka mukaan tämä ei kuitenkaan ole mahdollista 40 artiklan 6 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa. Lisäys ei edellytä kansallisia toimenpiteitä.

Artikla 43. Artikla koskee rajamenettelyjä. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 35 artiklassa. Artiklasta on poistettu niin kutsutut standstill-säännökset, joissa viitataan 1 päivänä joulukuuta 2005 voimassa olleiden kansallisten lakien mukaisiin menettelyihin. Suomessa ei ole käytössä rajamenettelyjä, eikä artiklan muuttaminen siksi aiheuta toimenpiteitä.

IV luku: Menettelyt kansainvälisen suojelun poistamiseksi

Artikla 45. Artikla koskee kansainvälisen suojelun poistamisen menettelysääntöjä. Ai-

emmassa direktiivissä asiasta on säädetty 38 artiklassa. Artiklan 2 kohdassa on alkuperämaan yleisen tilanteen arvioinnissa käytettävien tietojen joukkoon lisätty viittaus EASO:lta saataviin tietoihin. Ulkomaalaislain 107 ja 108 §:t edellyttävät suojeluaseman lakkauttamista tai peruuttamista harkittaessa yksilöllisen tutkinnan suorittamista. Perustelujen mukaan (HE 166/2007 vp) on tärkeää, että pakolaisaseman tai toissijaisen suojeluaseman lakkauttamista tai peruuttamista harkittaessa suoritetaan yksilöllinen ja yhtä perusteellinen kokonaisharkinta kuin asemaa myönnettäessä. Tämä toteutettaisiin pääsääntöisesti suorittamalla ulkomaalaislain 97 §:n mukainen turvapaikkatutkinta. Noudatettavaksi tulisi siten ulkomaalaislain 98 §:n mukainen menettely, jossa asian arvioinnissa olisi otettava huomioon eri lähteistä hankitut ajantasaiset tiedot asianomaisen valtion oloista. EASO:lta hankittujen tietojen osalta tässä yhteydessä pätee 10 artiklan 3 kohdan b alakohdan yhteydessä lausuttu, eikä tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen ole.

Artiklan 4 kohtaan on lisätty aiempaa laajemmin viittaukset henkilön oikeudesta oikeusapuun ja oikeudelliseen edustajaan. Tässä yhteydessä pätee se, mitä on todettu artiklojen 20 ja 22 yhteydessä. Muutokset eivät aiheuta tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan 5 kohdasta, joka koskee suojeluaseman lakkaamista lain nojalla, on poistettu viittaus määritelmädirektiivin artiklaan, jossa on lueteltu pakolaisaseman lakkaamisen syyt. Kuten edellä on todettu, Suomessa aseman lakkauttaminen on aina edellyttänyt yksilöllistä tutkintaa, eikä viittauksen poistaminen siksi aiheuta lainmuutostarvetta. Kohtaan on myös lisätty säännös, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että kansainvälinen suojelu lakkaa lain nojalla olemasta voimassa, kun kansainvälistä suojelua saavasta henkilöstä on tullut kyseisen jäsenvaltion kansalainen. Säännös ei ole velvoittava, eikä kansallisen lainsäädännön muuttaminen ole tarpeen.

VI luku: Muutoksenhakumenettelyt

Artikla 46. Artikla koskee oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin. Aiemmassa direktiivissä asiasta on säädetty 39 artiklassa.

Artiklan 1 kohdan a alakohtaan, joka koskee oikeutta muutoksen hakemiseen kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen annettuun päätökseen, on lisätty täsmennys, jonka mukaan näihin päätöksiin kuuluu myös päätös hakemuksen katsomisesta perusteettomaksi pakolaisaseman ja/tai toissijaisen suojeluaseman suhteen. Koska mainittu päätös itsestään selvästi koskee hakemusta turvapaikan tai toissijaisen suojelun perusteella myönnettävän oleskeluluvan saamiseksi ja siitä on ulkomaalaislain 193 §:n nojalla valitusoikeus Helsingin hallinto-oikeuteen, lisäys ei edellytä toimenpiteitä.

Artiklan uuden 2 kohdan mukaan henkilöillä, joille on myönnetty toissijaista suojelua, on oltava oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin muutoksen hakemiseksi päätökseen, jonka mukaan hakemus on perusteeton pakolaisaseman osalta. Kohdan toisen kappaaleen mukaan jäsenvaltio voi kuitenkin katsoa, ettei kyseiseen päätökseen voi hakea muutosta, jos jäsenvaltion myöntämä toissijainen suojeluasema tarjoaa samat oikeudet ja edut kuin pakolaisasema unionin ja kansallisen lainsäädännön nojalla. Kuten edellä on todettu, ulkomaalaislain 193 §:n mukaan Maahanmuuttoviraston päätöksestä, joka koskee hakemusta turvapaikan tai toissijaisen suojelun perusteella myönnettävän oleskeluluvan saamiseksi, voi valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen. Vaikka pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman tarjoamat oikeudet ja edut ovat Suomessa lähes samat, ne eivät ole täysin identtiset, koska esimerkiksi pakolaisen matkustusasiakirja voidaan myöntää vain pakolaisaseman saaneelle. Muutoksenhaun kieltämistä koskeva direktiivin säännös ei ole velvoittava, eikä se siten aiheuta tarvetta lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklaan on lisätty uusi 3 kohta, jonka mukaan tehokkaiden oikeussuojakeinojen on sisällettävä sekä tosiseikkojen että oikeudellisten seikkojen ex nunc -tutkiminen kaikilta osin. Tähän sisältyy tarvittaessa myös kansainvälisen suojelun tarpeen tutkiminen määritelmädirektiivin mukaisesti, ainakin muutoksenhakumenettelyissä ensimmäisessä oikeusasteessa. Direktiivin edellyttämistä oikeussuojakeinoista säädetään hallintolainkäyttölain yleissäännöksissä. Lain 33 §:ssä säädetään valitusviranomaisen velvollisuudesta

huolehtia asian selvittämisestä. Lain 27 §:n mukaan valittaja saa valitusajan päättymisen jälkeenkin esittää uusia perusteita vaatimuksensa tueksi, jollei asia sen johdosta muutu toiseksi. Vireillä olevassa asiassa saa esittää myös uuden vaatimuksen, joka perustuu olosuhteiden muutokseen tai valitusajan päättymisen jälkeen valittajan tietoon tulleeseen seikkaan. Suomessa muutoksenhakumenettelyssä tutkitaan aina sekä oikeudelliset että tosiseikat. Artiklaan lisätty säännös ei siten aiheuta tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen.

Artiklan 4 kohtaa on täsmennetty edellyttämällä, että jäsenvaltioiden säätämät muutoksenhakua koskevat määräajat ovat kohtuullisia. Määräajat eivät kohdan mukaan saa tehdä tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden käyttöä mahdottomaksi tai liian vaikeaksi. Ulkomaalaislain 190 §:n mukaan laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallintolainkäyttölain 5 luvussa on säännökset valituksen tekemisestä. Kyseisen lain 22 §:n mukaan valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun. Ottaen huomioon hallintolainkäyttölain 5 luvun säännökset artiklaan tehty muutos ei aiheuta lainmuutostarvetta.

Artiklan 4 kohtaan on niin ikään lisätty säännös, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat säätää myös rajamenettelyjä koskevan 43 artiklan nojalla tehtyjen päätösten uudelleen-tarkastelusta viran puolesta. Koska Suomessa rajamenettelyjä ei ole otettu käyttöön, säännös ei aiheuta toimenpiteitä.

Artiklan uuden 5 kohdan mukaan jäsenvaltion on sallittava hakijoiden jäädä alueelleen siihen asti, kun määräaika, jonka kuluessa näiden on käytettävä oikeuttaan tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin, on päättynyt. Hakijoiden on myös sallittava jäädä jäsenvaltion alueelle odottamaan muutoksenhaun tulosta, kun tällaista oikeutta on käytetty määräajassa. Sanottu ei kuitenkaan rajoita 6 kohdan soveltamista.

Artiklan 6 kohta sisältää maahan jäämisoi-keutta koskevan poikkeussäännöksen, joka koskee päätöstä katsoa hakemus ilmeiden perusteettomaksi 32 artiklan 2 kohdan mukai-

sesti tai perusteettomaksi 31 artiklan 8 kohdan mukaisessa nopeutetussa menettelyssä, paitsi jos nämä päätökset perustuvat 31 artiklan 8 kohdan h alakohdassa tarkoitettuihin olosuhteisiin. Mainittu h alakohda koskee mahdollisuutta nopeutetun menettelyn käyttämiseen, jos hakija on tullut maahan laittomasti, eikä ilman hyvää syytä ole ilmoittautunut viranomaisille tai tehnyt kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta mahdollisimman pian. Poikkeussäännös koskee myös päätöstä hakemuksen tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttumisesta 33 artiklan 2 kohdan a, b tai d alakohdan perusteella. Alakohdat koskevat tilanteita, joissa a) toinen jäsenvaltio on myöntänyt kansainvälistä suojelua, b) muu kuin jäsenvaltio katsotaan 35 artiklan mukaisesti hakijan kannalta ensimmäiseksi turvapaikkamaaksi ja d) hakemus on myöhempi hakemus, johon liittyen ei ole ilmennyt tai johon liittyen hakija ei ole esittänyt asian ratkaisemiseen vaikuttavia uusia tosiseikkoja tai perusteita. Edelleen poikkeussäännös koskee päätöstä kieltäytyä hakijan tapauksen ottamisesta uudelleen tutkittavaksi sen jälkeen, kun tutkinta on keskeytetty hakemuksen implisiittistä peruuttamista koskevan 28 artiklan mukaisesti, sekä päätöstä olla tutkimatta hakemusta eurooppalaista turvallista kolmatta maata koskevan 39 artiklan mukaisesti. Kaikissa näissä poikkeussäännöksessä luetelluissa tapauksissa tuomioistuimella on 6 kohdan mukaan oltava valtuudet ratkaista joko hakijan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan, saako hakija jäädä jäsenvaltion alueelle, jos päätöksen seurauksena hakijan oikeus jäädä jäsenvaltioon lakkaa ja kun kansallisessa lainsäädännössä ei ole tällaisissa tapauksissa säädetty oikeudesta jäädä jäsenvaltion alueelle odottamaan muutoksenhaun tulosta.

Ulkomaalaislain 200 §:n 1 momentin nojalla laissa tarkoitettua päätöstä maasta poistamisesta ei saa panna täytäntöön ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu, jollei laissa toisin säädetä. Valitusluvan hakeminen korkeimmalta hallinto-oikeudelta ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. Lain 201 §:n 1 momentin nojalla Maahanmuuttoviraston päätöstä käännättämisestä, kun ulkomaalainen on hakenut oleskelulupaa kansainvälisen suojelun

tai tilapäisen suojelun perusteella, ei saa panna täytäntöön ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu, jollei saman säännöksen 2 ja 3 momentissa toisin säädetä. Pykälän 1 momentin pääsääntö vastaa siten 46 artiklan 5 kohtaa. Ulkomaalaislain 201 §:n 2 momentin mukaan päätös käännättämisestä, joka on tehty vastuunmäärittämisasetuksen nojalla tai liittyen uusintahakemukseen, joka ei sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle, voidaan kuitenkin panna täytäntöön sen jälkeen kun se on annettu hakijalle tiedoksi, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Koska menettelydirektiivin 46 artiklaan lisätyn uuden 9 kohdan mukaan artiklan 5, 6 ja 7 kohdat eivät rajoita vastuunmäärittämisasetuksen 26 artiklan soveltamista ja koska mainitunlaiset uusintahakemukset ovat mukana 46 artiklan 6 kohdan poikkeussäännöksessä, direktiivi sallii näissä tapauksissa ulkomaalaislain mukaisen maasta poistamisen ennen muutoksenhakua koskevan asian käsittelyä. Ulkomaalaislain 201 §:n 3 momentin nojalla käännättämisspätös, joka on tehty turvallisesta turvapaikkamaasta tai turvallisesta alkuperämaasta tulleelle tai hakijalle, jonka hakemus on katsottu ilmeisen perusteettomaksi, voidaan panna täytäntöön aikaisintaan kahdeksantena päivänä sen jälkeen kun päätös on annettu hakijalle tiedoksi, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Määräaikaan on tällöin sisällyttävä vähintään viisi arkipäivää. Suomessa turvallisen turvapaikkamaan käsite on sisältänyt kolmannen maan käsitteen. Direktiivin 46 artiklan 6 kohdan poikkeussäännös ei kuitenkaan sisällä viittausta turvallista kolmatta maata koskeviin päätöksiin, eikä direktiivi niissä tapauksissa siis salli maasta poistamista ennen muutoksenhakua koskevan asian käsittelyä. Ulkomaalaislain turvallisen kolmannen maan käsite ehdotetaankin erotettavaksi turvallisen turvapaikkamaan käsitteestä. Muut 201 §:n 3 kohdassa mainitut päätöstyypit on mainittu direktiivin 46 artiklan 6 kohdan poikkeussäännöksessä, eikä lainmuutostarvetta niiltä osin ole.

Artiklan uudessa 7 kohdassa säädetään 6 kohdan soveltamisesta rajamenettelyjä koskevassa 43 artiklassa tarkoitettuihin menettelyihin. Rajamenettelyt eivät ole Suomessa käytössä, eikä kohta siten aiheuta toimenpiteitä.

Artiklan uuden 8 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on sallittava hakijan jäädä alueelleen odottamaan tulosta 6 ja 7 kohdassa tarkoitusta menettelystä, jossa ratkaistaan, saako hakija jäädä jäsenvaltion alueelle. Asiasta ei ole säädetty Suomessa lain tasolla. Sen sijaan poliisin antama ulkomaalaisen maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpanon vastuunjako koskeva määräys (2020/2011/3976) sisältää maininnan velvollisuudesta selvittää ennen maasta poistamisen täytäntöönpanoa tuomioistuimelta, onko se oikeissa kieltää täytäntöönpanon, jos sitä koskeva hakemus on tehty. Asiasta ehdotetaan säädettäväksi ulkomaalaislain 201 §:ssä.

VI luku: Yleiset ja loppusäännökset

Artikla 49. Direktiiviin on lisätty uusi yhteistyötä koskeva artikla. Sen mukaan kunkin jäsenvaltion on nimettävä kansallinen yhteysviranomainen ja ilmoitettava tämän osoite komissiolle. Komissio toimittaa kyseiset tiedot muille jäsenvaltioille. Jäsenvaltioiden on yhteistyössä komission kanssa toteutettava aiheelliset toimenpiteet, jotta toimivaltaiset viranomaiset voivat toimia suoraan yhteistyössä ja vaihtaa tietoja keskenään. Direktiiviin lisätty säännös ei aiheuta tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen.

Edelleen artiklassa säädetään jäsenvaltion velvollisuudesta ilmoittaa komissiolle turvautumisesta 6 artiklan 5 kohdassa, 14 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa ja 31 artiklan 3 kohdan b alakohdassa säädettyihin poikkeusmenettelyihin. Pääsyä turvapaikkamenettelyyn koskevan 6 artiklan 5 kohdassa säädetään mahdollisuudesta pidentää hakemuksen rekisteröinnin määräaika aina kymmeneen työpäivään hakemusruuhkan vuoksi. Henkilökohtaista puhuttelua koskevan 14 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan ruuhkatilanteessa muun kuin määrittävän viranomaisen henkilöstö voi tilapäisesti osallistua puhuttelujen suorittamiseen. Tutkintamenettelyä koskevan 31 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan päätöksenteolle asetettua kuuden kuukauden määräaika voidaan ruuhkatilanteessa pidentää. Artiklassa 49 tarkoitettu ilmoitus on tehtävä komissiolle heti, kun näiden poikkeustoimenpiteiden soveltamisen syyt ovat lakanneet olemasta, ja

vähintään kerran vuodessa. Komissiolle annettaviin tietoihin on mahdollisuuksien mukaan sisällytettävä tiedot niiden hakemusten, joihin sovellettiin poikkeuksia, prosentiosuudesta kyseisenä ajanjaksona käsiteltyjen hakemusten kokonaismäärästä. Rekisteröintiä koskevasta poikkeusmenettelystä ilmoittamisesta ehdotetaan säädettäväksi ulkomaalaislain 95 §:ssä ja henkilökohtaista puhuttelua koskevasta ulkomaalaislain 97 §:ssä. Kuten edellä artiklan 31 käsittelyn yhteydessä on todettu, päätöksenteon määräajoista ei ehdoteta säädettäväksi tässä hallituksen esityksessä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on saattaa kansallinen lainsäädäntö vastaamaan uudelleen laadittua menettelydirektiiviä. Kuten edellä on todettu, monet uudelleen laadittuun menettelydirektiiviin tehdyt muutokset eivät lainkaan aiheuta Suomessa tarvetta lainsäädännön muuttamiseen. Useat ulkomaalaislakiin ehdotetuista muutoksista ovat myös pitkälti vallitsevan soveltamiskäytännön nostamista lain tasolle. Merkittävimmät muutokset liittyvät hakijan kuulemiseen, haavoittuvassa asemassa oleviin hakijoihin, turvallisiin maihin, uusintahakemuksiin sekä täytäntöönpanon kieltämisestä koskevaan hakemukseen.

Direktiivissä edellytetyllä tavalla ulkomaalaislaissa ehdotetaan säädettäväksi turvapaikkahakemuksen rekisteröinnin määräajoista. Uusien määräaikojen asettaminen ei ole Suomelle ongelmallista, koska käytännössä hakemukset rekisteröidään ulkomaalaisasioiden asianhallintajärjestelmään välittömästi.

Turvapaikkatutkintaa koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi. Ulkomaalaislaissa ehdotetaan säädettäväksi tutkimatta jättämisen edellyttämien tietojen suullisesta selvittämisestä, kun hakija on saapunut turvalliseen turvapaikkamaasta tai turvalliseen kolmannesta maasta. Toimivalta ehdotetaan annettavaksi poliisille ja rajavartiolaitokselle, joiden henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon yhteydessä keräämien tietojen pohjalta mainittuja päätöksiä nykyisin tehdään. Poliisin mahdollisuutta tehdä turvapaikkapu-

hutteluja rajoitettaisiin siten, että niitä jatkossa voitaisiin tehdä vain, jos hakijana on unionin kansalainen tai jos hakemusten määrä on voimakkaasti lisääntynyt. Voimassa olevan lain mukaan poliisi on voinut tehdä puhutteleja erityisestä syystä muulloinkin, mutta käytännössä poliisi on puhutellut pääasiassa hakijoita, jotka ovat unionin kansalaisia. Myös suojelupoliisin rooli turvapaikkapuhuttelussa täsmennetään mahdollisuudeksi osallistua puhutteluun Maahanmuuttoviraston kanssa. Voimassa olevan lain mukaan suojelupoliisi voi itse suorittaa turvapaikkapuhuttelun, vaikka käytännössä on kuitenkin ollut kyse suojelupoliisin osallistumisesta puhutteluun Maahanmuuttoviraston lisäksi.

Esityksessä ehdotetaan hakijan mahdollisen haavoittuvan aseman entistä parempaa huomioon ottamista turvapaikkamenettelyssä. Ulkomaalaislaissa ehdotetaan säädettäväksi tuen antamisesta sellaisille kansainvälistä suojelua hakeville, jotka tarvitsevat erityisiä menettelyllisiä takeita. Ehdotuksella pyritään varmistamaan se, että myös haavoittuvassa asemassa olevat hakijat voivat hyötyä turvapaikkamenettelyyn liittyvistä oikeuksista ja noudattaa siihen liittyviä velvollisuuksia. Haavoittuvassa asemassa olevia silmällä pitäen laissa ehdotetaan säädettäväksi myös lääkärintarkastuksen järjestämisestä Maahanmuuttoviraston aloitteesta ja hakijan suostumuksella, jos se on tarpeen kansainvälisen suojelun tarpeen arvioinnissa. Ilman huoltajaa olevien alaikäisten hakijoiden osalta säädetään alaikäisen edustajan läsnäolo turvapaikkapuhuttelussa pakolliseksi. Ilman huoltajaa olevan alaikäisen kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta ei jatkossa voida käsitellä nopeutetussa menettelyssä muulloin kuin hakijan tullessa turvallisesta alkuperämaasta.

Ilmeisen perusteettomuuden käsite muutetaan vastaamaan entistä paremmin direktiivissä säädettyä. Samasta syystä myös voimassa olevan lain turvallisen turvapaikkamaan käsitteestä ehdotetaan erotettavaksi turvallisen kolmannen maan käsite. Samalla turvallista alkuperämaata ja turvallista turvapaikkamaata koskevaa menettelyä yksinkertaistettaisiin. Jatkossa turvallisesta turvapaikkamaasta tai turvallisesta kolmannesta maasta saapuvien hakijoiden hakemukset jätettäi-

siin tutkimatta, kun niitä voimassa olevan lain mukaan on voitu myös käsitellä nopeutetussa menettelyssä. Samalla luovutettaisiin turvallisia maita koskevasta erityisestä seitsemän päivän käsittelyajasta, joka on käytännössä osoittautunut ongelmalliseksi. Käsitteilyajan laskemistavassa on ollut epäselvyyksiä ja usein tieto siitä, että hakija on saapunut turvallisesta maasta, on saatu vasta mainitun määräajan jo kuluttua umpeen. Kaikille nopeutetuille menettelyille ehdotetaan sen sijaan säädettäväksi viiden kuukauden määräaika.

Uusintahakemusten käsittelyä ehdotetaan muutettavaksi. Jatkossa uusintahakemukset, joissa ei ole esitetty uusia asian ratkaisemiseen vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle, jätettäisiin tutkimatta, kun ne voimassa olevan lain mukaan tulisi käsitellä nopeutetussa menettelyssä. Myös hakijoiden mahdollisuutta jättää yhä uusia uusintahakemuksia rajoitettaisiin. Direktiivi sallii rajoitukset, ja niiden säätämistä pidetään tarpeellisena, koska ilman uusia perusteita tehtyjen uusintahakemusten käsittely ruuhkauttaa turvapaikkamenettelyä ja lisää vastaanoton kustannuksia.

Maasta poistamispäätöksen täytäntöönpanon kieltämistä koskevaa menettelyä ehdotetaan täsmennettäväksi. Ulkomaalaislaissa säädettäisiin täytäntöönpanon kieltämistä koskevan hakemuksen jättämiselle seitsemän päivän määräaika. Tuomioistuimen olisi niin ikään ratkaistava hakemus seitsemässä päivässä. Ulkomaalaislakiin nostettaisiin aiemmin viranomaisen ohjeessa todettu velvollisuus odottaa tuomioistuimen täytäntöönpanon kieltämistä koskevaa päätöstä ennen maasta poistamisen täytäntöönpanoa.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Useimmat ulkomaalaislakiin ehdotetuista muutoksista vastaavat valitsevaa käytäntöä. Esimerkiksi hakemuksen ratkaisemisen kannalta tarpeellisia lääkärintarkastuksia on järjestetty Maahanmuuttoviraston aloitteesta ja valtion varoin jo nykyisin, vaikka siitä ei ole nyt ehdotetulla tavalla erikseen säädetty ulkomaalaislaissa. Myös

haavoittuvassa asemassa olevien menettelyliisiin erityistarpeisiin on käytännössä vastattu tarpeen mukaan. Poliisin puhuttelumahdollisuuden rajoittaminen ei käytännössä merkitse suurta muutosta, koska ruuhkatilanteisiin liittyviä ja unionin kansalaisten puhutteluja ei ehdoteta rajattavaksi. Myöskään ehdotetut rekisteröinnin ja nopeutettujen menettelyjen määräajat eivät vaikuta menettelyihin taloudellisesti.

Eräiden turvapaikkamenettelyjen yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen todennäköisesti nopeuttaisi hieman hakemusten käsittelyä ja siten pitkällä aikavälillä aiheuttaisi vähäistä säästöä etenkin hakijoiden vastaanottojärjestelmän kuluissa. Täytäntöönpanon kieltämistä koskevan menettelyn selkiyttäminen sekä nopeuttaisi maasta poistamisen täytäntöönpanoa että poistaisi mahdolliset virheeliset täytäntöönpanot. Muutamiin viime vuosina sattuneisiin tapauksiin, joissa henkilö on ehditty poistaa maasta ennen kuin tieto tuomioistuimen määräämästä täytäntöönpanokiellosta on saatu, on liittynyt paitsi suuria käytännön ongelmia myös ylimääräisiä kustannuksia. Myös uusintahakemusmenettelyn väärinkäyttömahdollisuuksien vähentäminen säästäisi sekä hakemusten käsittelyn että vastaanoton kustannuksia. Kaiken kaikkiaan nämä taloudelliset vaikutukset eivät kuitenkaan olisi merkittäviä.

Täytäntöönpanon kieltämistä koskevan hakemuksen käsittely Helsingin hallinto-oikeudessa on muuttunut vastuunmäärittämisasetuksen tultua voimaan vuoden 2014 alussa. Asetus edellyttää päätöksen tekemistä paitsi aiemman käytännön mukaisesti täytäntöönpanoa kiellettyä myös silloin, kuin täytäntöönpanon kieltämistä koskeva hakemus hylätään. Vuoden 2014 kesäkuun loppuun mennessä hallinto-oikeus antoi yhteensä 212 tällaista vastuunmäärittämisasetuksen soveltamiseen liittyvää täytäntöönpanon kieltämistä koskevaa hylkäävää päätöstä. Menettelydirektiivin ja tässä esityksessä ehdotetun mukaisesti jatkossa hallinto-oikeuden olisi tehtävä päätös vastaavissa tilanteissa myös muissa nopeutetussa turvapaikkamenettelyssä ratkaisussa tapauksissa. Kyseisiä tapauksia oli vuoden 2014 kesäkuun loppuun mennessä yhteensä 105. Helsingin hallinto-oikeus on arvioinut, että jatkossa vuositasolla

tulisi annettavaksi yhteensä runsas 600 päätöstä enemmän kuin vuonna 2013. Hallinto-oikeus on edelleen arvioinut sen käytännössä vastaavan noin puoltatoista notaarin ja kolmasosaa tuomarin vuosittaisesta työmäärästä, josta noin kolmannes johtuu siis tässä hallituksen esityksessä ehdotetuista muutoksista.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei ole vaikutusta viranomaisten keskinäisiin toimivaltasuhteisiin.

Ulkomaalaislaissa ehdotetaan säädettäväksi poliisin tai rajavartiolaitoksen velvollisuudesta selvittää suullisesti tutkimatta jättämisen edellyttämät tiedot, kun hakija on saapunut turvallisesta turvapaikkamaasta tai turvallisesta kolmannesta maasta. Tehtävä on uusi, mutta se ei muuta suuresti poliisin tai rajavartiolaitoksen toimintaa käytännössä. Mainitut tiedot on mahdollista selvittää hakijalta samalla kun poliisi tai rajavartiolaitos selvittää hakijan henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon. Vain jos tarvittavia tietoja ei siinä yhteydessä ole selvitetty, järjestetään erillinen puhuttelu.

Esitys selkiyttäisi täytäntöönpanon kieltämistä koskevaa viranomaisyhteistyötä. Poliisilla ei olisi jatkossa tarvetta selvittää hallinto-oikeudelta yksittäistapauksittain, onko tuomioistuin kieltämässä käännyttämispäätöksen täytäntöönpanon.

Ehdotettu laki muuttaisi täytäntöönpanon kieltämistä koskevan hakemuksen käsittelyä Helsingin hallinto-oikeudessa, kun on kyse nopeutetussa menettelyssä ratkaistuista hakemuksista muulla kuin vastuunmäärittämisasetuksen perusteella. Esitys lisäisi hallinto-oikeuden työmäärää siltä osin, että kun nykyisin täytäntöönpanon kieltämistä koskevan hakemuksen hylkäämisestä on tehty merkintä tätä varten laadittuun lomakkeeseen, jatkossa ratkaisu edellyttäisi varsinaista päätöstä. Päätös olisi ehdotetun uuden säännöksen mukaan tehtävä seitsemän päivän kuluessa. Määräajan asettaminen sinänsä ei kuitenkaan juuri muuttaisi käytäntöä, koska ratkaisut (hakemuksen hylkäämistä koskeva merkintä tai täytäntöönpanon kieltopäätös)

on pääsääntöisesti tehty samana tai seuraavana päivänä hakemuksen saapumisesta.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetut muutokset parantaisivat turvapaikkamenettelyn läpinäkyvyyttä ja kansainvälistä suojelua hakevien yhdenvertaista kohtelua vakiinnuttamalla nykyiset käytännöt ja nostamalla niitä koskevan sääntelyn lain tasolle. Tällaisia olisivat muun muassa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen rekisteröintiä, turvapaikkatutkintaa ja -puhuttelua sekä lääkärintarkastuksen järjestämistä koskevat muutosehdotukset.

Uusintahakemusmenettelyn väärinkäyttömahdollisuuksien vähentäminen puolestaan lisäisi osaltaan turvapaikkajärjestelmän uskottavuutta. Kun jatkossa vältettäisiin perusteettomien hakemusten käsittely yhä uudelleen, järjestelmän resurssit kohdistuisivat nykyistä paremmin todella suojelun tarpeessa olevien henkilöiden hakemusten käsittelyyn.

Esitys parantaisi haavoittuvassa asemassa olevien huomioon ottamista turvapaikkamenettelyssä. Ulkomaalaislaissa säädettäisiin tuen antamisesta sellaisille hakijoille, jotka tarvitsevat erityisiä menettelyllisiä takeita voidakseen käyttää oikeuksiaan ja noudattaa velvollisuuksiaan turvapaikkamenettelyn aikana. Hakijan oikeusturvan kannalta merkittävää olisi etenkin se, ettei nopeutettua menettelyä sovellettaisi, jos tällaista erityistukea ei pystyittäisi sen aikana antamaan. Myös lapsen asemaa parannettaisiin. Edustajan läsnäolo säädettäisiin pakolliseksi ilman huoltajaa olevaa lasta koskevassa turvapaikkapuhuttelussa. Lisäksi ilman huoltajaa olevan alaikäisen jättämää kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta ei jatkossa olisi mahdollista käsitellä nopeutetussa menettelyssä muulloin kuin lapsen tullessa turvallisesta alkuperämaasta. Voimassa olevassa laissa edustajalle varataan tilaisuus olla läsnä alaikäisen puhuttelussa, eikä nopeutettujen menettelyjen käyttöä ole alaikäisten kohdalla rajoitettu. Käytännössä nämä lainmuutokset eivät kuitenkaan merkitsisi kovin suurta muutosta. Haavoittuvassa asemassa oleville on annettu tarpeen mukaan tukea, vaikka nimenomaista säännöstä siitä ei ole ollut. Edustaja on käytännössä ollut ilman huoltajaa olevan alaikäi-

sen puhuttelussa läsnä ja ilman huoltajaa olevien alaikäisten hakemuksia on vain erittäin harvoin tutkittu nopeutetussa menettelyssä.

Ulkomaalaislain turvapaikkamenettelyä koskevat säännökset on kirjoitettu sukupuolineutraaliin muotoon, eikä ehdotetuilla lainmuutoksilla juuri ole vaikutusta sukupuolten tasa-arvoon. Turvapaikkamenettelyn läpileikkaavana ajatuksena on yksilöllinen tutkinta, jossa otetaan huomioon kunkin hakijan, miehen tai naisen, erityistilanne. Menettelydirektiiviin on uutena lisätty säännökset, joiden mukaan hakijan pyynnöstä on aina kun mahdollista huolehdittava siitä, että hakijan puhuttelun ja puhuttelun tulkkauksen suorittavat hakijan kanssa samaa sukupuolta olevat henkilöt. Asiasta on kansallisesti ohjeistettu Maahanmuuttoviraston turvapaikkaohjeessa. Ohjeen mukaan turvapaikkapuhuttelussa on pyrittävä tarpeen mukaan käyttämään naispuolista puhuttelijaa ja naispuolista tulkkia erityisesti silloin, kun naispuolisen turvapaikanhakijan voidaan olettaa olevan vaikea esittää hakemuksensa kaikkia perusteita kokemiensa tapahtumien vuoksi tai omasta kulttuuritaustastaan johtuvista syistä. Turvapaikkaohjeen sanamuoto tullaan muuttamaan direktiiviin mukaisesti siten, että se koskee samalla tavoin sekä mies- että nais-

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sisäministeriössä. Valmistelussa on otettu huomioon EU:n komission järjestämissä kontaktikomitean kokouksissa käydyt jäsenvaltioiden ja komission keskustelut direktiivin täytäntöönpanosta. Sisäministeriön maahanmuutto-osaston johdolla on järjestetty valmistelukokouksia, joissa ovat olleet edustettuina oikeusministeriö, sisäministeriön poliisi- ja rajavartiolaitos, Helsingin hallinto-oikeus, Maahanmuuttovirasto, Poliisihallitus, Amnesty International, Pakolaisneuvonta ry sekä UNHCR.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot 15 viranomaiselta ja 7 järjestöltä: ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, sisäministeriön poliisi- ja rajavartiolaitos-osastolta, oikeus-

kanslerinvirastolta, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslialta, vähemmistövaltuutetulta, lapsiasiavaltuutetulta, Korkeimmalta hallinto-oikeudelta, Helsingin hallinto-oikeudelta, Maahanmuuttovirastolta, Poliisihallitukselta, Amnesty International - Suomen osasto ry:ltä, Mannerheimin lastensuojeluliitto ry:ltä, Pakolaisavulta, Pakolaisneuvonta ry:ltä, Pelastakaa lapset ry:ltä, Suomen Punaiselta Ristiltä ja UNHCR:ltä.

Lausunnonantajat pitivät esitysluonnosta pääosin myönteisenä ja siinä esitettyjä sään-

nöksiä tarpeellisina ja perusteltuina. Erityisen myönteisenä pidettiin säännöksiä, joilla parannetaan haavoittuvassa asemassa olevien hakijoiden ja varsinkin lasten asemaa. Myös menettelyjen yksinkertaistamista ja selkeyttämistä kiitettiin. Toisaalta useat tahot toivat esiin huolensa oikeusturvan toteutumisesta etenkin nopeutetuissa turvapaikkamenettelyissä. Saatujen lausuntojen perusteella uusintahakemuksen jättämismahdollisuuden rajoittamista koskevaa säännöstä lievennettiin ja esityksen perusteluja täydennettiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

95 §. *Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättäminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi menettelydirektiivin menettelyyn pääsyä koskevaan 6 artiklaan tehtyjen muutosten perusteella. Artiklassa on erotettu toisistaan yhtäältä hakemuksen tekeminen, joka viittaa tilanteeseen, jossa hakija ensimmäistä kertaa ilmoittaa halunsa hakea kansainvälistä suojelua, ja toisaalta hakemuksen muodollinen jättäminen toimivaltaiselle viranomaiselle. Koska voimassa oleva 95 § koskee nimenomaan hakemuksen jättämistä toimivaltaiselle viranomaiselle, pykälän otsikossa ja 2 momentissa ehdotetaan käytettäväksi sanaa "jättäminen" sanan "tekeminen" sijaan. Pykälän kolmannessa momentissa ehdotetaan puhuttavaksi hakemuksen tekemisestä silloin, kun tarkoitetaan hakemuksen tekemistä muulle kuin sille viranomaiselle, joka on toimivaltainen ottamaan sen vastaan.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi poliisin tai rajatarkastusviranomaisen velvollisuudesta rekisteröidä heille jätetty hakemus viipymättä. Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään määräajasta hakemuksen tekemisen rekisteröinnille. Artiklan 2 kohdassa säädetään siitä, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tehneellä henkilöllä on tosiasiallinen mahdollisuus jättää hakemus mahdollisimman pian. Suomessa kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on mahdollista jättää poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle, eikä hakemuksen jättämistä ole käytännössä rajoitettu mihinkään tiettyihin poliisin tai rajatarkastusviranomaisen toimipaikkoihin. Näin hakijat Suomessa yleensä jättävät kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa muodollisesti samalla, kun he ensimmäistä kertaa ilmaisevat halunsa saada kansainvälistä suojelua. Tämän vuoksi määräajasta ehdotetaan Suomessa säädettäväksi hakemuksen jättämisen eikä direktiivissä tarkoitetun hakemuksen tekemisen yhteydessä. Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan hakemus on rekisteröitävä kolmen työpäivän kuluessa, jos se tehdään viran-

omaiselle, joka on toimivaltainen sen rekisteröimään. Suomessa poliisi ja rajatarkastusviranomaiset pääsääntöisesti rekisteröivät hakemuksen välittömästi, kun se on jätetty. Myöhäisen jättöajankohdan tai tulkkien saatavuusongelmien vuoksi rekisteröinti voi joskus tapahtua seuraavana työpäivänä. Pykälään ehdotettu sanamuoto, jonka mukaan hakemus olisi rekisteröitävä viipymättä, tarkoittaisi siis hakemuksen rekisteröintiä mahdollisimman pian, viimeistään kolmen arkipäivän kuluessa hakemuksen jättämisestä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan myös säädettäväksi velvollisuudesta ohjata hakija jättämään kansainvälistä suojelua koskeva hakemus poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle ja velvollisuudesta rekisteröidä se kuuden arkipäivän kuluessa hakemuksen tekemisestä, jos hakemus tehdään Maahanmuuttoviraston, vastaanottokeskuksen, säilönottoyksikön tai Tullin henkilöstölle. Menettelydirektiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että rekisteröinti tapahtuu kuuden työpäivän kuluessa hakemuksen tekemisestä, jos kansainvälistä suojelua koskeva hakemus tehdään muille kuin toimivaltaisille viranomaisille, jotka todennäköisesti vastaanottavat tällaisia hakemuksia. Suomessa arvioidaan Maahanmuuttoviraston, vastaanottokeskuksen, säilönottoyksikön tai Tullin olevan tällaisia viranomaisia. Niistä hakijat ohjattaisiin jättämään hakemuksensa poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle, joka rekisteröisi ne kuuden arkipäivän kuluessa. Kaikkien viranomaisten on noudatettava hallintolain 8 §:n velvollisuutta, jonka mukaan asiakas on pyrittävä opastamaan toimivaltaiseen viranomaiseen. Rekisteröintiä koskeva määräaika liittyisi kuitenkin vain tilanteisiin, jossa hakemus on jätetty näille viranomaisille, jotka todennäköisimmin ottavat hakemuksia vastaan. Näillä viranomaisilla olisi 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti oltava asiaankuuluvat tiedot ja niiden henkilöstön olisi saatava tehtäviään ja vastuualueitaan vastaava koulutus. Niiden olisi myös saatava ohjeet tiedottaa hakijoille, minne ja miten kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset voidaan jättää.

Edelleen pykälän 3 momentin mukaan hakemuksen rekisteröinnin määräaika voitaisiin jatkaa kymmeneen arkipäivään, jos hakemusten määrä olisi voimakkaasti lisääntynyt. Säännös perustuu menettelydirektiivin 6 artiklan 5 kohtaan, jonka mukaan määräaika pidennetään kymmeneen työpäivään, jos lyhyempiä määräaikoja on käytännössä erittäin vaikea noudattaa sen takia, että suuri määrä henkilöitä tekee kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen samanaikaisesti. Koska hakemusten rekisteröinnistä Suomessa vastaavat poliisi ja rajatarkastusviranomainen, ne päättävät myös rekisteröinnin määräajan pidentämisestä.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin vielä säännös velvollisuudesta ilmoittaa määräajan jatkamisesta komissiolle vähintään kerran vuodessa. Komissiolle tulisi myös ilmoittaa, kun määräajan jatkaminen ei ole enää tarpeen hakijamäärien vähennyttyä. Komissiolle annettaviin tietoihin olisi mahdollisuuksien mukaan sisällytettävä tieto sellaisten hakemusten prosentiosuudesta kyseisenä ajanjaksona rekisteröityjen hakemusten kokonaisuudesta, joihin sovellettiin jatkettua määräaika. Poliisi tai rajatarkastusviranomainen, joka on päättänyt määräajan jatkamisesta, tekisi ilmoituksen komissiolle. Ehdotettu säännös perustuu menettelydirektiivin 49 artiklasa säädettyyn ilmoitusvelvollisuuteen.

95 a §. Tietojen antaminen kansainvälistä suojelua hakevalle. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi menettelydirektiivin tutkintamenettelyä koskevan 31 artiklan 6 kohdan mukaisesti. Kohdassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta tiedottaa hakemuksen käsittelyn viivästyisestä. Hakijalle, jonka hakemusta ei voida ratkaista kuudessa kuukaudessa, on ilmoitettava viivästyisestä. Pyydettyessä hakijalle annetaan myös tieto siitä, miksi käsittely on viivästynyt ja koska päätös on odotettavissa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 2 momentti, jonka mukaan silloin jos päätöstä kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen ei voida tehdä kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä, hakijalle olisi tiedotettava käsittelyn viivästyisestä. Hakijan pyynnöstä olisi myös annettava tietoa viivästyksen syystä ja siitä, milloin päätös on odotettavissa.

96 a §. Erityiset menettelylliset takeet. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin velvollisuudesta antaa tukea hakijalle, jolla on todettu olevan erityistarpeita. Tuella varmistettaisiin se, että hakija voi hyötyä turvapaikkamenettelyyn liittyvistä oikeuksista ja noudattaa siihen liittyviä velvollisuuksia. Tuen tarve voitaisiin todeta vastaanottolain 6 §:ssä säädetyllä tavalla tai muuten turvapaikkamenettelyn aikana. Säännös vastaisi menettelydirektiivin 2 artiklan d kohtaa ja 24 artiklaa.

Direktiivin 2 artiklan d kohdan mukaan hakijalla, joka tarvitsee erityisiä menettelyllisiä takeita, tarkoitetaan hakijaa, jonka mahdollisuudet hyödyntää tässä direktiivissä säädettyjä oikeuksia ja täyttää tämän direktiivin mukaiset velvollisuudet ovat rajalliset hänen yksilöllisten olosuhteidensa vuoksi. Erityisten menettelyllisten erityistarpeiden olemassa olo todettaisiin siis aina tapauskohtaisesti. Kyseessä voisi esimerkiksi olla traumaattisista kokemuksista kärsinyt hakija, joka tarvitsee tavallista enemmän aikaa ja tukea voidakseen esittää turvapaikkapuhuttelussa turvapaikkahakemuksen kannalta tärkeät seikat. Vaikka määritelmällä ei olekaan suoraa yhteyttä vastaanottodirektiivin haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden määritelmään, on todennäköistä, että erityisiä menettelyllisiä takeita tarvitsevia on usein juuri haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden joukossa. Vastaanottodirektiivin 21 artiklan mukaan haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä ovat alaikäiset, ilman huoltajaa olevat alaikäiset, vammaiset, raskaana olevat naiset, yksinhuoltajat, joilla on alaikäisiä lapsia sekä kidutuksen, raiskauksen tai muun vakavan psyykkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuneet henkilöt. Esimerkkiluetteloon on vastaanottodirektiivin uudelleen laatimisen yhteydessä lisätty ihmiskaupan uhrin, vakavista sairauksista ja mielenterveyshäiriöistä kärsivät henkilöt sekä naisten sukuelinten silpomisen uhrin. Esimerkkiluettelo ei ole tyhjentävä. On siis kuitenkin tärkeää huomata, ettei kaikilla edellä tarkoitetuilla haavoittuvassa asemassa olevilla ole menettelyllisiä erityistarpeita ja erityisesti se, että myös muilla kuin haavoittuvassa asemassa olevilla voi niitä olla.

Pykälässä ei säädettäisi uudesta hallinnollisesta menettelystä, vaan se korostaisi turvapaikkamenettelyssä hakijan kanssa asioivien viranomaisten velvollisuutta ottaa hakijan erityistarpeet huomioon. Erityisten menettelyllisten takeiden tarve olisi arvioitava kohtuullisen ajan kuluessa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tekemisestä. Erityisten menettelyllisten takeiden tarve olisi direktiivin 24 artiklan 4 kohdan mukaisesti otettava huomioon myös silloin, kun tällainen tarve tulisi ilmeiseksi menettelyn myöhemmässä vaiheessa. Pykälässä viitattaisiin vastaanottolain 6 §:n mukaiseen menettelyyn. Muutetun vastaanottodirektiivin täytäntöpanoa koskevassa hallituksen esityksessä, joka on annettu eduskunnalle 26 päivänä syyskuuta 2014 (HE 171/2014 vp), ehdotetaan muutettavaksi vastaanottolain 6 §:ä, joka koskee lain soveltamista haavoittuvassa asemassa oleviin. Vastaanottodirektiivin muutetun 22 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on arvioitava kohtuullisen ajan kuluessa, onko hakijalla erityisiä vastaanotto- tarpeita, ja myös yksilöitävä nämä tarpeet. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että erityisiin vastaanottotarpeisiin vastataan myös silloin kun ne ilmenevät turvapaikkamenettelyn myöhemmässä vaiheessa. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että erityisiä tarpeita omaaville hakijoille myönnettävässä tuessa otetaan huomioon heidän erityiset vastaanottotarpeensa koko turvapaikkamenettelyn ajan, ja huolehdittava heidän tilanteensa asianmukaisesta seurannasta. Vastaanottolain 6 §:ä ehdotetaan täydennettäväksi lisäämällä siihen säännös, jonka mukaan haavoittuva asema ja siitä johtuvat erityistarpeet selvittäisiin yksilöllisesti kohtuullisen ajan kuluessa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen vireille tulon jälkeen. Pykälään ehdotetaan myös lisättäväksi säännös siitä, että haavoittuvasta asemasta johtuvat erityiset tarpeet otetaan huomioon koko kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyn ajan.

Vastaanottokeskuksen henkilöstön lisäksi hakijan tapaa aivan menettelyn alkuvaiheessa myös poliisin tai rajatarkastusviranomaisen edustaja ja myöhemmin turvapaikkapuhuttelun yhteydessä Maahanmuuttoviraston edustaja. Kaikilla hakijan kanssa asioivilla viranomaisilla, jotka toteavat hakijan tuen tarpeen,

olisi velvollisuus joko antaa tarvittavaa tukea tai järjestää hakija muulla tavoin tuen piiriin.

97 §. *Turvapaikkatutkinta.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi menettelydirektiiviin ja vastuunmäärittämisasetukseen tehtyjen muutosten vuoksi.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös poliisin tai rajavartiolaitoksen velvollisuudesta selvittää suullisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi tarpeelliset tiedot. Vastuuvaltion määrittämistä koskevasta henkilökohtaisesta puhuttelusta on säädetty vastuunmäärittämisasetuksen 5 artiklassa, jonka 5 kohdan mukaan puhuttelun suorittaa kansallisen lain mukaisesti pätevä henkilö. Käytännössä poliisi tai rajatarkastusviranomainen on selvittänyt vastuunmäärittämisasetuksen soveltamisen edellyttämät tiedot samalla, kun se on selvittänyt hakijan henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon, eikä käytäntöä ole tarkoitus muuttaa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan poliisi tai rajavartiolaitos selvittäisi suullisesti tutkimatta jättämisen edellyttämät tiedot, kun on kyse hakijasta, joka on saapunut turvallisesta turvapaikkamaasta tai turvallisesta kolmannesta maasta, tai hakija on saanut kansainvälistä suojelua toisessa jäsenvaltiossa. Menettelydirektiivin 34 artikla edellyttää henkilökohtaisen puhuttelun järjestämistä hakemuksen tutkittavaksi ottamisesta ennen kuin määrittävä viranomainen tekee päätöksen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkittavaksi ottamisesta. Direktiivi ei kuitenkaan edellytä tutkimatta ottamista koskevan puhuttelun järjestämistä, jos on kyse tutkimatta jättämisestä vastuunmäärittämisasetuksen soveltamisen tai uusintahakemuksen yhteydessä.

Käytännössä Maahanmuuttovirasto on tehnyt tutkittavaksi jättämistä koskevat päätökset poliisin tai rajavartiolaitoksen henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon selvittämisen yhteydessä saatujen tietojen perusteella. Jatkossa tutkimatta jättämisen edellyttämät tiedot olisi mahdollista selvittää hakijalta suullisesti samassa yhteydessä kuin poliisi tai rajavartiolaitos selvittää hakijan henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon. Jos viraston tutkimatta jättämispäätöksen tekemistä varten tarvittavia tietoja ei olisi selvitetty sii-

nä yhteydessä, olisi tarpeen järjestää erillinen tutkimatta jättämistä koskevien tietojen suullinen selvittäminen. Poliisin ja rajavartiolaitoksen tutkimatta jättämistä koskevia tietoja selvittävän henkilöstön tulisi etukäteen saada tarvittava peruskoulutus erityisesti kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön, unionin turvapaikkasäädösten ja kuulemistekniikoiden osalta.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan siirrettäväksi 3 momentiksi ja sitä ehdotetaan muutettavaksi siten, että poliisi voisi jatkossa tehdä puhutteluja Maahanmuuttoviraston pyynnöstä vain tilapäisesti, kun hakemusten määrä on voimakkaasti lisääntynyt. Sen lisäksi poliisi voisi tehdä Maahanmuuttoviraston pyynnöstä unionin kansalaisten puhutteluja. Menettelydirektiivin 14 artiklassa säädetään muun kuin määrittävän viranomaisen mahdollisuudesta tilapäisesti tehdä puhutteluja, kun suuri määrä henkilöitä tekee samanaikaisesti kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, minkä vuoksi määrittävä viranomainen ei käytännössä pysty suorittamaan kunkin hakemuksen sisältöä koskevia puhutteluja riittävän nopeasti. Direktiivi koskee vain kolmansien maiden kansalaisten tai kansalaisuudettomien henkilöiden jättämiä kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia. Unionin kansalaisten jättämien kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelemisestä on sovittu perussopimusten pöytäkirjassa N:o 24 Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta, jossa ei oteta kantaa hakijoiden puhuttelemiseen. Käytännössä poliisi on tehnyt juuri unionin kansalaisten puhutteluja Maahanmuuttoviraston pyynnöstä, ja tämä mahdollisuus olisi tarpeellista säilyttää myös jatkossa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin myös velvollisuudesta ilmoittaa komissiolle vähintään kerran vuodessa, kun poliisi suorittaa puhutteluja hakemusmäärän lisääntymisen vuoksi. Komissiolle tulisi ilmoittaa myös heti, kun poliisin suorittamat puhuttelut eivät ole enää tarpeen. Komissiolle annettavien tietoihin olisi mahdollisuuksien mukaan sisällytettävä tieto poliisin tekemien puhuttelujen prosenttiosuudesta kyseisenä ajanjaksona puhuttelujen hakijoiden kokonaismäärästä. Ehdotettu säännös perustuu menettelydirektiivin 49 artiklassa säädettyyn ilmoitusvelvol-

lisuuteen. Koska pyynnön puhuttelujen suorittamisesta tekee poliisille Maahanmuuttovirasto, virasto myös ilmoittaisi asiasta komissiolle.

Poliisin turvapaikkapuhutteluja suorittavalle henkilöstölle olisi annettava etukäteen asianmukainen koulutus. Koulutukseen olisi sisällytettävä EASO-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan a—e alakohdassa luetellut aiheet. Näitä aiheita ovat a) kansainväliset ihmisoikeudet ja turvapaikka-asioita koskeva unionin säännöstö, mukaan lukien erityiset oikeudelliset ja oikeuskäytäntöä koskevat aiheet, b) alaikäisten ja haavoittuvien erityistarpeita omaavien henkilöiden turvapaikkahakemusten käsittelyyn liittyvät kysymykset, c) puhuttelutekniikat, d) lääketieteellisten ja oikeustieteellisten asiantuntijalausuntojen käyttö turvapaikkamenettelyssä ja e) alkupeRAMaita koskevan tiedon tuottamiseen ja käyttöön liittyvät kysymykset. Puhutteluja suorittavilla henkilöillä olisi myös oltava yleistiedot ongelmista, jotka saattavat vaikuttaa kielteisesti hakijan kykyyn tulla kuulluksi, kuten merkit siitä, että hakijaa on saatettu aiemmin kiduttaa. Turvapaikkapuhuttelua suorittava poliisin henkilöstöön kuuluva ei saisi olla pukeutunut poliisin univormuun.

Pykälän 3 momentti ehdotetaan siirrettäväksi 4 momentiksi ja sitä ehdotetaan muutettavaksi siten, että suojelupoliisi voisi osallistua turvapaikkapuhutteluun, jos Suomen kansallinen turvallisuus tai kansainväliset suhteet sitä edellyttävät. Pykälän 3 momentin mukaisia poikkeuksia lukuun ottamatta vain Maahanmuuttovirasto voisi menettelydirektiivin 14 artiklan mukaisesti tehdä turvapaikkapuhutteluja. Pykälän 4 momentin muutos ei kuitenkaan muuttaisi käytäntöä. Suojelupoliisi on tarvittaessa osallistunut turvapaikkapuhutteluihin. Se ei ole käytännössä yksin suorittanut puhutteluja.

97 a §. Turvapaikkapuhuttelu. Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus turvalliseen turvapaikkamaahan, koska turvallista turvapaikkamaata koskevissa tapauksissa turvapaikkapuhuttelua ei järjestettäisi. Turvallisesta turvapaikkamaasta saapuneen hakijan hakemus voitaisiin jättää 103 §:n nojalla tutkimatta, mitä ennen olisi 97 §:n mukaisesti suullisesti selvitettävä tutkimatta jättämisen edellyttämät tiedot.

Pykälän 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi menettelydirektiivin 25 artiklan mukaisesti. Artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ilman huoltajaa olevan alaikäisen edustaja ja/tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti hyväksytty tai luvan saanut oikeudellinen tai muu neuvonantaja on läsnä turvapaikkapuhuttelussa.

Pykälän 5 momentti edellyttäisi, että kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain 39 §:ssä tarkoitettun tai muun alaikäisen edustajan olisi oltava läsnä ilman huoltajaa olevan alaikäisen turvapaikkapuhuttelussa. Käytännössä ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle vastaanottolain nojalla määrätty edustaja on poikkeuksetta ollut läsnä turvapaikkapuhuttelussa. Lainmuutos ei siltä osin merkitsisi muutosta käytännössä. Jatkossa laki mahdollistaisi myös muun kuin vastaanottolain nojalla määrätyn edustajan osallistumisen puhutteluun. Ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle voidaan määrätä edunvalvoja esimerkiksi myös lastensuojelulain nojalla.

97 b §. *Tiedon hankinta yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti lääkärintarkastuksen järjestämisestä. Lisäys perustuu menettelydirektiivin 18 artiklaan.

Uuden 2 momentin mukaan hakijalle voitaisiin tämän suostumuksella järjestää lääkärintarkastus aiempaan vainoon tai vakavaan haittaan viittaavien seikkojen selvittämiseksi, jos se olisi tarpeen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arvioimiseksi. Kyseessä olisi lääkärintarkastus, joka järjestettäisiin Maahanmuuttoviraston aloitteesta ja valtion varoin, kun virasto pitää lääkärintodistuksen saamista tarpeellisenä ennen kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen tekemistä. Lääkärintarkastus olisi järjestettävä mahdollisimman pian ja lääkärintodistus niin ikään toimitettava virastolle mahdollisimman pian, jotta päätöksen tekeminen olisi mahdollista kohtuullisessa ajassa. Lääkärintarkastus olisi mahdollista järjestää esimerkiksi vastaanottokeskuksen terveydenhuollon ammattihenkilöstön välityksellä. Lääkärintarkastusta ei järjestettäisi ilman hakijan suostumusta. Hakijan kieltäytyminen lääkärintarkastukses-

ta ei kuitenkaan estäisi kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ratkaisemista.

99 §. *Turvallinen turvapaikkamaa.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin menettelydirektiivin 35 artiklassa tarkoitettua ensimmäistä turvapaikkamaata koskevaa käsitettä. Suomessa turvallisen turvapaikkamaan käsite on kattanut menettelydirektiivin ensimmäisen turvapaikkamaan ja kolmannen turvallisen maan käsitteet. Niistä ehdotetaan direktiivin mukaisesti säädettäväksi omina turvallisten maiden ryhminään. Turvallisen turvapaikkamaan käsitteellä viitattaisiin siis jatkossa direktiivin ensimmäisen turvapaikkamaan käsitteeseen.

Pykälän 1 kohdassa säädetyt turvallisen turvapaikkamaan edellytykset säilyisivät ennallaan. Pykälään lisättäisiin uusi 2 kohta, jonka mukaan valtion katsominen hakijalle turvalliseksi turvapaikkamaaksi edellyttäisi sitä, että hakija on siellä saanut ja edelleen voi saada 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua suojelua taikka muuten riittävää suojelua. Viittaus 87 ja 88 §:ssä tarkoitettuun suojeluun ei turvalliseen turvapaikkamaahan liittyvänä edellytyksenä olisi uusi, vaan vastaava viittaus löytyy voimassa olevassa lain 103 §:stä. Uutta sen sijaan olisi 35 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukainen viittaus muuten riittävään suojeluun. Lisäys olisi perusteltu, koska turvallisessa turvapaikkamaassa, joka ei ole EU:n jäsenvaltio, ei voi saada nimenomaisesti EU:n lainsäädännössä tarkoitettua toissijaista suojelua. Muuten riittävällä suojelulla tarkoitettaisiin siis suojelua, joka vastaisi sisällöltään 87 tai 88 §:ssä säädettyä, mutta jota annettaisiin jossakin muussa kuin EU:n jäsenvaltiossa. Ollakseen riittävää muun suojelun tulisi olla tehokasta ja sitä pitäisi voida käytännössä myös saada. Direktiivissä mainitaan lisäksi erikseen palauttamiskiellon periaatteen kunnioittaminen osana muuten riittävää suojelua. Palauttamiskiellon periaatteen kunnioittaminen sisältyy jo pykälän 1 kohtaan. Palauttamiskiellon noudattaminen on siten edellytyksenä sille, että valtiota voidaan pitää turvallisenä turvapaikkamaana. Menettelydirektiivin 35 artiklan mukaisesti pykälään otettaisiin myös viittaus siihen, että suojelua on edelleen mahdollista saada. Suomenkielisessä menettelydirektiivissä puhutaan tässä yhteydessä vähän harhaanjohtavasti siitä, että

suojelun perusteet ovat henkilön osalta edelleen voimassa. Tällä ei kuitenkaan tarkoiteta sitä, että suojelun perusteita tulisi tässä yhteydessä selvittää, vaan kuten englanninkielisestä direktiivistä käy selville, on kyse mahdollisuudesta edelleen saada suojelua.

99 a §. Turvallinen kolmas maa. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi turvallisen kolmannen maan käsitettä koskeva pykälä, joka vastaisi menettelydirektiivin 38 artiklan käsitettä. Turvallisen kolmannen maan käsite kuuluu voimassa olevassa laissa osaksi 99 §:ssä säädettyä turvallisen turvapaikkamaan käsitettä. Niistä ehdotetaan direktiivin mukaisesti säädettäväksi omina turvallisten maiden käsitteinään.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin turvallisen kolmannen maan edellytyksistä vastaavalla tavalla kuin voimassa olevan laissa liittyen turvalliseen turvapaikkamaahan. Sen mukaan hakijalle turvalliseksi kolmanneksi maaksi voitaisiin hakemusta turvapaikkamenettelyssä ratkaistaessa katsoa valtio, joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisyhteisöä ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (SopS 8/1976) sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen (SopS 60/1989) ja noudattaa niitä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin siitä, että valtion katsominen hakijalle turvalliseksi kolmanneksi maaksi edellyttäisi sitä, että hakija olisi voinut saada siellä 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua taikka muuten riittävää suojelua. Viittaus 87 ja 88 §:ssä tarkoitettuun suojeluun ei turvalliseen maahan liittyvänä edellytyksenä olisi uusi, vaan vastaava viittaus löytyy voimassa olevassa lain 103 §:stä. Uutta sen sijaan olisi viittaus muuten riittävään suojeluun. Lisäys olisi perusteltu, koska turvallisuudessa kolmannessa maassa, joka ei ole EU:n jäsenvaltio, ei voi saada nimenomaisesti EU:n lainsäädännössä tarkoitettua toissijaista suojelua. Muuten riittävällä suojelulla tarkoitettaisiin siis suojelua, joka vastaisi sisällöltään 87 tai 88 §:ssä säädettyä, mutta jota annettaisiin jossakin muussa kuin EU:n jäsenvaltiossa. Ollakseen riittävää muun suoje-

lun tulisi olla tehokasta ja sitä pitäisi voida käytännössä myös saada.

Pykälän 2 momentin mukaan turvalliseen kolmanteen maahan palautettavalle ulkomalaiselle annettaisiin kyseisen maan kielellä asiakirja, josta ilmenee, että hänen hakemustaan ei ole tutkittu aineellisesti Suomessa. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 104 §:n 2 momentissa säädettyä, mutta sen soveltamisala olisi direktiivin mukaisesti rajoitettu koskemaan turvallisten turvapaikkamaiden sijasta vain turvallisia kolmansia maita.

Sovellettaessa turvallisen kolmannen maan käsitettä ilman huoltajaa olevan alaikäisen jättämän hakemuksen ratkaisemiseen olisi kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen etuun. Menettelydirektiivin 25 artiklan 6 kohdan c alakohdan mukaisesti valtio voitaisiin katsoa ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle turvalliseksi kolmanneksi maaksi vain, jos se olisi alaikäisen edun mukaista.

101 §. Ilmeisen perusteeton hakemus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi menettelydirektiivin ilmeistä perusteettomuutta koskevien 31 artiklan 8 kohdan ja 32 artiklan 2 kohdan perusteella. Samalla pykälän 1 momentin johdantolauseetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen sijaan että käytettäisiin ilmausta hakemuksen hylkäämisestä ilmeisen perusteettomana, sanottaisiin että hakemus voitaisiin katsoa ilmeisen perusteettomaksi. Soveltamiskäytäntöön tämä muutos ei vaikuttaisi, vaan jatkossakin ilmeisen perusteettomaksi katsottava hakemus voitaisiin hylätä. Muutoksen tarkoituksena olisi yhdenmukaistaa kansainvälistä suojelua koskevassa luvussa käytettyä ilmaisutapaa.

Pykälän 2 kohdasta poistettaisiin sen c kohta, jonka mukaan hakemus voitaisiin katsoa ilmeisen perusteettomaksi, jos hakijan ilmeisenä tarkoituksena olisi käyttää väärin turvapaikkamenettelyä vaikeuttamalla muulla vilpillisellä tavalla hakemuksensa perusteiden selvittämistä. Kohdassa c säädetty mahdollisuus katsoa hakemus ilmeisen perusteettomaksi ei sisälly direktiivissä säädettyyn lueteloon tapauksista, jotka voidaan katsoa ilmeisen perusteettomiksi. Kohdan poistaminen ei merkitsisi muutosta käytännössä, koska kohtaa ei ole juuri sovellettu. Kohdassa mainitut muut tavat käyttää väärin turvapaikkamenettelyä ovat käytännössä olleet riittävän katta-

vat. Samalla 2 kohdan d alakohta muutettaisiin c alakohdaksi.

Pykälän 3 kohdasta poistettaisiin mahdollisuus katsoa hakemus ilmeisen perusteettomaksi, jos hakija on saapunut turvallisesta turvapaikkamaasta. Tätä mahdollisuutta ei enää tarvittaisi, koska turvallisesta turvapaikkamaasta ja turvallisesta kolmannesta maasta tulevien hakijoiden jättämät hakemukset jätettäisiin 103 §:n nojalla tutkimatta.

Kohdasta niin ikään poistettaisiin viittaus 104 §:ään, koska pykälän sisältö ehdotetaan muutettavaksi.

102 §. Uusintahakemus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan menettelydirektiivin uusintahakemuksen määritelmää koskevaa 2 artiklan q kohtaa. Pykälään lisättäisiin edellytys aiempaan hakemukseen tehdyn päätöksen lainvoimaisuudesta. Uusintahakemuksella tarkoitettaisiin kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, jonka ulkomaalainen tekee saatuaan lainvoimaisen päätöksen Maahanmuuttovirastolta tai hallintotuomioistuimelta aikaisemmin tekemäänsä hakemukseen. Edellytys lainvoimaisuudesta ei juuri muuttaisi uusintahakemuksia koskevaa käytäntöä. Jos hakija haluaisi tehdä uuden hakemuksen saatuaan Maahanmuuttovirastolta päätöksen ja valitusaikaa olisi vielä jäljellä, hakija ohjattaisiin uuden hakemuksen sijaan käyttämään oikeuttaan hakea muu-
tosta viraston päätökseen.

Voimassa olevan lain määritelmästä poistettaisiin viittaus Maahanmuuttoviraston tai hallintotuomioistuimen kielteiseen päätökseen. Uusintahakemuksena voitaisiin direktiivin määritelmän mukaisesti pitää myös hakemusta, jonka hakija jättää sen jälkeen, kun hän on peruuttanut hakemuksensa ja Maahanmuuttovirasto on tehnyt päätöksen asian raukeamisesta. Määritelmään olisi kuitenkin lisättävä rajaus, jonka mukaan uusintahakemuksena ei pidettäisi hakemusta, joka on tehty sen jälkeen kun Maahanmuuttovirasto on tehnyt 95 c §:n 1 momentin nojalla päätöksen hakemuksen raukeamisesta, koska hakija on poistunut tai hänen katsotaan todennäköisesti poistuneen Suomesta. Jos hakija ilmoittautuu toimivaltaiselle viranomaiselle sen jälkeen, kun raukeamispäätös on tehty, 95 c §:n 2 momentin mukaan hakijalle kerrotaan oikeudesta tehdä uusi hakemus. Kuten edellä di-

rektiivin 12 artiklan käsittelyn yhteydessä on todettu, hakijalle on jatkossa annettava ajoissa tietoa hakemuksen nimenomaisen tai implisiittisen peruuttamisen seurauksista.

Pykälän 3 momentti, jonka mukaan uusintahakemus voidaan ratkaista ilman uutta turvapaikkapuhuttelua, ehdotetaan poistettavaksi. Turvapaikkapuhuttelu on pääsääntöisesti jätetty tekemättä tilanteissa, joissa hakija on tehnyt uusintahakemuksen, joka ei sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle. Lain 103 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että uusintahakemukset, jotka eivät sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle, jätettäisiin tutkimatta. Tällaisten uusintahakemuksen yhteydessä ei olisi direktiivin 34 artiklan mukaisesti tarpeen tehdä myöskään tutkittavaksi ottamista koskevaa puhuttelua. Jos uusintahakemus sen sijaan sisältäisi uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle, uudet perusteet selvitettäisiin turvapaikkapuhuttelussa.

103 §. Hakemuksen tutkimatta jättäminen. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vain hakemuksen tutkimatta jättämisestä. Nopeutetun menettelyn käyttämisestä ehdotetaan säädettäväksi 104 §:ssä. Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti.

Pykälän 1 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos, jolla se saatetaan vastamaan muutettua 99 §:ää ja uutta 99 a §:ää. Kohdan mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voitaisiin jättää tutkimatta, jos hakija on saapunut sellaisesta 99 §:ssä määritellystä turvallisesta turvapaikkamaasta tai 99 a §:ssä määritellystä turvallisesta kolmannesta maasta, jonne hänet voidaan palauttaa. Ennen kohdan mukaisen tutkimatta jättämispäätöksen tekemistä hakijalta olisi 97 §:n 2 momentin mukaisesti suullisesti selvitettävä tutkimatta jättämisen edellyttämät tiedot.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 kohta, jonka mukaan hakemus voitaisiin jättää tutkimatta, kun hakija on saanut kansainvälistä suojelua toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Säännös vastaa direktiivin 33 artiklan 2 kohdan a alakohdan säännöstä. Aiemmassa direktiivissä kyseisessä kohdassa viitattiin vain tilanteisiin, joissa toinen jäsenvaltio oli myöntänyt pakolaisaseman.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, jonka mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voitaisiin jättää tutkimatta, kun hakija on tehnyt 102 §:ssä tarkoitettua uusintahakemuksen, joka ei sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle. Voimassa olevan 103 §:n mukaan uusintahakemus, joka ei sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle, voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä. Muutos perustuu menettelydirektiivin 33 artiklaan, jonka 2 kohdan d alakohdan mukaan näissä tilanteissa kansainvälistä suojelua koskevalta hakemukselta voidaan katsoa puuttuvan tutkittavaksi ottamisen edellytykset.

104 §. Nopeutetun menettelyn käyttäminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi nopeutetun menettelyn käyttämisestä ja pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavalla. Pykälän sisältö vastaisi pitkälti voimassa olevan 103 §:n 2 momenttia. Voimassa olevassa 104 §:ssä tarkoitettua turvallista turvapaikkamaasta ehdotetaan säädettäväksi edellä 99 §:ssä ja 99 a §:ssä ehdotetulla tavalla. Turvallisesta alkuperämaasta tulevan hakijan jättämän hakemuksen käsittelyajasta ehdotetaan säädettäväksi samalla tavalla kuin yleisesti nopeutettua menettelyä koskevasta käsittelyajasta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevan 103 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti mahdollisuudesta ratkaista kansainvälistä suojelua koskeva hakemus nopeutetussa menettelyssä, kun hakemus katsotaan 101 §:n nojalla ilmeisen perusteettomaksi. Voimassa olevan 103 §:n 2 momentin 1 kohdan säännöstä ei enää tarvittaisi. Kohdassa säädetään mahdollisuudesta ratkaista kansainvälistä suojelua koskeva hakemus nopeutetussa menettelyssä, kun hakija on saapunut 100 §:ssä määritellystä turvallisesta alkuperämaasta, jossa hän ei ole vaarassa joutua 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua kohtelun kohteeksi ja jonne hänet voidaan palauttaa. Lain 101 §:n 3 kohtaa ehdotetaan tässä esityksessä muutettavaksi siten, että hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi, jos hakija on saapunut turvallisesta alkuperämaasta, johon hänet voidaan palauttaa. Siten uudelleen muotoiltu 104 §:n viittaus ilmeisen perusteettomaan hakemukseen sisältää myös hakemuksen,

jonka on tehnyt turvallisesta alkuperämaasta tullut hakija. Erona voimassa olevan 103 §:n 2 momenttiin pykälässä ei säädettäisi uusintahakemuksesta, koska siitä säädettäisiin edellä ehdotetulla tavalla 103 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa rajoitettaisiin mahdollisuutta käyttää nopeutettua menettelyä ratkaistaessa ilman huoltajaa olevan alaikäisen jättämää hakemusta. Tällaisessa tapauksessa nopeutetun menettelyn käyttäminen olisi mahdollista vain, kun hakija on saapunut turvallisesta alkuperämaasta, jonne hänet voidaan palauttaa. Rajoitus perustuu menettelydirektiivin 25 artiklan 6 kohdan a alakohdtaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, ettei nopeutettua menettelyä sovellettaisi, jos 96 a §:ssä tarkoitettua tukea ei pystyttäisi antamaan nopeutetussa menettelyssä. Tämä olisi erityisesti otettava huomioon, kun on kyse tuen tarpeesta kidutuksen, raiskauksen tai muun vakavan henkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan seurauksena. Direktiivin 24 artiklan 3 kohdan mukaan silloin kun asianmukaista tukea ei voida antaa 31 artiklan 8 kohdassa säännellyssä nopeutetussa menettelyssä, nopeutettua menettelyä ei saa soveltaa tai sen soveltaminen lopetetaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin nopeutettua menettelyä koskevasta käsittelyajasta. Nopeutettua menettelyä käyttäessään Maahanmuuttoviraston olisi ratkaistava kansainvälistä suojelua koskeva hakemus viiden kuukauden kuluessa sen jättämisestä. Menettelydirektiivin 31 artiklan 9 kohta velvoittaa jäsenvaltiot asettamaan määräajat päätöksen tekemiselle nopeutetussa menettelyssä. Määräaikojen on direktiivin mukaan oltava kohtuulliset. Jos Maahanmuuttovirasto ei pysyisi ratkaisemaan hakemusta viiden kuukauden kuluessa, hakemus ratkaistaisiin normaalissa turvapaikkamenettelyssä.

Voimassa olevassa laissa nopeutettua menettelyä koskevasta määräajasta on säädetty vain 104 §:ssä liittyen turvalliisiin turvapaikka- tai alkuperämaihin. Tämä käsittelyaika, joka lasketaan puhuttelupöytäkirjan rekisteröimisestä, on käytännössä osoittautunut vaikeaksi noudattaa. Osassa tapauksista puhuttelua ei ole ollut lainkaan tarpeen järjestää, mikä on vaikeuttanut määräajan laskemista, ja

osassa tieto siitä, että hakija on saapunut turvallisuudesta maasta, on saatu vasta mainitun määräajan jo kuluttua umpeen. Ehdotettuun viiden kuukauden määräaikaan on päädytty sekä käsittelyn tehokkuutta että hakijan oikeusturvaa silmällä pitäen. Käytännössä Maahanmuuttovirasto pyrkii ratkaisemaan nopeutettuun menettelyyn valikoituneet hakemukset mahdollisimman nopeasti. On kuitenkin tärkeää, että hakijalla on mahdollisuus tuoda esiin kaikki asiaan vaikuttavat seikat ja että asia kokonaisuudessaan tulee riittävän perusteellisesti selvitettyksi myös nopeutettua menettelyä käytettäessä. Nopeutettuja menettelyjä koskevaa määräaikaa on tarpeen tarkastella uudelleen, kun pannaan täytäntöön direktiivin normaalimenettelyn määräaikoja koskevia 31 artiklan 3, 4 ja 5 kohtien säännöksiä.

105 §. Euroopan unionin kansalaisen turvapaikkahakemus. Pykälässä oleva viittaus lain 103 §:n 2 momentin 1 kohtaan ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi 101 §:n 3 kohtaan. Muutoksella korjattaisiin viittaus säännös vastaamaan toisaalla tässä esityksessä tehtyjä muutosehdotuksia siten, että sen sisältö säilyisi entisenä. Samalla muutettaisiin sisäasiainministeriön nimi sisäministeriöksi.

147 a §. Vapaaehtoinen paluu. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus 104 §:ään, joka koskee nopeutetun menettelyn käyttöä. Muutoksella korjattaisiin viittaus säännös vastaamaan toisaalla tässä esityksessä tehtyjä muutosehdotuksia siten, että viittauksen sisältö säilyisi entisenä. Samalla tutkimatta jättämisen ja nopeutetun menettelyn käyttämisen välissä oleva ja -sana ehdotetaan muutettavaksi tai -sanaksi, koska kyseessä on eri vaihtoehtoisia tilanteita sisältävä luettelo.

198 b §. Täytäntöönpanoa koskeva hakemus eräissä kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädetään täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevan hakemuksen tekemisestä. Pykälässä säädettäisiin siitä, että hakemus olisi tehtävä seitsemän päivän kuluessa päätöksen tiedoksi antamisesta, jos päätös olisi tehty 95 b, 103 tai 104 §:n nojalla. Määräaikaan tulisi sisältyä vähintään viisi arkipäivää. Ulkomaal-

laislain 95 b § koskee kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen peruuttamista, 103 § hakemuksen tutkimatta jättämistä ja 104 § nopeutetun menettelyn käyttämistä.

Ehdotuksen taustalla on vastuunmäärittämisasetuksen 27 artiklan 3 kohdan c alakohdan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on kansallisesti säädettävä siitä, että asianomaisella henkilöllä on mahdollisuus pyytää kohtuullisen ajan kuluessa tuomioistuinta lykkäämään siirtopäätöksen täytäntöönpanoa, kunnes hänen muutoksenhakunsa tai uudelleen käsittelyn tulos on selvillä. Vastuunmäärittämisasetusta on sovellettu vuoden 2014 alusta alkaen. Tuona aikana on käytännössä noudatettu nyt ehdotettavaa seitsemän päivän määräaikaa. Uudelleen laaditun vastuunmäärittämisasetuksen soveltamiseen liittyen Poliisihallitus totesi 20 päivänä joulukuuta 2013 poliisilaitoksille osoittamassaan kirjeessä, että "poliisi varaa asianomaiselle henkilölle seitsemän päivää (määräaikaan on sisällytettävä viisi arkipäivää) aikaa pyytää Helsingin hallinto-oikeudelta täytäntöönpanokieltoa. Tämän jälkeen poliisi tiedustelee Helsingin hallinto-oikeudelta, onko täytäntöönpanokieltoa haettu. Mikäli täytäntöönpanokieltoa on haettu, tulee poliisin odottaa hallinto-oikeuden päätöstä asiassa. Päätös annetaan tiedoksi täytäntöönpanosta vastaavalle poliisiyksikölle. Mikäli täytäntöönpanokieltoa ei ole seitsemän päivän kuluessa haettu, voidaan siirtopäätös panna täytäntöön sikäli kuin muuta estettä täytäntöönpanolle ei ole." Tämän hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä selvitetyn mukaan kokemukset seitsemän päivän määräajasta täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevan hakemuksen tekemiselle ovat olleet hyvät. Määräajasta ehdotetaan säädettäväksi liittyen paitsi vastuunmäärittämisasetuksen soveltamiseen myös muihin kansainvälistä suojelua koskeviin tilanteisiin, joissa maasta poistamispäätös on täytäntöönpanokelpoinen ennen kuin tuomioistuin on ratkaissut asiaa koskevan valituksen. Määräajasta säätäminen selkeyttäisi menettelyä ja parantaisi hakijan oikeusturvaa.

199 §. Täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen ratkaiseminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Sen mukaan edellä 198 b §:ssä tarkoitettua hakemusta

koskeva päätös olisi tehtävä seitsemän päivän kuluessa. Määräaikaan sisältyisi viisi arkipäivää. Ehdotuksen taustalla on vastuunmäärittämisasetuksen 27 artiklan 3 kohdan c alakohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on kansallisesti säädettävä, että päätös siirtopäätöksen täytäntöönpanon lykkäämisestä on tehtävä kohtuullisen ajan kuluessa siten, että lykkäyspyyntöä voidaan tarkastella perusteellisesti. Edelleen alakohdan mukaan päätös siirtopäätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä jättämisestä on perusteltava.

Voimassa olevassa laissa ei ole säädetty Helsingin hallinto-oikeudelle määräaika täytäntöönpanon kieltämisestä tai keskeyttämisestä koskevan hakemuksen ratkaisemiselle. Menettely on ollut jossain määrin epäselvä, ja poliisi on yleensä selvittänyt erikseen kussakin yksittäistapauksessa, onko hallinto-oikeus kieltämässä maasta poistamisen täytäntöönpanoa. Määräajasta säätäminen selkeyttäisi käytännössä menettelyä ja poistaisi tarpeen tiedustella hallinto-oikeudelta etukäteen tulevaa päätöstä koskevia tietoja.

Käytännössä Helsingin hallinto-oikeus on tehnyt täytäntöönpanon kieltämisestä tai keskeyttämisestä koskevia päätöksiä hyvin nopeasti, vastuunmäärittämisasetukseen liittyvissä tapauksissa yleensä yhdessä päivässä. Koska vastuunmäärittämisasetuksessa on säädetty tiukoista määräajoista henkilön siirtämiselle vastuussa olevaan jäsenvaltioon, viikkoa pitempi määräaika ei olisi asetusta sovellettaessa käytännössä mahdollinen. Ehdotetulla muutoksella ei ole tarkoitus pidentää päätöksen tekemistä niissä tapauksissa, joissa se on nykyisin pystytty tekemään muutamassa päivässä. Ehdotettu viikon määräaika mahdollistaisi yhtäältä täytäntöönpanon kieltämisestä tai keskeyttämisestä koskevan hakemuksen riittävän tarkastelun ja toisaalta varmistaisi tehokkaan turvapaikkamenettelyn.

201 §. *Käännyttämispäätösten täytäntöönpano.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi viittausta koskeva tekninen muutos.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi pykäläviittausten korjaamiseksi vastaamaan ehdotettuja 103 §:ää koskevia muutoksia.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi 103 §:ää koskevien pykäläviittausten korjaamiseksi vastaamaan edellä ehdotettuja

muutoksia. Viittaukset kohdistuisivat 103 §:n 1 kohtaan ja 104 §:ään.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Sen mukaan päätöstä käännyttämisestä ei saisi panna täytäntöön 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla ennen kuin täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskeva 198 b §:ssä tarkoitettu hakemus on ratkaistu. Momentti perustuu menettelydirektiivin 46 artiklan 8 kohdan vaatimukseen, jonka mukaan jäsenvaltion on sallittava hakijan jäädä alueelleen odottamaan täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevan hakemuksen ratkaisemista. Myös vastuunmäärittämisasetuksen 27 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että käytettävissä on tehokkaat oikeussuojakeinot lykkäämällä siirtoa, kunnes päätös ensimmäisestä lykkäyspyynnöstä on tehty. Käytännössä nykyisin on selvitetty ennen maasta poistamisen täytäntöönpanoa tuomioistuimelta, onko se aikeissa kieltää täytäntöönpanon, jos sitä koskeva hakemus on tehty. Käytäntö perustuu poliisin antamaan ulkomaalaisen maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpanon vastuunjakoa koskevaan määräykseen. Lainmuutos ei siten merkitsisi käytännön muuttumista, mutta säännöksen nostaminen lain tasolle lisäisi menettelyn läpinäkyvyyttä ja hakijan oikeusturvaa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan toisen 102 §:ssä tarkoitetun uusintahakemuksen jättäminen ei estäisi 103 §:n 4 kohdan nojalla tehdyn lainvoimaisen käännyttämispäätöksen täytäntöönpanoa. Säännös perustuu direktiivin 41 artiklan 1 b kohtaan. Kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat poiketa hakijan oikeudesta jäädä jäsenvaltion alueelle, kun hakija tekee toisen myöhemmän hakemuksen sen jälkeen kun hän on saanut lainvoimaisen päätöksen ensimmäiseen myöhempään hakemukseensa, jolta on todettu puuttuvan tutkittavaksi ottamisen edellytykset tai kun kyseisessä päätöksessä on todettu hakemuksen olleen ilmeisen perusteeton.

Ilman uusia perusteita tehtyjen uusintahakemusten käsittely ruuhkauttaa turvapaikkamenettelyä ja lisää vastaanoton kustannuksia. Niistä aiheutuu lisäkustannuksia myös siksi,

että poliisi on jo ehtinyt tehdä maasta poistamiseen liittyviä matkajärjestelyjä.

2 Voimaantulo

Menettelydirektiivin 51 artiklassa säädetään sen voimaan saattamisen määräajoista. Lukuun ottamatta 31 artiklan 3,4 ja 5 kohtaa jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 20 päivänä heinäkuuta 2015. Tällä hallituksen esityksellä saatetaan voimaan muut kuin 31 artiklan 3, 4 ja 5 edellyttämät lainmuutokset. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2015.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Suuri osa ulkomaalaislakiin esitetyistä muutoksista vastaa vallitsevaa soveltamiskäytäntöä. Muutoksilla pyritään parantamaan turvapaikkamenettelyn läpinäkyvyyttä ja kansainvälistä suojelua hakevien yhdenvertaista kohtelua vakiinnuttamalla nykyiset käytännöt ja nostamalla niitä koskevan sääntelyn lain tasolle. Esityksellä pyritään myös selkiyttämään ulkomaalaislain turvallisia maita koskevia menettelyjä ja tehostamaan uusintahakemusten käsittelyä. Samoin pyritään selkiyttämään maasta poistamispäätösten täytäntöönpanon kieltämiseen liittyvää menettelyä.

Perusoikeuksien kannalta olennaisia säännöksiä ehdotusta tarkasteltaessa ovat perustuslain 6, 9 ja 21 §. Perustuslain 6 § koskee yhdenvertaista kohtelua. Perustuslain 9 §:n mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla, eikä ulkomaalaista saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Perustuslain 21 §:ssä turvataan jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Oikeus tulla

kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta sekä muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Esityksessä ehdotetaan hakijan mahdollisen haavoittuvan aseman entistä parempaa huomioon ottamista turvapaikkamenettelyssä. Ulkomaalaislaissa ehdotetaan säädettäväksi tuen antamisesta sellaisille kansainvälistä suojelua hakeville, jotka tarvitsevat erityisiä menettelyllisiä takeita niin että myös haavoittuvassa asemassa olevat hakijat voivat hyötyä turvapaikkamenettelyyn liittyvistä oikeuksista ja noudattaa siihen liittyviä velvollisuuksia. Laissa ehdotetaan säädettäväksi myös lääkärintarkastuksen järjestämisestä Maahanmuuttoviraston aloitteesta ja hakijan suostumuksella, jos se on tarpeen kansainvälisen suojelun tarpeen arvioinnissa. Ilman huoltajaa olevan alaikäisen kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta ei jatkossa voida käsitellä nopeutetussa menettelyssä muulloin kuin hakijan tullessa turvallisesta alkuperämaasta. Ilman huoltajaa olevien alaikäisten hakijoiden osalta säädetään alaikäisen edustajan läsnäolo turvapaikkapuhutellussa pakolliseksi.

Ulkomaalaislaissa säädettäisiin täytäntöönpanon kieltämistä koskevan hakemuksen jättämiselle seitsemän päivän määräaika. Tuomioistuimen olisi niin ikään ratkaistava hakemus seitsemässä päivässä. Ulkomaalaislakiin nostettaisiin velvollisuus odottaa tuomioistuimen täytäntöönpanon kieltämistä koskevaa päätöstä ennen maasta poistamisen täytäntöönpanoa.

Jatkossa uusintahakemukset, joissa ei ole esitetty uusia asian ratkaisemiseen vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle, jätettäisiin tutkimatta, kun ne voimassa olevan lain mukaan käsitellään nopeutetussa menettelyssä. Sen, onko hakemuksessa esitetty uusia perusteita, ratkaisisi jatkossakin Maahanmuuttovirasto. Hakijoiden mahdollisuutta jättää yhä uusia uusintahakemuksia rajoitettaisiin. Uusintahakemusmenettelyn väärinkäyttömahdollisuudet vähenisivät tämän kuitenkin vaarantamatta hakijoiden oikeusturvaa samalla kun järjestelmän resurssit kohdistuisivat nykyistä paremmin todella suojelun tarpeessa olevien henkilöiden hakemusten käsittelyyn.

Esitys voidaan käsitellä perustuslain 72 §:n mukaisessa tavallisessa käsittelyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 95, 95 a, 97, 97 a, 97 b, 99, 101–105, 147 a, 199 ja 201 §,

sellaisina kuin niistä ovat 95 a § ja 97 b § laissa 432/2009, 97 § osaksi laeissa 973/2007 ja 432/2009, 97 a § laissa 749/2011, 101 ja 102 § osaksi laissa 973/2007, 105 § laissa 973/2007, 147 a § laissa 1214/2013 sekä 201 § osaksi laeissa 432/2009 ja 195/2011, sekä

lisätään lakiin uusi 96 a, 99 a ja 198 b § seuraavasti:

95 §

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättäminen

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätettävä poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen.

Hakemus voidaan jättää myöhemminkin, jos:

1) olosuhteet ulkomaalaisen kotimaassa tai pysyvässä asuinmaassa ovat hänen täällä ollessaan muuttuneet;

2) ulkomaalainen on vasta myöhemmin voinut esittää selvitystä hakemuksensa tueksi; taikka

3) siihen on muu perusteltu syy.

Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on rekisteröitävä hakemus viipymättä. Jos kansainvälistä suojelua koskeva hakemus tehdään Maahanmuuttoviraston, vastaanottokeskuksen, säilönnötoyksikön tai Tullin henkilöstölle, hakija on ohjattava jättämään hakemus poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle ja hakemus on rekisteröitävä kuuden arkipäivän kuluessa hakemuksen tekemisestä. Jos hakemusten määrä on voimakkaasti lisääntynyt, poliisi tai rajatarkastusviranomaisen voi jatkaa rekisteröinnin määräaika kymmeneen arkipäivään. Määräajan jatkaja ilmoittaa tästä komissiolle vähintään kerran vuodessa ja heti kun määräajan jatkaminen ei ole enää tarpeen.

95 a §

Tietojen antaminen kansainvälistä suojelua hakevalle

Kansainvälistä suojelua hakevalle kerrotaan turvapaikkamenettelystä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyssä. Poliisi tai rajatarkastusviranomaisen antaa tiedon hakijalle hänen jättäessään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen. Tiedon voi antaa myös Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus mahdollisimman pian hakemuksen jättämisen jälkeen. Tieto annetaan hakijan äidinkielellä tai kielellä, jota hänen perustellusti voidaan olettaa ymmärtävän.

Jos päätöstä kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen ei voida tehdä kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä, hakijalle on tiedotettava käsittelyn viivästyisestä. Hakijan pyynnöstä on myös annettava tietoa viivästymisen syystä ja siitä, milloin päätös on odotettavissa.

96 a §

Eriyiset menettelylliset takeet

Hakijalle, jolla on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 6 §:ssä tarkoitettua haavoittuvasta asemasta johtuvia tai muuten turvapaik-

kamenettelyn aikana todettuja erityistarpeita, annetaan tukea sen varmistamiseksi, että hän voi hyötyä turvapaikkamenettelyyn liittyvistä oikeuksista ja noudattaa siihen liittyviä velvollisuuksia.

97 §

Turvapaikkatutkinta

Poliisi tai rajavartiolaitos selvittää kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon sekä suullisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi tarpeelliset tiedot. Hakijan henkilöllisyyttä selvittäessä kerätään henkilötiedot hänen perheenjäsenistään ja muista omaisistaan.

Poliisi tai rajavartiolaitos selvittää suullisesti 103 §:n 1 ja 3 kohdassa tarkoitetun tutkimatta jättämisen edellyttämät tiedot.

Maahanmuuttovirasto suorittaa turvapaikkapuhuttelun, jossa suullisesti selvitetään hakijan perusteet häneen kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan kohdistuneesta vainosta tai muista oikeudenloukkauksista ja niiden uhkista. Poliisi voi Maahanmuuttoviraston pyynnöstä suorittaa unionin kansalaisten puhutteluja sekä tilapäisesti muiden hakijoiden puhutteluja silloin, kun hakemusten määrä on voimakkaasti lisääntynyt. Kun poliisi suorittaa puhutteluja hakemuserän lisääntymisen vuoksi, Maahanmuuttovirasto ilmoittaa tästä komissiolle vähintään kerran vuodessa ja heti kun poliisin suorittamat puhuttelut eivät ole enää tarpeen.

Suojelupoliisi voi osallistua turvapaikkapuhutteluun, jos Suomen kansallinen turvallisuus tai kansainväliset suhteet sitä edellyttävät.

97 a §

Turvapaikkapuhuttelu

Hakijaa turvapaikkapuhuttelussa kuultaessa perheenjäsenen läsnäolo on sallittu vain perustellusta syystä. Alaikäistä hakijaa kuultaessa sovelletaan tämän lain 6 §:ää ja hallintolain 14 §:ää.

Turvapaikkapuhuttelussa on erityisesti tiedusteltava, miten hakija suhtautuu mahdolliseen maasta poistamiseen turvalliseen alkuperämaahan sekä maahantulokieltoon. Hakijalta on selvitettävä erityisesti ne perusteet, joiden vuoksi hän katsoo, ettei kyseinen valtio ole hänelle turvallinen. Lisäksi on selvitettävä, onko hakijalla kansainvälisen suojelun tarpeen ohella muita perusteita oleskeluoikeuden saamiseen.

Turvapaikkapuhuttelu voidaan tallentaa äänenä ja kuvana. Tallentamisesta on ennen sen aloittamista ilmoitettava hakijalle.

Turvapaikkapuhuttelusta laaditaan pöytäkirja. Puhuttelun päätyttyä pöytäkirja tulkitaan hakijalle ja hänelle ilmoitetaan mahdollisuudesta tehdä siihen korjauksia ja lisäyksiä. Hakija vahvistaa pöytäkirjan sisällön allekirjoituksellaan. Hakijalle annetaan pöytäkirjasta jäljennös heti tai mahdollisimman pian puhuttelun jälkeen.

Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain 39 §:ssä tarkoitetun tai muun alaikäisen edustajan on oltava läsnä ilman huoltajaa olevan alaikäisen turvapaikkapuhuttelussa.

97 b §

Tiedon hankinta yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa

Tässä laissa tarkoitetut viranomaiset eivät saa yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa hankkia tietoa tavalla, jonka seurauksena vainoa harjoittavat tai vakavaa haittaa aiheuttavat toimijat saavat tietää kansainvälistä suojelua koskevasta asiasta ja joka vaarantaa asianomaisen tai hänen läheistensä turvallisuuden.

Hakijalle järjestetään tämän suostumuksella lääkärintarkastus aiempaan vainoon tai vakavaan haittaan viittaavien seikkojen selvittämiseksi, jos se on tarpeen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arvioimiseksi.

99 §

Turvallinen turvapaikkamaa

Hakijalle turvallisesti turvapaikkamaaksi voidaan hakemusta turvapaikkamenettelyssä ratkaistaessa katsoa valtio:

1) joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (SopS 8/1976) sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen (SopS 60/1989) ja noudattaa niitä; ja

2) jossa hakija on saanut ja edelleen voi saada 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua taikka muuten riittävää suojelua.

99 a §

Turvallinen kolmas maa

Hakijalle turvallisesti kolmanneksi maaksi voidaan hakemusta turvapaikkamenettelyssä ratkaistaessa katsoa valtio:

1) joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (SopS 8/1976) sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen (SopS 60/1989) ja noudattaa niitä; ja

2) jossa hakija olisi voinut saada 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua taikka muuten riittävää suojelua.

Turvalliseen kolmanteen maahan palautettavalle ulkomaalaiselle annetaan kyseisen maan kielellä asiakirja, josta ilmenee, että hänen hakemustaan ei ole tutkittu aineellisesti Suomessa.

101 §

Ilmeisen perusteeton hakemus

Hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi, jos:

1) perusteeksi ei ole esitetty 87 §:n 1 momentissa tai 88 §:n 1 momentissa mainittuja taikka muita sellaisia perusteita, jotka liittyvät palautuskieltoihin, tai esitetyt väitteet ovat selvästi epäuskottavia;

2) hakijan ilmeisenä tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä:

a) antamalla hakemuksen ratkaisemisen kannalta keskeisistä seikoista tahallaan vääriä, harhaanjohtavia tai puutteellisia tietoja;

b) esittämällä väärennetyjä asiakirjoja ilman hyväksyttävää syytä; tai

c) tekemällä hakemuksen maasta poistamisen menettelyn käynnistyttyä pitkiä aikoja perusteetta maassa oleskeluaan; taikka

3) hakija on saapunut turvallisesta alkuperämaasta, jonne hänet voidaan palauttaa.

102 §

Uusintahakemus

Uusintahakemuksella tarkoitetaan kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, jonka ulkomaalainen tekee saatuaan lainvoimaisen päätöksen Maahanmuuttovirastolta tai hallintotuomioistuimelta aikaisemmin tekemäänsä hakemukseen, kun hän oleskelee edelleen maassa tai on päätöksen saatuaan lyhyeksi ajaksi poistunut maasta. Uusintahakemuksena ei kuitenkaan pidetä hakemusta, joka on tehty sen jälkeen kun Maahanmuuttovirasto on tehnyt 95 c §:n nojalla raukeamispäätöksen.

Jos uusi hakemus tehdään asian ollessa vielä vireillä, hakijan esittämät tiedot toimitetaan käsittelevälle viranomaiselle otettavaksi huomioon uutena selvityksenä vireillä olevassa asiassa.

103 §

Hakemuksen tutkimatta jättäminen

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan jättää tutkimatta, jos hakija:

1) on saapunut sellaisesta 99 §:ssä määritellystä turvallisesta turvapaikkamaasta tai 99 a §:ssä määritellystä turvallisesta kolmannesta maasta, jonne hänet voidaan palauttaa;

2) voidaan lähettää toiseen valtioon, joka vastuuvaltion määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen mukaan on vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä;

3) on saanut kansainvälistä suojelua toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, johon hänet voidaan lähettää; taikka

4) on tehnyt 102 §:ssä tarkoitetun uusintahakemuksen, joka ei sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle.

104 §

Nopeutetun menettelyn käyttäminen

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä, kun hakemus katsotaan 101 §:n nojalla ilmeisen perusteettomaksi.

Ilman huoltajaa olevan alaikäisen jättämä hakemus voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä vain 101 §:n 3 kohdassa säädetyllä perusteella.

Jos 96 a §:ssä tarkoitettua tukea ei pystytä antamaan nopeutetussa menettelyssä, nopeutettua menettelyä ei sovelleta.

Käytettäessä nopeutettua menettelyä Maahanmuuttoviraston on ratkaistava hakemus viiden kuukauden kuluessa sen jättämisestä.

105 §

Euroopan Unionin kansalaisen turvapaikkahakemus

Maahanmuuttoviraston on ilmoitettava välittömästi sisäministeriölle unionin kansalaisen tekemästä turvapaikkahakemuksesta, jos se ei katso asianomaisen valtioon olevan hakijalle turvallinen alkuperämaa eikä ratkaise hakemusta soveltaen 101 §:n 3 kohtaa ja 104 §:ää. Sisäministeriö ilmoittaa asiasta neuvostolle.

147 a §

Vapaaehtoinen paluu

Käännyttämistä tai maasta karkottamista koskevassa päätöksessä määrätään vähintään seitsemän ja enintään kolmenkymmenen päivän aika, jonka kuluessa kolmannen maan kansalainen voi poistua maasta vapaaehtoisesti. Vapaaehtoisen paluun aika lasketaan siitä, kun päätös on täytäntöönpanokelpoinen. Aikaa voidaan erityisestä syystä pidentää. Aikaa ei määrätä, jos kolmannen maan kansalaisen pääsy evätään tai hänet käänny-

tetään välittömästi rajanylityksen yhteydessä, taikka jos kyse on käännyttämisestä tai maasta karkottamisesta rikosoikeudellisen seuraamuksen johdosta.

Aikaa vapaaehtoiseen paluuseen ei määrätä myöskään silloin, kun on olemassa pakeneamisen vaara, henkilön katsotaan olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle, oleskelulupahakemus on hylätty maahantulosäännösten kiertämisen johdosta tai kysymys on 103 §:ssä tarkoitetusta kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkimatta jättämisestä taikka 104 §:ssä tarkoitetusta nopeutetun menettelyn käyttämisestä. Pakenemisen vaaraa arvioidaan siten kuin 121 a §:ssä säädetään.

Tätä pykälää ei sovelleta, kun päätös käännyttämisestä tai maasta karkottamisesta tehdään 10 luvun perusteella.

198 b §

Täytäntöönpanoa koskeva hakemus eräissä kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa

Jos päätös käännyttämisestä on tehty 95 b, 103 tai 104 §:n nojalla, täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskeva hakemus on tehtävä seitsemän päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu tiedoksi hakijalle. Määräaikaan sisältyy vähintään viisi arkipäivää.

199 §

Täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen ratkaiseminen

Hallinto-oikeus voi ratkaista täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevan hakemuksen yhden tuomarin kokoonpanossa esittelystä. Päätös voidaan tehdä ilman viranomaisen toimittamia asiakirjoja, jos asian ratkaisemiseksi tarpeelliset seikat käyvät ilmi valituskirjelmästä tai muutoin.

Hallinto-oikeuden päätökseen täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevassa asiassa ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Korkein hallinto-oikeus voi samoin ratkaista täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyt-

tämistä koskevan hakemuksen yhden jäsenen kokoonpanossa esittelystä. Hakemus voidaan 1 momentissa säädetyn edellytyksin ratkaista ilman asiassa kertyneitä asiakirjoja.

Edellä 198 b §:ssä tarkoitettua hakemusta koskeva päätös on tehtävä seitsemän päivän kuluessa. Määräaikaan sisältyy vähintään viisi arkipäivää.

201 §

Käännyttämispäätösten täytäntöönpano

Päätös käännyttämisestä voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Maahanmuuttoviraston päätöstä käännyttämisestä, kun ulkomaalainen on hakenut oleskelulupaa kansainvälisen suojelun perusteella, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu, ellei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä. Jos asiassa tarvitaan valituslupa korkeimmalta hallinto-oikeudelta, valitus ei estä täytäntöönpanoa, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Jos päätös käännyttämisestä on tehty 95 b §:n taikka 103 §:n 2, 3 tai 4 kohdan nojalla,

päätös voidaan panna täytäntöön sen jälkeen, kun se on annettu hakijalle tiedoksi, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Päätös, joka on tehty turvallisesta turva- paikkamaasta tulleen ulkomaalaisen käännyttämisestä 103 §:n 1 kohdan nojalla tai sellaisen ulkomaalaisen käännyttämisestä 104 §:n nojalla, jonka hakemus on katsottu ilmeisen perusteettomaksi, voidaan panna täytäntöön aikaisintaan kahdeksantena päivänä sen jälkeen, kun päätös on annettu tiedoksi hakijalle, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Täytäntöönpanoa ennen on varmistauduttava siitä, että määräaikaan on sisällynyt vähintään viisi arkipäivää.

Päätöstä käännyttämisestä ei saa panna täytäntöön 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla ennen kuin 198 b §:ssä tarkoitettu hakemus on ratkaistu.

Toisen 102 §:ssä tarkoitetun uusintahakemuksen jättäminen ei estä 103 §:n 4 kohdan nojalla tehdyn lainvoimaisen käännyttämis- päätöksen täytäntöönpanoa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2015.

Helsingissä 30 päivänä lokakuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Sisäministeri Päivi Räsänen

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 95, 95 a, 97, 97 a, 97 b, 99, 101–105, 147 a, 199 ja 201 §, sellaisina kuin niistä ovat, 95 a ja 97 b § laissa 432/2009, 97 § osaksi laeissa 973/2007 ja 432/2009, 97 a § laissa 749/2011, 101 ja 102 § osaksi laissa 973/2007, 105 § laissa 973/2007, 147 a § laissa 1214/2013 sekä 201 § osaksi laeissa 432/2009 ja 195/2011, sekä *lisätään* lakiin uusi 96 a, 99 a ja 198 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

95 §

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tekeminen

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätettävä poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen.

Hakemus voidaan tehdä myöhemminkin, jos:

- 1) olosuhteet ulkomaalaisen kotimaassa tai pysyvässä asuinmaassa ovat hänen täällä ollessaan muuttuneet;
- 2) ulkomaalainen on vasta myöhemmin voinut esittää selvitystä hakemuksensa tueksi; taikka
- 3) siihen on muu perusteltu syy.

Ehdotus

95 §

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättäminen

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätettävä poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen.

Hakemus voidaan *jättää* myöhemminkin, jos:

- 1) olosuhteet ulkomaalaisen kotimaassa tai pysyvässä asuinmaassa ovat hänen täällä ollessaan muuttuneet;
- 2) ulkomaalainen on vasta myöhemmin voinut esittää selvitystä hakemuksensa tueksi; taikka
- 3) siihen on muu perusteltu syy.

Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on rekisteröitävä hakemus viipymättä. Jos kansainvälistä suojelua koskeva hakemus tehdään Maahanmuuttoviraston, vastaanottokeskuksen, säilöönottoyksikön tai Tullin henkilöstölle, hakija on ohjattava jättämään hakemus poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle ja hakemus on rekisteröitävä kuuden arkipäivän kuluessa hakemuksen tekemisestä. Jos hakemusten määrä on voimakkaasti lisääntynyt, poliisi tai rajatarkastusviranomaisella voi jatkaa rekisteröinnin määrärajojen kymmeneen arkipäivään. Määräajan jatkaja ilmoittaa tästä komissiolle vähintään kerran vuodessa ja heti kun määrärajan jat-

kaminen ei ole enää tarpeen.

95 a §

Tietojen antaminen kansainvälistä suojelua hakevalle

Kansainvälistä suojelua hakevalle kerrotaan turvapaikkamenettelystä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyssä. Poliisi tai rajatarkastusviranomainen antaa tiedon hakijalle hänen jättäessään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen. Tiedon voi antaa myös Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus mahdollisimman pian hakemuksen jättämisen jälkeen. Tieto annetaan hakijan äidinkielellä tai kielellä, jota hänen perustellusti voidaan olettaa ymmärtävän.

95 a §

Tietojen antaminen kansainvälistä suojelua hakevalle

Kansainvälistä suojelua hakevalle kerrotaan turvapaikkamenettelystä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyssä. Poliisi tai rajatarkastusviranomainen antaa tiedon hakijalle hänen jättäessään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen. Tiedon voi antaa myös Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus mahdollisimman pian hakemuksen jättämisen jälkeen. Tieto annetaan hakijan äidinkielellä tai kielellä, jota hänen perustellusti voidaan olettaa ymmärtävän.

Jos päätöstä kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen ei voida tehdä kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä, hakijalle on tiedotettava käsittelyn viivästyisestä. Hakijan pyynnöstä on myös annettava tietoa viivästymisen syystä ja siitä, milloin päätös on odotettavissa.

96 a §

Erityiset menettelylliset takeet

Hakijalle, jolla on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 6 §:ssä tarkoitetusta haavoittuvasta asemasta johtuvia tai muuten turvapaikkamenettelyn aikana todettuja erityistarpeita, annetaan tukea sen varmistamiseksi, että hän voi hyötyä turvapaikkamenettelyyn liittyvistä oikeuksista ja noudattaa siihen liittyviä velvollisuuksia.

97 §

Turvapaikkatutkinta

Kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon selvittää poliisi tai rajavartiolaitos. Hakijan henkilöllisyyttä selvitetäessä kerätään henkilötiedot hänen perheenjäsenistään ja muista omaisistaan.

97 §

Turvapaikkatutkinta

Poliisi tai rajavartiolaitos selvittää kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon sekä suullisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi tarpeelliset tiedot. Hakijan henkilöllisyyttä selvitetäessä

Maahanmuuttovirasto suorittaa turvapaikkapuhuttelun, jossa suullisesti selvitetään hakijan perusteet häneen kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan kohdistuneesta vainosta tai muista oikeudenloukkauksista ja niiden uhkista. Poliisi voi Maahanmuuttoviraston pyynnöstä suorittaa *puhuttelun*, jos hakemusten määrä on voimakkaasti lisääntynyt tai erityisestä syystä muulloinkin.

Suojelupoliisi voi suorittaa turvapaikkapuhuttelun *Maahanmuuttoviraston lisäksi*, jos Suomen kansallinen turvallisuus tai kansainväliset suhteet sitä edellyttävät.

97 a §

Turvapaikkapuhuttelu

Hakijaa turvapaikkapuhuttelussa kuultaessa perheenjäsenen läsnäolo on sallittu vain perustellusta syystä. Alaikäistä hakijaa kuultessa sovelletaan tämän lain 6 §:ää ja hallintolain 14 §:ää.

Turvapaikkapuhuttelussa on erityisesti tiedusteltava, miten hakija suhtautuu mahdolliseen maasta poistamiseen turvalliseen *turvapaikka-* tai alkuperämaahan sekä maahantulokieltoon. Hakijalta on selvitettävä erityisesti ne perusteet, joiden vuoksi hän katsoo, ettei kyseinen valtio ole hänelle turvallinen. Lisäksi on selvitettävä, onko hakijalla kansainvälisen suojelun tarpeen ohella muita perusteita oleskeluoikeuden saamiseen.

Turvapaikkapuhuttelu voidaan tallentaa äänenä ja kuvana. Tallentamisesta on ennen sen aloittamista ilmoitettava hakijalle.

Turvapaikkapuhuttelusta laaditaan pöytäkirja. Puhuttelun päätyttyä pöytäkirja tulkitaan hakijalle ja hänelle ilmoitetaan mahdollisuudesta tehdä siihen korjauksia ja lisäyksiä. Hakija vahvistaa pöytäkirjan sisällön allekir-

kerätään henkilötiedot hänen perheenjäsenistään ja muista omaisistaan.

Poliisi tai rajavartiolaitos selvittää suullisesti 103 §:n 1 ja 3 kohdassa tarkoitetun tutkimatta jättämisen edellyttämät tiedot.

Maahanmuuttovirasto suorittaa turvapaikkapuhuttelun, jossa suullisesti selvitetään hakijan perusteet häneen kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan kohdistuneesta vainosta tai muista oikeudenloukkauksista ja niiden uhkista. Poliisi voi Maahanmuuttoviraston pyynnöstä suorittaa *unionin kansalaisten puhutteluja sekä tilapäisesti muiden hakijoiden puhutteluja silloin, kun hakemusten määrä on voimakkaasti lisääntynyt. Kun poliisi suorittaa puhutteluja hakemuskäärän lisääntymisen vuoksi, Maahanmuuttovirasto ilmoittaa tästä komissiolle vähintään kerran vuodessa ja heti kun poliisin suorittamat puhuttelut eivät ole enää tarpeen.*

Suojelupoliisi voi *osallistua turvapaikkapuhutteluun*, jos Suomen kansallinen turvallisuus tai kansainväliset suhteet sitä edellyttävät.

97 a §

Turvapaikkapuhuttelu

Hakijaa turvapaikkapuhuttelussa kuultaessa perheenjäsenen läsnäolo on sallittu vain perustellusta syystä. Alaikäistä hakijaa kuultessa sovelletaan tämän lain 6 §:ää ja hallintolain 14 §:ää.

Turvapaikkapuhuttelussa on erityisesti tiedusteltava, miten hakija suhtautuu mahdolliseen maasta poistamiseen turvalliseen alkuperämaahan sekä maahantulokieltoon. Hakijalta on selvitettävä erityisesti ne perusteet, joiden vuoksi hän katsoo, ettei kyseinen valtio ole hänelle turvallinen. Lisäksi on selvitettävä, onko hakijalla kansainvälisen suojelun tarpeen ohella muita perusteita oleskeluoikeuden saamiseen.

Turvapaikkapuhuttelu voidaan tallentaa äänenä ja kuvana. Tallentamisesta on ennen sen aloittamista ilmoitettava hakijalle.

Turvapaikkapuhuttelusta laaditaan pöytäkirja. Puhuttelun päätyttyä pöytäkirja tulkitaan hakijalle ja hänelle ilmoitetaan mahdollisuudesta tehdä siihen korjauksia ja lisäyksiä. Hakija vahvistaa pöytäkirjan sisällön al-

joituksellaan. Hakijalle annetaan pöytäkirjasta jäljennös heti tai mahdollisimman pian puhuttelun jälkeen.

Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 39 §:n mukaiselle edustajalle varataan tilaisuus olla läsnä ilman huoltajaa olevan alaikäisen turvapaikkapuhuttelussa.

97 b §

Tiedon hankinta yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa

Tässä laissa tarkoitetut viranomaiset eivät saa yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa hankkia tietoa tavalla, jonka seurauksena vainoa harjoittavat tai vakavaa haittaa aiheuttavat toimijat saavat tietää kansainvälistä suojelua koskevasta asiasta ja joka vaarantaa asianomaisen tai hänen läheistensä turvallisuuden.

99 §

Turvallinen turvapaikkamaa

Hakijalle turvallisesti turvapaikkamaaksi voidaan hakemusta turvapaikkamenettelyssä ratkaistaessa katsoa valtio, joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (SopS 8/1976) sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen (SopS 60/1989) ja noudattaa niitä.

lekirjoituksellaan. Hakijalle annetaan pöytäkirjasta jäljennös heti tai mahdollisimman pian puhuttelun jälkeen.

Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain 39 §:ssä tarkoitetun tai muun alaikäisen edustajan on oltava läsnä ilman huoltajaa olevan alaikäisen turvapaikkapuhuttelussa.

97 b §

Tiedon hankinta yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa

Tässä laissa tarkoitetut viranomaiset eivät saa yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa hankkia tietoa tavalla, jonka seurauksena vainoa harjoittavat tai vakavaa haittaa aiheuttavat toimijat saavat tietää kansainvälistä suojelua koskevasta asiasta ja joka vaarantaa asianomaisen tai hänen läheistensä turvallisuuden.

Hakijalle järjestetään tämän suostumuksella lääkärintarkastus aiempaan vainoon tai vakavaan haittaan viittaavien seikkojen selvittämiseksi, jos se on tarpeen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arvioimisessa.

99 §

Turvallinen turvapaikkamaa

Hakijalle turvallisesti turvapaikkamaaksi voidaan hakemusta turvapaikkamenettelyssä ratkaistaessa katsoa valtio:

1) joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (SopS 8/1976) sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen (SopS 60/1989) ja noudattaa niitä; ja

2) jossa hakija on saanut ja edelleen voi saada 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua taikka muuten riittävää suojelua.

99 a §

Turvallinen kolmas maa

Hakijalle turvallisesti kolmanneksi maaksi voidaan hakemusta turvapaikkamenettelyssä ratkaistaessa katsoa valtio:

1) joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (SopS 8/1976) sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen (SopS 60/1989) ja noudattaa niitä; ja

2) jossa hakija olisi voinut saada 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua taikka muuten riittävää suojelua.

Turvalliseen kolmanteen maahan palautettavalle ulkomaalaiselle annetaan kyseisen maan kielellä asiakirja, josta ilmenee, että hänen hakemustaan ei ole tutkittu aineellisesti Suomessa.

101 §

Ilmeisen perusteeton hakemus

Hakemus voidaan hylätä ilmeisen perusteettomana, jos:

1) perusteeksi ei ole esitetty 87 §:n 1 momentissa tai 88 §:n 1 momentissa mainittuja taikka muita sellaisia perusteita, jotka liittyvät palautuskieltoihin, tai esitetyt väitteet ovat selvästi epäuskottavia;

2) hakijan ilmeisenä tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä:

a) antamalla hakemuksen ratkaisemisen kannalta keskeisistä seikoista tahallaan vääriä, harhaanjohtavia tai puutteellisia tietoja;

b) esittämällä väärennettyjä asiakirjoja ilman hyväksyttävää syytä;

c) vaikeuttamalla muulla vilpillisellä tavalla hakemuksensa perusteiden selvittämistä; tai

d) tekemällä hakemuksen maasta poistamismenettelyn käynnistyttyä pitkittääkseen perusteetta maassa oleskeluaan; taikka

3) hakija on saapunut turvallisesta turvapaikka- tai alkuperämaasta, jonne hänet voi-

101 §

Ilmeisen perusteeton hakemus

Hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi, jos:

1) perusteeksi ei ole esitetty 87 §:n 1 momentissa tai 88 §:n 1 momentissa mainittuja taikka muita sellaisia perusteita, jotka liittyvät palautuskieltoihin, tai esitetyt väitteet ovat selvästi epäuskottavia;

2) hakijan ilmeisenä tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä:

a) antamalla hakemuksen ratkaisemisen kannalta keskeisistä seikoista tahallaan vääriä, harhaanjohtavia tai puutteellisia tietoja;

b) esittämällä väärennettyjä asiakirjoja ilman hyväksyttävää syytä; tai

c) tekemällä hakemuksen maasta poistamismenettelyn käynnistyttyä pitkittääkseen perusteetta maassa oleskeluaan; taikka

3) hakija on saapunut turvallisesta alkuperämaasta, jonne hänet voidaan palauttaa.

daan palauttaa, ja Maahanmuuttovirasto ei painavasta syystä ole voinut ratkaista hakemusta 104 §:ssä säädetyn ajan kuluessa.

102 §

Uusintahakemus

Uusintahakemuksella tarkoitetaan kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, jonka ulkomaalainen tekee saatuaan *kielteisen* päätöksen Maahanmuuttovirastolta tai hallintotuomioistuimelta aikaisemmin tekemäänsä hakemukseen, kun hän oleskelee edelleen maassa tai *kun hän on kielteisen* päätöksen saatuaan lyhyeksi ajaksi poistunut maasta.

Jos uusi hakemus tehdään asian ollessa vielä vireillä, hakijan esittämät tiedot toimitetaan käsittelevälle viranomaiselle otettavaksi huomioon uutena selvityksenä vireillä olevassa asiassa.

Uusintahakemus voidaan ratkaista ilman uutta turvapaikkapuhuttelua.

103 §

Hakemuksen tutkimatta jättäminen ja nopeutetun menettelyn käyttäminen

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan jättää tutkimatta, kun:

1) *hakija* on saapunut 99 §:ssä määritellystä turvallisesta turvapaikkamaasta, *jossa hän on saanut tai olisi voinut saada 87 ja 88 §:ssä tarkoitettua suojelua ja jonne hänet voidaan palauttaa; taikka*

2) *hakija* voidaan lähettää toiseen valtioon, joka vastuuvaltion määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen mukaan on vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä.

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus

102 §

Uusintahakemus

Uusintahakemuksella tarkoitetaan kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, jonka ulkomaalainen tekee saatuaan *lainvoimaisen* päätöksen Maahanmuuttovirastolta tai hallintotuomioistuimelta aikaisemmin tekemäänsä hakemukseen, kun hän oleskelee edelleen maassa tai on päätöksen saatuaan lyhyeksi ajaksi poistunut maasta. *Uusintahakemuksena ei kuitenkaan pidetä hakemusta, joka on tehty sen jälkeen kun Maahanmuuttovirasto on tehnyt 95 c §:n nojalla raukeamispäätöksen.*

Jos uusi hakemus tehdään asian ollessa vielä vireillä, hakijan esittämät tiedot toimitetaan käsittelevälle viranomaiselle otettavaksi huomioon uutena selvityksenä vireillä olevassa asiassa.

103 §

Hakemuksen tutkimatta jättäminen

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan jättää tutkimatta, *jos hakija:*

1) on saapunut *sellaisesta* 99 §:ssä määritellystä turvallisesta turvapaikkamaasta *tai* 99 a §:ssä määritellystä turvallisesta *kolmannesta* maasta, jonne hänet voidaan palauttaa;

2) voidaan lähettää toiseen valtioon, joka vastuuvaltion määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen mukaan on vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä;

3) *on saanut kansainvälistä suojelua toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, johon hänet voidaan lähettää; taikka*

4) *on tehnyt 102 §:ssä tarkoitetun uusintahakemuksen, joka ei sisällä uusia asian ratkaisun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle.*

Voimassa oleva laki

voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä, kun:

- 1) hakija on saapunut 100 §:ssä määritellystä turvallisesta alkuperämaasta, jossa hän ei ole vaarassa joutua 87 tai 88 §:ssä tarkoitetun kohtelun kohteeksi ja jonne hänet voidaan palauttaa;
- 2) hakemus voidaan katsoa 101 §:ssä määritellyllä tavalla ilmeisen perusteettomaksi; taikka
- 3) hakija on tehnyt 102 §:ssä tarkoitetun uusintahakemuksen, joka ei sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle.

104 §

Menettely turvallisen turvapaikka- tai alkuperämaan ollessa kyseessä

Jos katsotaan, että hakija on saapunut turvallisesta turvapaikka- tai alkuperämaasta, hakemus on ratkaistava seitsemän päivän kuluessa siitä, kun puhuttelupöytäkirja on valmistunut ja tieto sen valmistumisesta rekisteröity ulkomaalaisrekisteriin.

Turvalliseen turvapaikkamaahan palautettavalle ulkomaalaiselle annetaan asiakirja, josta ilmenee, että hänen hakemustaan ei ole tutkittu aineellisesti Suomessa.

105 §

Euroopan Unionin kansalaisen turvapaikkahakemus

Maahanmuuttoviraston on ilmoitettava välittömästi sisäasiainministeriölle unionin kansalaisen tekemästä turvapaikkahakemuksesta, jos se ei katso asianomaisen valtion olevan hakijalle turvallinen alkuperämaa eikä ratkaise hakemusta soveltaen 103 §:n 2 momentin 1 kohtaa ja 104 §:ää. Sisäasiainministeriö ilmoittaa asiasta neuvostolle.

147 a §

Vapaaehtoinen paluu

104 §

Nopeutetun menettelyn käyttäminen

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä, kun hakemus katsotaan 101 §:n nojalla ilmeisen perusteettomaksi.

Ilman huoltajaa olevan alaikäisen jättämä hakemus voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä vain 101 §:n 3 kohdassa säädetyllä perusteella.

Jos 96 a §:ssä tarkoitettua tukea ei pystytä antamaan nopeutetussa menettelyssä, nopeutettua menettelyä ei sovelleta.

Käytettäessä nopeutettua menettelyä Maahanmuuttoviraston on ratkaistava hakemuksen viiden kuukauden kuluessa sen jättämisestä.

105 §

Euroopan Unionin kansalaisen turvapaikkahakemus

Maahanmuuttoviraston on ilmoitettava välittömästi sisäministeriölle unionin kansalaisen tekemästä turvapaikkahakemuksesta, jos se ei katso asianomaisen valtion olevan hakijalle turvallinen alkuperämaa eikä ratkaise hakemusta soveltaen 101 §:n 3 kohtaa ja 104 §:ää. Sisäministeriö ilmoittaa asiasta neuvostolle.

147 a §

Vapaaehtoinen paluu

Käännyttämistä tai maasta karkottamista koskevassa päätöksessä määrätään vähintään seitsemän ja enintään kolmenkymmenen päivän aika, jonka kuluessa kolmannen maan kansalainen voi poistua maasta vapaaehtoisesti. Vapaaehtoisen paluun aika lasketaan siitä, kun päätös on täytäntöönpanokelpoinen. Aikaa voidaan erityisestä syystä pidentää. Aikaa ei määrätä, jos kolmannen maan kansalaisen pääsy evätään tai hänet käännytetään välittömästi rajanylityksen yhteydessä, taikka jos kyse on käännyttämisestä tai maasta karkottamisesta rikosoikeudellisen seuraamuksen johdosta.

Aikaa vapaaehtoiseen paluuseen ei määrätä myöskään silloin, kun on olemassa pakene-
misen vaara, henkilön katsotaan olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle, *tai* oleskelulupahakemus on hylätty maahantulosaännösten kiertämisen johdosta taikka kysymys on 103 §:ssä tarkoitettusta kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkimatta jättämisestä ja nopeutetun menettelyn käyttämisestä. Pakenemisen vaaraa arvioidaan siten kuin 121 a §:ssä säädetään.

Tätä pykälää ei sovelleta, kun päätös käännyttämisestä tai maasta karkottamisesta tehdään 10 luvun perusteella.

Käännyttämistä tai maasta karkottamista koskevassa päätöksessä määrätään vähintään seitsemän ja enintään kolmenkymmenen päivän aika, jonka kuluessa kolmannen maan kansalainen voi poistua maasta vapaaehtoisesti. Vapaaehtoisen paluun aika lasketaan siitä, kun päätös on täytäntöönpanokelpoinen. Aikaa voidaan erityisestä syystä pidentää. Aikaa ei määrätä, jos kolmannen maan kansalaisen pääsy evätään tai hänet käännytetään välittömästi rajanylityksen yhteydessä, taikka jos kyse on käännyttämisestä tai maasta karkottamisesta rikosoikeudellisen seuraamuksen johdosta.

Aikaa vapaaehtoiseen paluuseen ei määrätä myöskään silloin, kun on olemassa pakene-
misen vaara, henkilön katsotaan olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle, oleskelulupahakemus on hylätty maahantulosaännösten kiertämisen johdosta *tai* kysymys on 103 §:ssä tarkoitettusta kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkimatta jättämisestä *taikka* 104 §:ssä tarkoitettua nopeutetun menettelyn käyttämisestä. Pakenemisen vaaraa arvioidaan siten kuin 121 a §:ssä säädetään.

Tätä pykälää ei sovelleta, kun päätös käännyttämisestä tai maasta karkottamisesta tehdään 10 luvun perusteella.

198 b §

Täytäntöönpanoa koskeva hakemus eräissä kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa

Jos päätös käännyttämisestä on tehty 95 b, 103 tai 104 §:n nojalla, täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskeva hakemus on tehtävä seitsemän päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu tiedoksi hakijalle. Määräaikaan sisältyy vähintään viisi arkipäivää.

199 §

Täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen ratkaiseminen

Hallinto-oikeus voi ratkaista täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevan hakemuksen yhden tuomarin kokoonpanossa esittelystä. Päätös voidaan tehdä ilman viranomaisen toimittamia asiakirjoja, jos asian ratkaisemiseksi tarpeelliset seikat käyvät ilmi

199 §

Täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen ratkaiseminen

Hallinto-oikeus voi ratkaista täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevan hakemuksen yhden tuomarin kokoonpanossa esittelystä. Päätös voidaan tehdä ilman viranomaisen toimittamia asiakirjoja, jos asian ratkaisemiseksi tarpeelliset seikat käyvät ilmi

valituskirjelmästä tai muutoin.

Hallinto-oikeuden päätökseen täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevassa asiassa ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Korkein hallinto-oikeus voi samoin ratkaista täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevan hakemuksen yhden jäsenen kokoonpanossa esittelystä. Hakemus voidaan 1 momentissa säädetyin edellytyksin ratkaista ilman asiassa kertyneitä asiakirjoja.

201 §

Käännyttämispäätösten täytäntöönpano

Päätös käännyttämisestä voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Maahanmuuttoviraston päätöstä käännyttämisestä, kun ulkomaalainen on hakenut oleskelulupaa kansainvälisen suojelun perusteella, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön, ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu, ellei 2 tai 3 momentissa toisin säädetä. Jos asiassa tarvitaan valituslupa korkeimmalta hallinto-oikeudelta, valitus ei estä täytäntöönpanoa, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Jos päätös käännyttämisestä on tehty 95 b §:n taikka 103 §:n 1 momentin 2 kohdan tai 2 momentin 3 kohdan nojalla, päätös voidaan panna täytäntöön sen jälkeen, kun se on annettu hakijalle tiedoksi, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Päätös, joka on tehty turvallisesta turvaipaikkamaasta tulleen ulkomaalaisen käännyttämisestä 103 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla, turvallisesta alkuperämaasta tulleen ulkomaalaisen käännyttämisestä 103 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla tai sellaisen ulkomaalaisen käännyttämisestä 103 §:n 2 momentin 2 nojalla, jonka hakemus on katsottu ilmeisen perusteettomaksi, voidaan panna täytäntöön aikaisintaan kahdeksantena päivänä sen jälkeen, kun päätös on annettu tiedoksi hakijalle, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Täytäntöönpanoa ennen on varmistauduttava siitä, että määräaikaan on sisältynt vähintään viisi arkipäivää.

valituskirjelmästä tai muutoin.

Hallinto-oikeuden päätökseen täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevassa asiassa ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Korkein hallinto-oikeus voi samoin ratkaista täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevan hakemuksen yhden jäsenen kokoonpanossa esittelystä. Hakemus voidaan 1 momentissa säädetyin edellytyksin ratkaista ilman asiassa kertyneitä asiakirjoja.

Edellä 198 b §:ssä tarkoitettua hakemusta koskeva ratkaisu on tehtävä seitsemän päivän kuluessa. Määräaikaan sisältyy vähintään viisi arkipäivää.

201 §

Käännyttämispäätösten täytäntöönpano

Päätös käännyttämisestä voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Maahanmuuttoviraston päätöstä käännyttämisestä, kun ulkomaalainen on hakenut oleskelulupaa kansainvälisen suojelun perusteella, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön, ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu, ellei 2 tai 3 momentissa toisin säädetä. Jos asiassa tarvitaan valituslupa korkeimmalta hallinto-oikeudelta, valitus ei estä täytäntöönpanoa, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Jos päätös käännyttämisestä on tehty 95 b §:n taikka 103 §:n 2, 3 tai 4 kohdan nojalla, päätös voidaan panna täytäntöön sen jälkeen, kun se on annettu hakijalle tiedoksi, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Päätös, joka on tehty turvallisesta turvaipaikkamaasta tulleen ulkomaalaisen käännyttämisestä 103 §:n 1 kohdan nojalla tai sellaisen ulkomaalaisen käännyttämisestä 104 §:n nojalla, jonka hakemus on katsottu ilmeisen perusteettomaksi, voidaan panna täytäntöön aikaisintaan kahdeksantena päivänä sen jälkeen, kun päätös on annettu tiedoksi hakijalle, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Täytäntöönpanoa ennen on varmistauduttava siitä, että määräaikaan on sisältynt vähintään viisi arkipäivää.

Päätöstä käännättämisestä ei panna täytäntöön 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla ennen kuin 198 b §:ssä tarkoitettu hakemus on ratkaistu.

Toisen 102 §:ssä tarkoitetun uusintahakemuksen jättäminen ei estä 103 §:n 4 kohdan nojalla tehdyn lainvoimaisen käännättämispäätöksen täytäntöönpanoa.